

İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**SÜRDÜRÜLEBİLİR EKOTURİZM UYGULAMALARI VE POTANSİYEL
BELİRLEMeye YÖNELİK GERİ DÖNÜŞÜM VE ÇEVRE YÖNETİM
STRATEJİLERİ: İZMİR KARABURUN ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS BİTİRME TEZİ

Salih TAŞDEMİR

Y140109007

EKOTURİZM A.B.D.

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Serkan ÇELİK

HAZİRAN 2016

İKÇÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü'nün Y140109007 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi Salih TAŞDEMİR, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “SÜRDÜRÜLEBİLİR EKOTURİZM UYGULAMALARI VE POTANSİYEL BELİRLEMeye YÖNELİK GERİ DÖNÜŞÜM VE ÇEVRE YÖNETİM STRATEJİLERİ: İZMİR KARABURUN ÖRNEĞİ” başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Serkan ÇELİK

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Jüri Üyeleri : Doç. Dr. Cenk DURMUŞKAHYA

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Elçin Doğan GÜRBÜZER

Ege Üniversitesi

Teslim Tarihi : 29 Haziran 2016

Savunma Tarihi : 23 Haziran 2016

ÖNSÖZ

Bu çalışma, zengin doğal ve kültürel kaynaklarıyla önemli bir eko turizm potansiyeline sahip olan Türkiye'nin eko turizm potansiyelini etkin bir şekilde kullanabilmesinde ve dünyadaki önemli eko turizm destinasyonları arasında yer alabilmesinde etkili olacak unsurların belirlenmesi amacı ile yapılmıştır. Tezde, sürdürülebilir turizm uygulamalarının ve çevre yönetim stratejilerinin neler olduğu, bu kapsamında eko turizmin hangi konulara önem vermesi gerektiği çeşitli nitel ve nicel yaklaşımlarla incelenmiştir. Örnek olarak İzmir ilinin Karaburun ilçesinin eko turizm potansiyelini nasıl kullanması gerektiği incelenmiştir. Bu çalışmanın hazırlanmasında bilgi ve tecrübeleri ile bana yol gösteren Danışmanım Yrd.Doç.Dr. Serkan ÇELİK'e, Karaburun Belediye Başkanı Ahmet ÇAKIR'a, Karaburun Ege Octopus Sualtı Dalış Okuluna, Karaburun Kayra Hotel'e, Dalış Hocam Veysel PERİN ve Erkan AYVAZOĞLU'na, Karaburun yerli halkına, ankete yardımcı olanlara ve benden hiçbir desteğini esirgemeyen eşim Esra TAŞDEMİR'e teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİL LİSTESİ	ix
ÖZET	xi
SUMMARY	xiii
1.GİRİŞ	1
1.1.Eko Turizm Nedir?.....	1
1.2.Eko Turizm Amaçları ve İlkeleri Nelerdir?	1
2.MATERYAL YÖNTEM VE BULGULAR.....	3
3. SÜRDÜRÜLEBİLİR EKO TURİZM UYGULAMALARI	5
3.1.Eko Turizm Faaliyet Alanları Nelerdir?	5
3.2.Eko Turizm Faaliyetleri Nelerdir?	8
4.GERİ DÖNÜŞÜM VE ÇEVRE YÖNETİM STRATEJİLERİ.....	11
4.1.Ekolojik Çevrenin Korunması ve Alan Planlaması	11
4.1.1.Ekolojik Çevrenin Korunması.....	11
4.1.2Alan Planlaması	12
4.2.Hava Kalitesinin Korunması	13
4.3.Gürültü Yönetimi	15
4.4.Atık Yönetimi	15
4.5.Enerji Yönetimi	17
4.6.Su Yönetimi	18
4.7.Organik Besin Üretimi	21
4.8.Konaklama, Dinlenme Alanlarında Kullanılan Malzemeler ve Uygulamalar.....	22
4.9.Atıl Malzemelerden Dekoratif Malzemeler Yapma.....	25
5.ÖNERİLER VE KARABURUN ÖRNEĞİ İÇİN STRATEJİLER.....	31
5.1.Yöneylem Araştırması Modeli ve Pareto Analizi	43
5.2.Sistem Yaklaşımı Modeli	46
5.3.Altı Sigma Yaklaşımı Modeli	47
5.4.Balık Kılçığı Diyagramı.....	47
5.5.Ağaç Diyagramı Modeli.....	47
5.6.SWOT Analizi ile Karaburun	48
5.7.5N1K Yaklaşımı ile Eko turizm Faaliyetlerinin Bir Program Dâhilinde Yapılması	51

5.8.İş ve Zaman Etüdü Çalışması.....	67
5.9.Toplam Kalite Yönetimi.....	69
5.10.Ekolojik Ekonomi Yönetimi	70
5.11.Risk Analizi.....	72
6.ANKET UYGULAMASI VE İSTATİSTİKİ VERİ ANALİZİ SONUÇLARI..	73
7.SONUÇ VE TARTIŞMA.....	81
KAYNAKLAR.....	83

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1: Geri Dönüşüm Sloganı	11
Şekil 2: Ses Düzeyi ve Etkileri (Çevresel Gürültü Eylem Planı 2009-2020)	15
Şekil 3: Geri Dönüşüm Toplama Kutusu	16
Şekil 4: Geri Dönüşüm Toplama Kutusu	16
Şekil 5: Geri Dönüşüm Toplama Kutusu	17
Şekil 6: Suyun Kirletilmesi	20
Şekil 7: Organik Besin Üretimi.....	21
Şekil 8: Yöresel Lezzetler	21
Şekil 9: Ürünlerin Doğada Yok Oluş Süreleri	23
Şekil 10: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması.....	25
Şekil 11: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması.....	25
Şekil 12: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması.....	26
Şekil 13: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması.....	26
Şekil 14: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması.....	26
Şekil 15: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması.....	27
Şekil 16: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması.....	27
Şekil 17: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması.....	27
Şekil 18: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması.....	28
Şekil 19: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması.....	28
Şekil 20: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması.....	28
Şekil 21: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması.....	29
Şekil 22: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması.....	29
Şekil 23: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması.....	29
Şekil 24: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması.....	30
Şekil 25: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması.....	30
Şekil 26: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması.....	30
Şekil 27: Karaburun İzohips Haritası.....	31
Şekil 28: Karaburun Siyasi Haritası.....	31
Şekil 29: Karaburun İris Gölü Sazlığı.....	33
Şekil 30: Karaburun Potansiyel Koruma Alanları	33
Şekil 31: Karaburun Sarpıncık Çınar Ağacı.....	49
Şekil 32: Özel Koruma ve Tarım Alanları	49
Şekil 33: Pusula ve Kerteriz Alma.....	56
Şekil 34: Kutup Yıldızı ile Yön Bulma.....	56
Şekil 35: Güneş ile Yön Bulma.....	57
Şekil 36: Saat Yardımı ile Yön Bulma.....	57
Şekil 37: Karaburun-Çullu Rotası.....	58
Şekil 38: Karaburun Güzergahları	59
Şekil 39: Karaburun-Manastır-Saip Kayası	60
Şekil 40: Karaburun-Saip-Anbarseki-Eşendere Mah. Rotası.....	60
Şekil 41: Karaburun-Peynirini Mağarası-Yukarıdeveci Mağarası Rotası	61

Şekil 42: Parlak-Badembükü Rotası	61
Şekil 43: Yaylaköy-Bozköy (Uzundere Vadisi) Rotası	62
Şekil 44: Sazak-Sarpıncık-Karaburun Feneri Rotası	63
Şekil 45: Tepeboz-Yeniliman-Kömürburnu Rotası	64
Şekil 46: Sarpıncık-Hamzabükü-Kumbükü-Kömürburnu-Yeniliman Rotası.....	64
Şekil 47: Küçükbahçe- Denizgiren- Tolas- Eğriliman Rotası.....	65
Şekil 48: Yenicepınar-Çatalkaya-Eski Mordoğan-Mordoğan Rotası	65
Şekil 49: Kaynarpınar-İncelik-Kösedere Rotası.....	66
Şekil 50: Mordoğan- Eski Mordoğan- Eğlenhoca Rotası	67
Şekil 51: Ekolojik Ekonomi Grafiği.....	71
Şekil 52: Ekoturizm Aktiviteleri Talep Oranı	77
Şekil 53: Ekoturist İhtiyaçları	78
Şekil 54: Yerel Halk İhtiyaçları	79
Şekil 55: Tabiat İhtiyaçları	80

ÖZET

Bu çalışmada, yerel halkın refah düzeyine olumlu katkı sağlayan eko turizm faaliyetlerinin, İzmir ili Karaburun ilçesi için bir imkan olup olmadığı araştırılmıştır. Karaburun ilçesinin doğal ve kültürel mirasının belirlenmesi çalışmaları, eko turizm kavram ve kapsamı içinde kalmak şartı ile arazi çalışmaları, yerel halk ve yöneticiler ile görüşmeler ve literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmalar sonucunda, Karaburun ilçesinin eko turizm uygulamaları için zengin bir potansiyele sahip olduğu görülmüş ve Karaburun için uygulanma imkanı olan eko turizm faaliyet türleri belirtilmiştir. Ayrıca bu türlere ait hedeflerin belirlenerek multidisipliner bir çalışma ile eko turizm prensipleri esas alınarak doğru projelerin üretilmesi ve uygulamaya geçilmesi önerilmiştir.

SUMMARY

In this study, Ecotourism activities which have positive contribution to prosperity of local people has been investigated to find out whether or not an opportunity for Karaburun in İzmir city. The investigation of natural and cultural heritages of Karaburun town realized is in ecotourism concept and scope using field works, by researching about these studies in the world, interviews with local people and managers. In the result of these studies, it is found out that Karaburun town have great potential for ecotourism activities and some types of ecotourism activities which are able to be applied to Karaburun town designated. Also it has suggested that authorities decide on goal or goals about ecotourism activities according to a multidisciplinary study, creating suitable ecotourism projects which can be put into practice in Karaburun town.

1.GİRİŞ

1.1.Eko Turizm Nedir?

Eko turizm; çevreci bir turizm türü olup doğayı temel alan sürdürülebilir, yeşil turizm olarak da tanımlanabilir. Eko turizmde esas amaç yeni kaynakların kullanıma açılması yerine kullanılmış kaynakların geri dönüşüm ile tekrar değerlendirilmesi ve kaynak kullanımının en aza indirgenmesidir.

Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) ise eko turizmi, doğayı ve kültürel kaynakları anlayarak korumayı destekleyen, düşük ziyaretçi etkisi olan ve yerel halka sosyal ve ekonomik fayda sağlayan, bozulmamış doğal alanlara çevresel açıdan sorumlu seyahat olarak tanımlamıştır. (Yurik, 2003)

Tüm dünyada eko turizmin ortaya çıkmasında ve gelişmesinde etkili olan en önemli unsur doğa temelli turizm türlerine olan talebin artmasıdır. Bunun nedeni ise kaynakların devamlılığı ve kullanımı konusunda artan uluslararası bilinç ve kitle turizminin çevreye verdiği olumsuz etkileridir. Kitle turizmden farklı olarak, eko turizm küçük yapılar, doğal alanlar ve bu alanlarda farklı deneyimlerin tercih edildiği, yerel halkın iş gücüne katıldığı, gelirin önemli bir kısmının yerel toplumda kaldığı, yerel halk ile samimi ilişkilerin ve iletişimin olduğu, yerel kültüre çok az olumsuz etkinin olduğu, yerel kültürün geleneklerine karşı sorumlu bir şekilde hassas olduğu, genellikle düşük yatak kapasiteli, yürüyüş, balıkçılık, kampçılık gibi bina dışı sınırsız aktivitelerin olduğu, doğal malzemelerin kullanıldığı, çevre yönetimi ve geri dönüşümün önemli olduğu, genellikle doğanın içine yayılmış, tüm yıla yayılan bir turizm türüdür.

Turizm sektörünün devamlılığı ve sürdürülebilirliği, turizmin temeli olan bölgesel ve yerel alanlardaki doğal ve kültürel kaynak değerlerinin korunarak kullanımı ile gerçekleştirilebilir. Sürdürülebilirlik tartışmaları ile de eko turizm kavramı ortaya çıkmış ve popüler olmuştur.

1.2.Eko Turizm Amaçları ve İlkeleri Nelerdir?

Amaçları:

Turizmin doğal ve sosyo kültürel çevreye verdiği tahribatın en alt düzeye indirilmesi, turistlere ve yerel halka doğanın geleneksel sosyo kültürel çevrenin korunmasına

yönelik eğitim verilmesi, turizmin, yerel halkın ihtiyaçlarını karşılayan, yerel yönetim ve halkla işbirliği içinde gelişen sorumlu bir ticaret olarak özendirilmesinin sağlanması, koruma kapsamındaki alanların yönetimi için kaynak ayrılması, turizmin olumsuz etkilerinin en alt düzeye indirilmesi amacıyla sosyo-kültürel ve doğal çevreye yönelik uzun vadeli izleme ve değerlendirme programlarının desteklenmesi, turizmin yerel halkın refahına katkıda bulunmasını sağlayacak şekilde gelişmesinin temini, turizmin yörenin sosyal ve çevresel kapasitesini artıracak şekilde gelişmesinin sağlanması, doğal ve sosyo-kültürel çevreyle uyumlu, yöresel bitki örtüsünü ve yaban hayatını koruyan turizm alt yapı yatırımlarının gerçekleştirilmesidir. (Demir ve Çevirgen, 2006)

İlkeleri:

Destinasyona zarar verebilecek olumsuz doğal ve kültürel etkileri en aza indirmek, çevrenin korunması konusunda ziyaretçileri eğitmek, yerel gereksinimleri karşılayacak, yerel yönetimler ve toplum ile işbirliği içerisinde çalışacak sorumlu bir işletmeciliğin önemini vurgulamak,

Korunan alanlarının yönetimi ve korunması için doğrudan gelir yaratmak, eko turizm destinasyonu olması düşünülen bölgeler veya doğal alanlar için ziyaretçi yönetim planlarının ve turizm gelişme alanlarının düzenlenmesi gereğini ortaya koymak,

Etkilerin değerlendirilmesi ve olumsuz olanların en aza indirilmesi için uzun dönemli kontrol programlarının yanı sıra, toplum ve çevre temeline dayalı çalışmaların kullanılmasını teşvik etmek,

Özellikle doğal ve koruma alanlarının içinde ve çevresinde yaşayan halkın, yerel işletmelerin, ev sahibi ülkenin ekonomik faydalarını arttırmak için çaba göstermek,

Araştırmacıların yerel halk ile işbirliği içerisinde belirledikleri çevresel ve sosyal olarak kabul edilebilir değişim sınırlarını aşmayacak (Taşıma Kapasiteleri) bir turistik gelişmeyi sağlamak,

Petrol kaynaklarının kullanımını azaltacak, yerel bitki örtüsü ve yaban hayatını koruyacak, doğal ve kültürel çevre ile uyumlu bir altyapının geliştirilmesini sağlamak. (Demir ve Çevirgen, 2006)

2.MATERYAL YÖNTEM VE BULGULAR

Tezin Amacı: Sürdürülebilir ekoturizm faaliyetlerini belirleyerek çevre yönetimi ve geri dönüşüm uygulamalarını açıklamak, Karaburun ilçesi için sistematik stratejiler geliştirmek ve ekoturizm potansiyelini arttırmaya çalışmak. Bu bölgede daha önceden pek çalışma yapılmadığından bu bölge seçilmiştir. Burada yapılan çalışmalar yürüyüş parkurları ve dalış turizmi ile sınırlı kalmıştır. Var olan potansiyelini harekete geçirmek için stratejiler geliştirilmiştir.

Araştırma Metodu: Bu alanda yapılan araştırmalar incelenmiş ve literatür taraması yapılarak sürdürülebilir ekoturizm uygulamalarının çeşitlendirilmesi için neler yapılabileceği incelenmiştir. İzmir'in ekoturizm potansiyeli ve İzmir ekoturizm güzergâhları adı altında iki adet çalışma yapılmış ve yüzeysel kalmıştır. Genel olarak şehir incelenmiştir. Ancak bu çalışmada yalnızca Karaburun incelenmiştir. Geri dönüşüm ve çevre yönetimi kapsamında her bölgede uygulanabilecek stratejiler belirtilmiş, internet araştırması yapılarak bölgede yapılan çalışmalar tespit edilmiş, arazi keşfi yapılarak nerelerde ne tür faaliyetler yapılabilir ve ne tür iyileştirmeler yapılabilir tespit edilmiş, yerel halk ile görüşmeler sonucunda ekonominin canlanması ve yaşam alanlarının korunması için öncelikler tespit edilmiş, nitel ve nicel yöntemlerin uygulanması (pareto analizi, yöneylem araştırması, sistem yaklaşımı, toplam kalite yönetimi, ekonomi yönetimi, ağaç diyagramı, balık kılıcı diyagramı, 5N1K yaklaşımı vb.) ile sistematik bakış açısı kazandırılarak yönetim anlayışı ortaya koyulmuş, internet üzerinden anket uygulaması ile ekoturist ihtiyaçları ve tabiat ihtiyaçlarının tespiti yapılmış ve yüz yüze anket uygulaması ile de yerel halk ihtiyaçlarının tespitine yönelik sonuçlar alınmıştır. Öncelik sıralaması verilmiştir. Ekoturizme olan ilgi düzeyi tespit edilmiştir.

Bulgular: Sistematik bir bakış açısı ile ekoturizm potansiyeline etki eden unsurlar; ekoturist ihtiyaçları, yerel halk ihtiyaçları, tabiat ihtiyaçları ve kaynaklar belirtildi. Bölgenin kalkınmasını ve korunmasını sağlayacak önerilerde bulunuldu. Çevre yönetimi ve geri dönüşüm stratejileri (hava kalitesi, gürültü, çevre yönetimi, atık yönetimi, enerji yönetimi, su yönetimi vb.) belirtilerek ekoturizmin sürdürülebilirliği açısından önemli olduğu belirlendi. Ekoturizm faaliyetlerinin çeşitlenmesi, yerel halkın bilinçlenmesi için nelerin yapılabileceği belirtildi. Kapasite hesabı yapılarak kapasitenin aşılmamasının ve çeşitli yöntemlerle bir bütün olarak ele alınmasının ekoturizmin sürdürülebilirliği açısından önemli olduğu belirtildi. Karaburun ekoturizm açısından kapasitesinin fazla olduğu tespit edildi. Ekoturist, yerel halk ve doğa beklentileri tespit edilmiş, pareto analizi yapılarak önem sıralaması yapılmış ve önceliklerin neler olduğu tespit edilmiştir. Karaburun'un ekoturizm potansiyeli açısından zengin bir yer olduğu görülmüştür. Ekoturizm açısından değerlendirmek üzere her bölgede uygulanabilecek sistematik bir bakış açısı kazandırılmıştır. Yerel ekonomiyi canlandıracak önerilerde bulunulmuştur.

3. SÜRDÜRÜLEBİLİR EKO TURİZM UYGULAMALARI

3.1.Eko Turizm Faaliyet Alanları Nelerdir?

Eko turizm faaliyet alanları kapsamına genellikle doğa, doğa ile iç içe olan tesisler, bazen korunan alanları veya kültürel çekicilikleri olan bölgeler girmektedir. Kırsal alanlar, dağlar, tropik ormanlar, sulak alanlar, göl ve akarsuların bulunduğu yerler, Milli Parklar, şehir merkezlerinin dışında toprağı, suyu, havası temiz, gürültü kirliliğı olmayan alanlar, bazen küçük yerleşkeler eko turizm faaliyet alanlarını oluşturur.

“Türkiye, tarihi ve sosyal açılarından olduğu gibi biyolojik çeşitlilik açısından da bir köprü ve kavşak noktası olarak yeryüzündeki 37 ayrı bitki coğrafyası bölgesinden üçünün (Avrupa–Sibirya, Akdeniz ve İran–Turan) kesiştiğı coğrafya olması nedeniyle zengin bir biyolojik çeşitliliğe sahiptir. Ayrıca dünyada acil koruma altına alınması gereken biyolojik çeşitlilik açısından zengin 34 sıcak noktadan üçü de (Kafkasya, Akdeniz, İran-Anadolu) Türkiye’de bulunuyor. Bu özelliğı ile Türkiye, Çin ve Güney Afrika ile birlikte, sınırları içinde üç sıcak nokta barındıran üç ülkeden biri olan Türkiye, endemik türleri ile kendi kuşağında biyolojik çeşitlilik açısından en önemli ülkelerden biridir. Ülkemizin ev sahipliğı yaptığı biyolojik çeşitlilik değerleri farklı koruma alanı statüleri ve farklı kanunlarla koruma altındadır. Bu koruma statülerinin bir kısmı ulusal mevzuata göre, bir kısmı da uluslar arası sözleşmelere dayanarak oluşturulmuştur. Ülkemizin karasal korunan alan büyüklüğü 5 milyon 647 bin 568 hektar olarak tespit edilmiştir. Bu alanın ülke yüzölçümüne oranı % 7,24’ tür. Bu durumda Türkiye’nin karasal alanlarının % 7,24 ’ünün resmi koruma altında olduğunu söyleyebiliriz.” (www.milliparklar.gov.tr (26.03.2016)).

Türkiye korunan alanlar sistemi içinde yer alan korunan alanlar listesi aşağıdadır;

Korunan Alan Türü	Korunan Alan Değeri	Sayı
Milli Park	Ulusal	40
Tabiatı Koruma Alanı	Ulusal	31
Tabiat Parkı	Ulusal	184
Tabiat Anıtı	Ulusal	107
Yaban Hayatı Geliştirme Sahası	Ulusal	80
Muhafaza Ormanı	Ulusal	58

Doğal Sit	Ulusal	1273
Özel Çevre Koruma Bölgesi	Bölgesel	16
Ramsar Alanı	Küresel	14
Biyosfer Rezervi	Küresel	1
Dünya Miras Alanı	Küresel	11

(DKMP, 2016)

TÜRKİYE'NİN MİLLİ PARKLARI

(Revizyon Tarihi: 01.07.2015)

No	İli	Milli Park Adı	Alanı (Dekar)	İlan Yılı
1	Yozgat	Yozgat Çamlığı Milli Parkı	2.669,02	1958
2	Osmaniye	Karatepe - Aslantaş Milli Parkı	41.429,09	1958
3	Ankara	Soğuksu Milli Parkı	11.870,69	1959
4	Balıkesir	Kuşçenneti Milli Parkı	170.583,65	1959
5	Bursa	Uludağ Milli Parkı	130.240,66	1961
6	Bolu	Yedigöller Milli Parkı	16.230,69	1965
7	Aydın	Dilek Y. – B. Menderes D. Milli Parkı	275.981,62	1966
8	Manisa	Spil Dağı Milli Parkı	68.010,26	1968
9	Isparta	Kızıldağ Milli Parkı	551.059,08	1969
10	Antalya	Güllük Dağı - Termessos Milli Parkı	66.999,77	1970
11	Isparta	Kovada Gölü Milli Parkı	65.507,09	1970
12	Tunceli	Munzur Vadisi Milli Parkı	426.744,86	1971
13	Antalya	Beydağları Sahil Milli Parkı	311.658,77	1972
14	Antalya	Köprülü Kanyon Milli Parkı	357.191,56	1973
15	Kastamonu	İlgaz Dağı Milli Parkı	11.176,96	1976
16	Afyon	Başkomutan Tarihi Milli Parkı	409.477,83	1981
17	Neveşehir	Göreme Tarihi Milli Parkı	96.136,52	1986
18	Trabzon	Altındere Vadisi Milli Parkı	44.677,14	1987
19	Çorum	Boğazköy – Alacahöyük Milli Parkı	26.004,38	1988
20	Adıyaman	Nemrut Dağı Milli Parkı	138.272,77	1988
21	Konya	Beyşehir Gölü Milli Parkı	868.551,37	1993
22	Balıkesir	Kazdağı Milli Parkı	209.348,33	1994
23	Rize	Kaçkar Dağları Milli Parkı	529.700,78	1994
24	Artvin	Hatila Vadisi Milli Parkı	169.437,79	1994
25	Artvin	Karagöl – Sahara Milli Parkı	32.509,72	1994
26	Antalya	Altınbeşik Mağarası Milli Parkı	11.466,48	1994
27	Niğde	Aladağlar Milli Parkı	550.644,08	1995
28	Muğla	Marmaris Milli Parkı	292.060,22	1996
29	Muğla	Saklıkent Milli Parkı	16.432,95	1996
30	Çanakkale	Troya Tarihi Milli Parkı	135.171,87	1996
31	Denizli	Honaz Dağı Milli Parkı	94.289,76	1998
32	Kastamonu	Küre Dağları Milli Parkı	377.533,75	2000
33	Kars	Sarıkamış-Allahuekber Dağları Milli Parkı	225.198,85	2004
34	Ağrı	Ağrı Dağı Milli Parkı	880.148,04	2004
35	Edirne	Gala Gölü Milli Parkı	60.868,44	2005
36	Kayseri	Sultan Sazlığı Milli Parkı	243.576,99	2006
37	Şanlıurfa	Tek Tek Dağları Milli Parkı	193.352,41	2007
38	Kırklareli	İğneada Longoz Ormanları Milli Parkı	31.550,02	2007
39	Erzurum	Nene Hatun Tarihi Milli Parkı	3.874,23	2009
40	Ankara	Sakarya Meydan Muharebesi Tarihi Milli Parkı	138.504,64	2015

Kaynak: www.milliparklar.gov.tr (26.03.2016)

Türkiye'nin korunan alanlar sistemi içinde yer alan mevcut korunan alanlar; estetik, bilim, doğa koruma ve doğal güzellikler açısından sınırlı belirlenmiş önemli alanları içermektedir.

TABIATI KORUMA ALANLARINA AIT LİSTE

(Revizyon Tarihi: 01.07.2015)

NO	İli	Alanın Adı	Alanı (Dekar)	İlan Yılı
1	Adana	Yumurtalık Lagünü Tabiat Koruma Alanı	169.799,42	1994
2	Afyon	Dandindere Tabiat Koruma Alanı	2.570,92	1994
3	Antalya	Alacadağ Tabiat Koruma Alanı	4.230,33	1990
4	Antalya	Çiğlıkara Tabiat Koruma Alanı	155.642,37	1991
5	Antalya	Dibek Tabiat Koruma Alanı	5.601,49	1993
6	Artvin	Çamburnu Tabiat Koruma Alanı	1.746,28	1993
7	Artvin	Camili-Efeler Ormanı Tabiat Koruma Alanı	10.234,92	1998
8	Artvin	Camili-Gorgit Tabiat Koruma Alanı	4.995,42	1998
9	Balıkesir	Kazdağı Göknaı Tabiat Koruma Alanı	2.541,74	1988
10	Bolu	Kökez Tabiat Koruma Alanı	3.264,99	1987
11	Bolu	Akdoğan ve Rüzgarlar Ebe Çamı Tabiat Koruma Alanı	1.930,91	1988
12	Bolu	Kale – Bolu Fındığı Tabiat Koruma Alanı	4.727,73	1988
13	Burdur	Kargı Köyü Sığıla Ormanı Tabiat Koruma Alanı	838,25	1987
14	Düzce	Demircönü Tabiat Koruma Alanı	4.372,93	1994
15	Gümüşhane	Örümcek Ormanı Tabiat Koruma Alanı	2.419,26	1998
16	Hatay	Tekkoz – Kengerli Düz Tabiat Koruma Alanı	1.822,29	1987
17	Hatay	Habibineccar Tabiat Koruma Alanı	1.192,58	1993
18	Isparta	Kasnak Meşesi Tabiat Koruma Alanı	13.103,83	1987
19	İstanbul	Beykoz Göknaı Tabiat Koruma Alanı	430,96	1987
20	Kahramanmaraş	Körçoban Tabiat Koruma Alanı	4.808,09	1993
21	Karabük	Kavaklı Tabiat Koruma Alanı	3.530,60	1987
22	Karabük	Çitdere Tabiat Koruma Alanı	7.305,70	1987
23	Kırklareli	Kasatura Körfezi Tabiat Koruma Alanı	3.206,33	1987
24	Kırşehir	Seyfe Gölü Tabiat Koruma Alanı	125.330,51	1990
25	Konya	Akgöl (Ereğli Sazlığı) Tabiat Koruma Alanı	66.804,09	1995
26	Kütahya	Vakıf Çamlığı Tabiat Koruma Alanı	6.905,87	1988
27	Kütahya	Domaniç - Kaşalç Tabiat Koruma Alanı	1.338,73	1991
28	Muğla	Sırtandağı Halep Çamı Tabiat Koruma Alanı	7.314,01	1988
29	Muğla	Kartal Gölü Tabiat Koruma Alanı	13.425,79	1994
30	Samsun	Hacıosman Ormanı Tabiat Koruma Alanı	1.313,74	1987
31	Sinop	Sarıkum Tabiat Koruma Alanı	9.354,81	1987

Kaynak: www.milliparklar.gov.tr (26.03.2016)

Türkiye'nin korunan alanları deniz ve kıyılardan; Ağrı Dağı'na; deltalardan, Karadeniz ormanlarına ve yaylalarına; bozkırlardan, göl ve akarsu sistemlerine; derin vadiler ve kanyonlardan buzullara kadar çeşitli doğal ekosistemleri barındırır. Korunan alanlar nesli tehlike altında, endemik, dar yayılışlı birçok bitki ve hayvan türüne ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca, ekolojik özelliklerinin ve doğal güzelliklerin yanı sıra jeolojik, jeomorfolojik, peyzaj, tarihi, arkeolojik ve kültürel değerlere sahip alanları da içermektedir.

Disiplinler arası çalışmalarla eko turizm bölgelerinin sınırlarının saptanması çalışmaları yapılabilir. Eko turizm bölgelerinin oluşturulmasının en önemli nedenlerinden birisi de belirli bir mekânın o isimle tanınmasına ve özelleşmesine olanak sağlamaktadır. Ayrıca yeryüzündeki diğer bölgelerle daha kolay karşılaştırma ve değerlendirme olanağı sağlamaktadır.

3.2.Eko Turizm Faaliyetleri Nelerdir?

Doğada hayatta kalma eğitimi: Son yıllarda doğada hayatta kalma ile ilgili çıkan filmler, kitaplar, yarışmalar, belgeseller ve eğitimlerle bu konuya olan ilginin arttığı görülmektedir. Dolayısıyla çok fazla sayıda iş kolu oluşturduğu da görülmektedir.

Botanik turizmi: Bitki ve yaban hayatı meraklılarının ilgi gösterdiği bir turizm türüdür.

Kuş gözlemciliği: Kuşların davranışları, görünüşleri, göç yolları gibi hususlarla ilgilenen eko turistleri çekmektedir.

Doğa fotoğrafçılığı: Her türlü manzara ve doğa fotoğrafı çekmek isteyen eko turistleri çeken bir turizm türüdür.

Mağara turizmi: Macera ve araştırmacı kişiliğe sahip kişilerin bu turizm türüne de yöneldiği bilinmektedir.

Dağcılık: Adrenalin tutkunlarının tercih ettiği, katılımcıların özgüvenlerini arttırdığı, genellikle kaya inişlerinin ve düğümlerin öğrenildiği, yürüyüş tekniklerinin verildiği, beslenmenin anlatıldığı bir turizm türüdür. Bu kol kamuda afad ve arama kurtarma kapsamında önemli bir iş kolunu oluşturmaktadır.

Kayak Turizmi: Kış dağcılığı kapsamında beyaz turizm olarak da değerlendirilebilir.

Safari Turları: Özellikle ATV veya büyük safari ciplerle gerçekleştirilen doğa turudur. Çeşitli su savaşları gibi etkinliklerle zenginleştirilebilmektedir.

Paintball Turnuvaları: Boya tabancalarıyla oynanan, özel belirlenmiş alanlarda doğal sütünler kullanılarak eko turistlerin doğayla iç içe bir aktivite gerçekleştirilmesi sağlanır.

Balon turizmi: Manzara veya güzellikleri yukardan kuş bakışı görmek isteyenler için yapılan bir turizm türüdür.

Yamaç Paraşütü Turizmi: Adrenalin tutkunlarının tercih ettiği bir turizm türüdür. Buradaki en büyük kısıt yamaç paraşütü hoca sayısıdır. Çünkü bir hoca tek seferde sadece bir kişiyi alabilir. İkinci kişiyi alabilmesi için malzemenin toplanıp tekrar yukarı çıkması gerekir. Bu da birkaç saati bulabilmektedir.

Kano ve Rafting Turizmi: Akarsu, deniz veya göl olan yerlerde uygulanabilir bir turizm türüdür.

Sualtı Dalışı: Sualtı dünyası meraklıları için vazgeçilmez ve ikamesi olmayan bir turizm türüdür.

Atlı Doğa Yürüyüşü: Çok eski dönemlerde insanların ulaşımının nasıl olduğunu hissetmek isteyen eko turistler için önemli bir turizm türüdür. Dizi veya filmlerde oynayan atlar veya bunlara binildiği yerler daha çok cezbeder.

Olta Balıkçılığı: Kıyıdan veya tekneden olmak üzere genellikle hafta sonları sıkça yapılan eko turizm türüdür.

Hiking ve Trekking: Günü birlik yürüyüş veya hafta sonu 2 gün boyunca konaklamalı yapılan yürüyüş türleri genellikle hareketsiz bir işte çalışanların tercih ettiği maceracı ve araştırmacı kişiliğe sahip kişilerin tercih ettiği bir turizm türüdür.

Av Turizmi: Özellikle yaban hayatına zarar vermeyecek şekilde avlanma bölgesinde yapılan bir turizm türüdür. Avlanmanın kontrollü olması büyük önem arz etmektedir.

Kamp ve Karavan Turizmi: Doğada yaşamak isteyen ancak bunu kısıtlı zamanlarda gerçekleştirebilen eko turistlerin tercih ettiği bir turizm türüdür.

Yayla Turizmi: Özellikle yazın sıcak bölgelerden uzaklaşmak isteyenlerin tercih ettiği bir turizm türüdür.

Yöresel Lezzetler Turizmi: O yöreye özgü yemekleri tatmak isteyenlerin tercih ettiği bir turizm türüdür.

Piknik Turizmi: Özel belirlenen alanlarda günü birlik kontrollü yapılan turizm türüdür.

Adrenalin Turizmi (Bungee jumping, Paraşüt, Eğlence fuarları): Adrenalin seviyesinin yükselmesinden haz alanların tercih ettiği bir turizm türüdür.

Bahçecilik (Organik tarım ve çiftçilik) Turizmi: Şehir hayatından kaçıp bahçe işlerine özlem duyan veya organik ürünler yemek isteyen eko turistlerin tercih ettiği bir turizm türüdür.

Tarih Turizmi: Tarihi yâd etmek, yaşamak, tarihi bilgiler edinmek veya araştırma yapmak için tercih edilen turizm türüdür. Tarihi kalıntılar, tarihi yapılar, tarihi hikâyeler bu turizm türünün temelini oluşturur.

Yerel İnanç Turizmi: Dini bir özelliğe sahip yerlerde gerçekleştirilen bir turizm türüdür.

Yöresel El Sanatları Turizmi: El sanatlarıyla ilgilenen eko turistler için önemli bir turizm türüdür.

Eğitsel Faaliyetler Turizmi (İzcilik, bahçecilik, hayvancılık vb.): Daha önce hiç yapmadığı şeyleri veya şehir hayatında yapamadığı şeyleri yapmak isteyenlerin tercih ettiği bir turizm türüdür. Eğitim amaçlıdır.

Bisiklet Turizmi: Hem spor yapmak hem de çevreyi dolaşmak isteyenlerin tercih ettiği bir turizm türüdür.

Rekreasyon Faaliyetleri: Yapay kurallar olmaksızın boş zamanlarda yapılan, toplumsal değerlere aykırı olmayan, fiziksel etkinliğe dayalı bir eğlencedir. Kazanç amacı gütmeyen, çoğu zaman kişinin bedeni veya ruhunu da tazeleyen bir zaman geçirme yoludur.

Gem Safari (Doğada bulunan süs taşları, deniz kabukları koleksiyonculuğu): koleksiyonculuğa meraklı olanların tercih ettiği, doğal güzelliklerin ortaya çıkarıldığı bir turizm türüdür.

Golf Turizmi: Doğada yapılan farklı bir sportif turizm türüdür.

Festival Turizmi: Özellikle eko turizm potansiyelinin artırılmasında en önemli rol oynayan turizm türüdür. Yöresel şenlikler ve eğlenceler, festivale özgü hususlar festival turizmini oluşturur.

Medya Turizmi: Son zamanlarda ortaya çıkan bir turizm türü olup dizi veya film çekilen yerlerin ziyaret edilmesi olarak tanımlanabilir.

Siyah Turizm: Geçmişteki acı hatıraların yaşandığı yerler veya savaş kalıntılarının bulunduğu alanların ziyaret edilmesi olarak tanımlanabilir.

Spor Turizmi: Sportif müsabakaların yapılması bu turizmi meydana getirir. Örn: koşarak hedef bulma, triatlon (bisiklet, koşu, yüzme) vb.

4.GERİ DÖNÜŞÜM VE ÇEVRE YÖNETİM STRATEJİLERİ

Şekil 1: Geri Dönüşüm Sloganı¹

4.1.Ekolojik Çevrenin Korunması ve Alan Planlaması

4.1.1.Ekolojik Çevrenin Korunması

Ekolojik çevrenin korunması konusunda en başta görüntü kirliliğinden uzak olacak şekilde düzenlenmesi gelir. Çöp istasyonlarının, elektrik trafoların görsel olarak güzel görünmesi sağlanabilir. Yanlış yapılaşmadan dolayı manzaranın engellenmemesi gerekir. Peyzaj yönetimi yine önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü eko turizm çevre kalitesinin devamlılığının sorumluluğunu üstlenirken diğer yandan büyümeye devam eden bir endüstri olarak kaynakların aşırı tüketilmesine ve kaçınılmaz olarak doğal çevrenin hasarına sebebiyet verebilecek potansiyele sahiptir.

Doğal kaynakların sınırlı oluşu kamu organları, yerel halk, eko turistler ve tesislerin çevresel duyarlılığa sahip olmalarını gerektirmektedir. Tesis yönetimleri tesis çalışanlarıyla işbirliği yapmalı ve çevre denetimlerini yapmalıdır. Tesisler doğal ve yapay çevre ile bir bütünlük içinde, imar planına uygun ve bakımlı olmalıdır. Belirlenen alanların dışında araç kullanımı ve park yapılmasına izin verilmemesi gerekir. Endemik türlerin korunması için doğa koruma alanlarının net bir şekilde belirlenmesi gerekir. Personelin, müşterilerin ve toplumun çevresel konulara dâhil

¹<http://dogaburada.blogspot.com.tr/2012/10/geri-donusum-nedir-geri-donusum.html> (25.02.2016)

edilmesi ve bilinçlendirilmesi gerekir. Toprak erozyonu ile heyelan ve çığ olgularını önlemek için tedbirler alınmalıdır. Biyolojik çeşitliliği, su ve yaban hayatını, kültürel ve estetik değerleri korumak için tedbirler alınmalıdır. Çünkü çevre kalitesi doğal çekiciliklerin kalitesinin en önemli parçası olup bölgenin de kalitesini de belirler. Bu kapsamda önemli doğal alanların korunması, arkeolojik ve tarihi yerlerin korunması, doğal hayatın korunması, çevresel duyarlılığın artması çevre yönetimindeki en önemli hususlardır. Buradaki en önemli amaç doğanın insan etkisine maruz kalmadan biyolojik çeşitliliğinin (tür çeşitliliği, genetik çeşitlilik, ekosistem çeşitliliği) kendi kendini yenileyerek devam ettirebilmesinin sağlanması olmalıdır.

Düzensiz eko turistik gelişme ve kullanımlar ekolojik tahribatlara sebep olabilmektedir. Örneğin ağaçların kampçılar ve dağcılar tarafından kamp ateşi yakmak için kesilmesi, park ve büyüme alanlarındaki bitkilerin koparılması, aşırı kullanım veya tüketimden dolayı erozyon oluşmasına sebep olması, kontrolsüz bir şekilde hayvanların fotoğraflarının çekilmesi ve beslenmesi hayvan davranışları üzerinde olumsuz etkilere yol açabilmektedir.

4.1.2 Alan Planlaması

Arazi kullanımında özel koruma prensiplerine bağlı kalmadan alan planlaması yapılan arazilerde, turizmin gelişmesine paralel olarak arazi kullanım sorunları ortaya çıkar. Bu da trafik sorununa ve yetersiz su ve kanalizasyon atık sistemine yol açar. Dolayısıyla bunları göz ardı etmeden alan planlaması yapılmamalıdır.

Alanın eğimi: Yapılacak faaliyete göre düz, 10 dereceden az eğimli, 45 derece veya dik olması önemlidir. Örneğin günü birlik hiking/tracking faaliyeti için 10 dereceden az eğimli arazi uygun olacaktır. Ya da bir dağcılık faaliyeti veya eğitimi için dik olması önemlidir. Ya da bir yamaç paraşütçüsünün ineceği arazi düz olmalıdır. Ayrıca heyelan olabilecek eğimli ve boş arazilerin ağaçlandırılması gerekir. Eğimli araziler çoğu zaman manzara olanağı sağlar. Buralarda peyzaj düzenlemesi ve rekreasyon alanı oluşturulabilir.

Biyokonfor süreleri (sıcaklık, nem, rüzgar): İnsan için optimum değerler; sıcaklık 25 derece, %40 nem, hava akım hızı 0,2 m/s, rüzgar hızı sakın olarak tespit edilmiştir (İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu). Faaliyetler hava şartlarına göre esneklik gösterebilmelidir. Yeri ve konumu için alan planlaması bu üç değer dikkate alınarak yapılmalıdır.

Toprak drenajı: Toprak verimliliğini düzenlemede önemli rol oynayan humus doğal ekosistemlerde normal olarak toprakta uzun süre tutulur. Tarım ekosistemlerinde humusun insan etkinlikleriyle (Örn. hatalı arazi kullanımı) kısa sürede oksitlenmesi, besin elementlerinin döngüsünü olumsuz yönde etkiler. Tarım alanlarında bitkisel ve mekanik toprak koruma tedbirleri, humusu daha uzun süre toprakta tutarken bir yandan da toprak erozyonunu ve yüzeysel akışı azaltır.

Bitki örtüsü: Bitki örtüsünün kısa, bodur ve sık olması faaliyet alanlarını daraltır. Ancak yaban hayatına koruma alanı sağlar. Tek tek büyük koruma bölgelerinin birçok küçük koruma alanından daha iyi olduğu ileri sürülmüş, ayrıca en zor koruma bölgesinin dar ve uzun şeklindeki koruma alanlarının sınır hatlarında olduğu bilinmektedir. Çünkü zararlı etkiler daha fazla olabilmektedir. Buraların korunması için daha fazla gider gerekir. Bir sınır hattında veya ekolojik geçiş alanlarındaki türler genel olarak bir habitatın çekirdek alanlarındakinden farklılık gösterirler. Uzun dar koruma bölgeleri yuvarlak alanlara göre daha büyük bir habitat çeşitliğini içerdiği belirtilmektedir. Çünkü bunların kapsadığı habitat tipleri çeşitlidir. Alan ne kadar büyük olursa tür sayısı da o kadar artar. Habitat çeşitliliğini azaltan unsurlar; patika ve ana yollar, tren yolları, tarlalar, elektrik hatları, su kanalları, çit ve duvarlar, düzensiz yerleşim, yangın belli başlı bazılarıdır. Diğer ekosistemlerle bağlantısı soyutlanmış ve koruma altında olmayan alanlarda kendileme depresyonu denilen yaşamını devam ettirebilecek en küçük popülasyon varlığı ile yaşamları yok olana kadar devam eder. Tür ve genetik çeşitlilik azalır. (Çolak, 2001)

Görüş: Bölgenin yoğun sis altında olması veya aşırı yağmur alması ya da görüşü azaltacak kadar tozlu olması, görüşü bozacak düzensiz yapılaşma eko turizmi doğrudan etkileyecektir. Alan planlaması yapılırken dikkat edilmesi gereken diğer bir husus bu olacaktır.

4.2.Hava Kalitesinin Korunması

Turizm; genellikle temiz endüstri veya bacasız sanayi olarak betimlenmesine rağmen, turizm amacıyla kullanılan araçların yaratacağı toz, egzoz gibi nedenlerden dolayı hava kirliliğine sebep olabilmektedir. Bu nedenle bazı tedbirler alınması gerekir; sürdürülebilir taşıma araçlarının kullanımı teşvik edilmelidir ve daha çok çevresel bakımdan dost ulaşımın kullanılması sağlanmalıdır.

Tesisler içerisindeki odalarda havanın kalitesini arttırmak için pamuklu ürünler kullanılmalıdır. Çünkü havaya hidrokarbon ve karbon bazlı moleküller yaymazlar. Pamuk ve sentetik dokuma karışımı kumaşlar, petrokimyasallara dayandıklarından kullanımı uygun değildir. Petrokimyasal kullanılmayan organik pamuk da kullanılabilir. Odalarda sigara içme yasağı olan otellerin yanı sıra bu uygulamayı katlarının bir bölümüne yayan işletmeler giderek artmaktadır. Çünkü içinde bir kez sigara içildiğinde odayı pek çok insanın çok duyarlı olduğu kokudan tamamen temizlemek çok güç olmaktadır.

Pek çok işletme veya tesis kent merkezi ile otel arasında ya da şehir merkezinde ücretsiz toplu ulaşım hizmetleri sunmaktadır. Bunun da yaygınlaşması yakıt tüketimini ve hava kirliliğini büyük ölçüde azaltabilecek uygulamalardan biri olacaktır. Ayrıca alternatif yakıtlar da devreye girdiğinde kentlerin daha temiz havaya sahip olabileceği söylenebilir.

Ayrıca fosil yakıtların yetersiz yanmasıyla özellikle otomobil egzoz gazlarından havaya önemli miktarda insan için oldukça zehirli ve ölümcül bir gaz olan CO verilmektedir. Fakat küresel düzeyde bir tehdit oluşturmamaktadır. Hava akımının olmadığı ve fosil yakıtların kullanıldığı kent ekosistemlerinde önemli bir kirleticidir. Bu durum dolaşım ve solunum hastalıklarına da yol açabilir.

Hava kalitesi:

Yolun bulunmaması	:1 En iyi
2 km uzaklıkta olması	:2 İyi
1 km uzaklıkta olması	:3 Orta
200 m uzaklıkta olması	:4 Kötü

Bölgenin ağaçlandırılması, egzoz ve baca emisyon ölçümlerinin yapılarak kontrol edilmesi hava kalitesini arttıracaktır.

4.3.Gürültü Yönetimi

Durum	Ses düzeyi	Etki
	120 dB(A)'nın üstünde	Kısa bir sürede duyma kaybı
Askeri uçakların alçak uçuşu, yerde	120 dB(A)	Ağrı eşiği
Diskoteklerin iç mekanları	100 dB(A)	
	85 dB(A)	Uzun vadede duyma kaybı
Gürültülü bir cadde	75 dB(A)	
	65 dB(A)	Kalp-kan dolaşımı rahatsızlıkları
	55 dB(A)	Rahatsızlık
	45 dB(A)	Sohbet ederken, telefonda konuşurken, TV ve radyo dinlerken rahatsızlık
	>35 dB(A)	Uyku bozuklukları
Sessiz bir odada	≤30 dB(A)	
	0 dB(A)	Duyma eşiği

Şekil 2: Ses Düzeyi ve Etkileri (Çevresel Gürültü Eylem Planı 2009-2020)

Gürültü seviyesi: Gürültü eşik değeri 45 db.dir. Yoldan her 50 m uzaklaştıkça 5 db gürültü azalmaktadır.

10 db	:1 En iyi
15 db	:2 İyi
30 db	:3 Orta
45 db	:4 Kötü

Karayolunun yanı sıra, tren geçişi, nüfus yoğunluğu, su üstü motorlu araçlar, eğlence yerleri, uçak geçişi, maden ve taş ocakları, sanayi ve iş yerleri, havai fişek, sokak düğünleri, aşırı rüzgar da gürültü seviyesine etkindir.

4.4.Atık Yönetimi

Yakıt enerjisi kullanılarak bazı elementlerin geri döngüye kazandırılması sağlanır. Örneğin deniz suyunun arıtılması, alüminyum ya da diğer metallerin geri kazanılması, azot veya bazı gübrelerin üretilmesi gibi işlemler yakıt enerjisi harcanarak yapılan geri döngülerdir. Mevcut teknoloji ile geri döngü sürecine bazı durumlarda mekanik veya fiziksel kaynaklı enerji sağlanır. Tüm sisteme enerji vererek katalizör etkisiyle geri döngü sürecini hızlandırır. Geri döngü için her zaman enerji gerekir. Örneğin kentsel ve endüstriyel kaynaklı atıklarla ilgili arıtma

sistemlerinde organik maddeler mekanik yollarla küçük parçalar haline getirilir. Geri dönüşüm sürecinde he türlü atıkların geri kazanımı ancak etkili bir şekilde toplatılması ile gerçekleştirilebilir.

Katı atıklar, ambalaj atıkları, atık yağlar, tıbbi atıklar, tehlikeli atıklar, hafriyat ve inşaat atıkları için istasyonlar kurulup geri dönüşüm sürecine dâhil edilmelidir. Çöp istasyonları ve çöp toplama alanının ekosisteme zarar vermeyecek ölçüde olması için tedbirler alınmalıdır.

Tehlikeli atıklar için (atık ve yanık yağlar, boya ve vernik kalıntıları, eski pil ve aküler, flourasan ve lambalar, elektronik atıklar) yeterli miktarda, iyi tanımlanmış ve ayrı ayrı toplama imkânları bulunmalıdır. Toplanan atıklar lisanslı bir toplama merkezine götürülmelidir.

Yeterli miktarda ve iyi kontrol edilen çöp kutuları veya çöp konteynırı olmalı ve taşıyıcı bir araçla toplanıp belli bir alana bırakılmalıdır.

Şekil 3: Geri Dönüşüm Toplama Kutusu²

Tesislerde kâğıt, plastik, cam, metaller gibi geri dönüşülebilen atıklar için ayrı ayrı toplama imkânı olmalıdır. Elektronik atıklar için de böyle bir toplama kutusu olmalıdır.

Şekil 4: Geri Dönüşüm Toplama Kutusu³

² İhlas Haber Ajansı (15.08.2014), Odun Pazarı Belediyesi

³ <http://teknikkonteyner.com/> (25.03.2016)

Atık malzemelerin hammadde olarak tekrardan kullanılması çevre kirliliğinin de engellenmesi açısından bir hayli önemlidir. Kullanılmış kağıdın tekrar kâğıt imalatında kullanılması hava kirliliğini %74-94, su kirliliğini %35, su kullanımını %45 azaltabilmektedir. Örneğin bir ton atık kağıdın kâğıt hamuruna katılmasıyla 8 ağacın kesilmesi önlenebilmektedir. (www.ganpiroliz.com (25.03.2016))

Geri dönüşebilir malzemeleri çöpe atmaktansa ayrı tutabilecekleri kutuların konuk odalarına yerleştirilmesi kendi başına bir yarar sağladığı gibi otelin bu yaklaşımı ile konuklara geri dönüşümün kolaylığı ve yararlarını da hatırlatacak; oteli veya işletmeyi de dönüştürülebilir malzemeleri ayırma işlemi gibi bir ekstra iş yükünden kurtaracaktır.

Şekil 5: Geri Dönüşüm Toplama Kutusu⁴

Özellikle 2000 yılından sonra oluşmaya başlayan elektronik atıklar da önemli miktarda doğaya zarar vermekte ve kaynakların daha çabuk tükenmesine sebep olabilmektedir. Bunlar için de toplama kutuları oluşturulmalı ve geri dönüşümü sağlanmalıdır.

Unutulmamalıdır ki büyük bir kayın ağacı 72 kişinin 1 günlük Oksijen ihtiyacını karşılar. Geri dönüştürülen her 1 ton kağıt 17 ağacı kurtarır. (<http://www.sistematikyonetimi.com/bilgi-bankasi.html> 28.03.2016)

4.5.Enerji Yönetimi

Güneş enerjisi ve rüzgâr enerjisi kullanımı yaygınlaştırılmalı ve enerji tasarrufu tedbirleri alınmalıdır. Örneğin enerjiyi etkin kullanan aydınlatma sistem ve ürünleri seçilerek; yalıtım ve hava durumuna göre esnek sistemler kurularak harcanan enerji

⁴ Çelik, 2015

miktarını azaltmak ve hatta fiilen gerekmediği durum ve yerlerde ışıkları kapatmak gerekir. Buna enerji verimliliği diyebiliriz. Çok fazla çaba sarf etmeden binalarımız, evlerimiz veya arabalarımızda enerji tüketimini azaltmak her zaman mümkündür. Böylece yenilenemez ve sınırlı kaynaklara bağımlılığımız azalacak, aşırı enerji kullanımından kaynaklanan maliyetlerimiz de düşürecektir.

Günümüzde kış dönemi için şömine, soba vb. kullanılması cazibeyi arttırabilecektir. Hem de enerji tasarrufu sağlayabilecektir. Doğal yakıtların (hayvan dışkısı, odun vb.) kullanılması tercih edilmelidir. Ancak baca filtresi kontrolü ve egzosemisyon ölçümleri standartları aşmayacak şekilde yaptırılmalı böylece hava kalitesinin de korunması sağlanmalıdır.

Bina ve tesislerde ısıtma, soğutma ve havalandırma sistemlerinde enerji verimliliğini sağlamak için; ortam sıcaklığı 24 derece, % 40 nem ve 0,2 m/s hava hızı olacak şekilde sistemin işletilmesi, yeni alımlarda A sınıfı konverter klimaların kullanılması, radyatör arkalarına yeterli boşluk bırakılması koşuluyla alüminyum folyo kaplı ısı yalıtım levhaları yerleştirilmesi, ısı akışının engellemek için radyatörlerin önlerinin ve üzerlerinin açık tutulması, pencerelerden hava sızıntılarının önlenmesi için pencere contası kullanılması ve benzeri tedbirlerin alınması, binaların ana girişlerinde çift kapı kullanılması enerji verimliliği açısından önemlidir. Aydınlatmada enerji verimliliği için yüksek led lambaların kullanılması tercih edilmelidir. Kısa süreli kullanılan yerlerde hareket, ısı veya ışığa duyarlı sensorlu kontrol sistemleri kullanılmalıdır.

Yeni yapılacak tesislerde mimari olarak yalıtım tedbirleri alınmalı, güneş ısısından, ışığından ve doğal havalandırmadan en optimum şekilde faydalanacak şekilde dizayn edilmelidir.

Bitkisel ya da hayvansal atıklardan elde edilen enerji (biomass), su, güneş, hidroelektrik, rüzgâr enerjisi, jeotermal enerji, dalga enerjisi foto-voltaj dönüştürme sistemleri gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının yaygınlaştırılması amaçlanmalıdır.

4.6.Su Yönetimi

Dünya, tüm yaşamı destekleyen ve çoğunluğu sıvı halde bulunan çok miktarda suya sahip olması özelliği ile güneş sistemindeki diğer gezegenlerden farklıdır. Su döngüsünde suyun en fazla miktarda depolandığı yer denizler, en az miktarda depolandığı yer ise atmosferdir. Bu döngü denizlerin buharlaşmasıyla başlar ve buhar

halindeki su önce atmosfere sonra yağış olarak yeryüzüne geri döner. Yağış kara parçasına düştüğünde akıyla beraber tekrar denizlere ulaşır. Buharlaşıma ve bitkilerin terlemesi yoluyla kara parçasına düşen yağışın bir kısmı atmosfere geri döner. Su döngüsü içinde suyun akış miktarı ve hızı bölgelere göre değişkenlik göstermektedir. Yeryüzüne ulaşan güneş enerjisinin yaklaşık üçte biri, su döngüsünün sürdürülmesini sağlar. Ayrıca çeşitli insan etkinlikleri de su döngüsünü etkilemektedir. Doğal kaynakların korunmasının amacı bu döngü sürecini devam ettirmektir.

Kaynakların yanlış konumlandırılması kirlenme olayına sebep olur. Bunun da çaresi ancak geri dönüşüm sürecinin kontrolü hedefi ile gerçekleştirilebilir. Örneğin suyun geri dönüşüm süreci optimum bir şekilde sağlanırsa geri dönüşümün birinci ve en önemli aşaması sağlanmış olur. Çünkü birçok besin elementinin döngüye katılması su sayesinde olmaktadır. Su döngüsünün dengeli olması birçok kimyasal elementin döngüsünün de dengeli olmasının ilk adımını oluşturur. Küresel düzeyde bakılınca karbon ve su döngüsü yaşam için önemli olan biyo-jeokimyasal döngülerdir. Çünkü karbon yaşamın temel elementidir. Su da tüm canlılar için zorunlu bir bileşiktir. Her iki döngüde de atmosferdeki depo havuzlarının küçük olduğu bilinmektedir. Fakat oldukça hareketlidir. İnsanın yol açtığı olumsuz etkilerle bu havuzlar kolayca bozulabilir ve dünya üzerindeki yaşamı tehdit etmeye başlar. Hava ve iklim değişimlerine yol açar. Küresel ısınmaya karşı en önemli çözüm geniş alanların, hızlı gelişen ve üstün nitelikli ağaç türleri ile ağaçlandırılmasıdır. Su ve besin elementlerinin geri döngüsü ekosistemler için önem kazanan yaşamsal bir olaydır. Su döngüsü, büyük ölçüde güneş enerjisiyle ve onun doğrudan etkisiyle gerçekleşir.

Bu maksatla bazı tedbirler alınmalıdır: Tesis ve işletmelerde yeterli miktarda temiz sağlık olanakları, duş ve içme suyu bulunmalı atık sular lisanslı bir arıtma tesisine ulaştırılmalıdır. Gereksiz su tüketiminden kaçınılmalıdır. Su israfını azaltacak musluk, sifon, duş sistemleri vb. uygulamalar yapılmalıdır.

"Gri atık su", mutfakta kullanılan yıkama sularından, banyo lavabo ve duşlarından, çamaşırhaneden ve bulaşık makinelerinden açığa çıkan (tüm söz konusu birimlerde çevreyi kirletmeyen ve toprakta çözülebilen malzemedan yapılmış ürünlerin kullanılması kaydıyla) atık suya verilen isimdir. Bu suların geri dönüşümü bahçelerin sulanması ile sağlanabilir ve su topraktan geçip yeraltı sularına karışırken de temizlenirler. Bahçelerin sulanması ve çevrenin temizlenmesinde bu suların

kullanımı bu işlemler için gereken taze su tüketiminin de azalmasını sağlar. (Türe ve Çiçek, 2012)

Katı organik materyallerin bakteriler, mantarlar ve diğer organizmalarca toprağı zenginleştiren toprak benzeri bir ürüne dönüştürülmesine gübreleşme denir. Bu zenginleşme, hem toprağı besler hem de nem tutumunu artırarak ilave sulama ihtiyacını azaltır.

Daha küçük sifonlar, daha düşük debili musluklar ve duş başlıkları su tüketimini azaltmada oldukça etkilidir. Yatak takımları ve havluların daha az sıklıkla yıkanması (konuk değişiminde elbette yıkanmak kaydıyla) yine bir başka önlem olarak düşünülebilir. Bahçelerin daha az su isteyen bitki türleriyle kurulması da fayda sağlayacaktır. Yağmur sularının su tanklarında toplanabileceğı çatı sistemleri de büyük ölçüde su tasarrufu sağlayacaktır.

Şekil 6: Suyun Kirletilmesi⁵

Bazı oteller havlu, çarşaf, nevresim, pike, yastık kılıfı gibi tekstil ürünlerinin günlük değiştirilmesine alternatifler geliştirmektedir. Daha sık yıkanmaları yönünde özel bir talep bildirilmediğı sürece belli aralıklarla değiştirileceğinin önceden belirtilmesini örnek olarak verebiliriz. Böyle anlaşmalı bir uygulama, kaynak ve zaman tasarrufu sağlayarak malzemenin yıpranma süresini de uzatır.

Xeric Bahçeler: Xeric deyimi Yunanca'da "kuru" anlamına gelen Xeros'tan türetilmiştir ve su tasarrufu ana hedef olan bahçe mimarisini tanımlamada kullanılır. (Turizmdebusabah” Online Gazetesi 12.02.2008)) Bu hedefe en basit şekilde yörenin

⁵ <http://www.cnnturk.com/bilim-teknoloji/2050de-dunya-nufusunun-yuzde-40ini-susuzluk-bekliyor1?page=17> (28.03.2016)

doğal bitki örtüsüne ağırlık verilerek ulaşılabilir. Akıllı bahçecilik önemli miktarda su tasarrufu sağlayacaktır.

Unutulmamalıdır ki musluktan devamlı akan 1 damla su yılda 9000 lt su ziyanına bu da 1 insanın 17 yıllık su ihtiyacına tekâmül eder.

4.7. Organik Besin Üretimi

Doğaya büyük ölçüde tahribat veren yapay gıdalar ve katkı maddelerinin kullanılması insana da büyük zararlar verirler. Bu nedenle; organik gıdadan kasıt, böcek ilacı ya da suni gübre kullanılmadan yetiştirilmiş malzemeler ve bunlardan yapılmış yemeklerdir. Zararlı hayvanlardan koruma yan bitkiler ve faydalı böceklerle sağlanmalı ve bitkilerin beslenmesi doğal gübrelerle yapılmalıdır. Gıda kullanımındaki bilinç artırılmalı, doğal hayatı ve diğer bitkileri de korumak için taze ve organik yiyecekler üretmeye itina gösterilmelidir.

Ayrıca yöre insanının yapıp sunduğu yöresel lezzetler eko turistlerin ilgisini daha çok çekecektir.

Şekil 7: Organik Besin Üretimi⁶

Şekil 8: Yöresel Lezzetler⁷

⁶ <http://www.ekodenge.org.tr/tr/?p=260> (20.01.2016)

⁷ <http://www.ekodenge.org.tr/tr/?p=260> (20.01.2016)

4.8.Konaklama, Dinlenme Alanlarında Kullanılan Malzemeler ve Uygulamalar

Çevrenin korunması ve tasarrufa yönelik konularla ilgili tabelalar konulması ziyaretçileri bilinçlendirecektir. Konaklama yerlerinde halı, perde ve yatak tekstillerinde biriken ve havada uçuşan partiküllere karşı tedbirler alınmalıdır. Çünkü bunlar insan sağlığını olumsuz yönde etkiler. Konaklama mekânları bu konuda duyarlılıkları olan kişileri düşünmek durumundadır. Kat hizmetleri ve çamaşırhane sistemlerinde insana zararlı kimyasallar, temizlik maddeleri ve yıpranmayı hızlandıran kaba temizleme yöntemleri kullanılmamalıdır. Bu amaçla çamaşır malzemelerinde, oda spreylerinde, halı temizleyicilerde suni parfümlü ürünler kullanmamaya özen göstermelidir. Ekolojik kuru temizleme yöntemleri tercih edilmelidir.

Tabak, çanak, bardak, fincan, kupa, masa üstü aksesuarları ve diğer tüm servis gereçleri uzun süre kullanılan ve birkaç kullanımdan sonra atılmayan ürünler olmasına dikkat edilmelidir. Tüm konukların odalarına gazete dağıtmak büyük miktarlarda kâğıt ve kaynak israfına yol açar. Bunun yerine gazetelerin sadece talep edenlere ücretsiz ya da indirimli bir fiyatla sunulması büyük ölçekte düşünüldüğünde doğal kaynak tüketimi ve atık üretimini önemli miktarda azaltacaktır.

Plastik tabak, bardak, çatal, bıçak gibi suni köpükten yapılmış tek kullanımlık eşyalar üretilirken petrokimyasalları tüketmekle kalmaz, geri dönüşümlü olmadıkları için doğayı da yüzlerce yıl kirletmektedirler. Yani doğada erimeleri zor olduğu gibi üretimleri sürecinde de birçok yenilenemez kaynağa ihtiyaç duymaktadır. Bunların yerine geri dönüştürülebilir malzemelerden üretilen tek kullanımlık eşyalar tercih edilmelidir.

Tesislerde kalan konukların veya web sitelerine giren ziyaretçilerin doğanın ve doğal hayatın korunması ve geri dönüşümün neden önemli olduğu konusunda bilgilendirilmesi ve bu tür yeşil eylemlere yönlendirmesi gerekmektedir.

ÜRÜNLERİN DOĞADA YOK OLUŞ SÜRELERİ					
CAM ŞİŞE 4000 yıl	ÇİKLET 5 yıl	KUTU KOLA 10 yıl	PET ŞİŞE 400 yıl	SİĞARA FİLTRESİ 2 yıl	PLASTİK MALZEME 1000 yıl
PLASTİK ÇAKMAK 100 yıl	KAĞIT, GAZETE 3 ay	ALÜMİNYUM 100 yıl	TELEFON KARTI 1000 yıl	POLİÜRETAN 1000 yıl	PLASTİK TABAK 500 yıl

Şekil 9: Ürünlerin Doğada Yok Oluş Süreleri⁸

Sabun, saç kremi, şampuan, losyon gibi ürünler doldurulabilir, büyük kutularda sunulmalıdır. Bu yaklaşım işletme için hem para hem zaman tasarrufu sağlayacak hem de ambalaj kullanımını ve atımını azaltarak çevreye katkıda bulunmasını sağlayacaktır.

Günümüzde spor anlayışının da yaygınlaşmaya başlamasıyla uygun spor alanlarının, ağırlık aletlerinin olması gerekir. Hemen hemen tüm iyi otellerde veya doğal alanlarda bir sağlık kulübünün olması büyük önem arz etmektedir.

Belli alanlarda kullan-at malzeme bulundurmak kaçınılmazdır. Böyle durumlarda toprağa çabuk karışabilen kâğıt, peçete ya da mısır bazlı plastik gibi seçimler tercih edilmelidir.

Geri dönüşümün uygulanması konusunda çoğunlukla atılan detaylardan birisi de artık işletmenin işine tam yaramayacak hale gelen yatak tekstilleri, masa örtüleri, havlular, mobilya, halı, her tür perde sistemi, aksesuar gibi ürünlerin daha sonra nasıl değerlendirilebileceğidir. Satmak veya hayır kurumlarına, yardım derneklerine bağışlamak, dekor ürünleri yapmak bu ürünlerin yeniden kullanılarak çöpe dönüşmelerini önlemenin en iyi yoludur. Yemek artıkları, açık büfe fazlalıkları çiftçilere, toprak işleyenlere ya da beslenen diğer canlılara verilerek yaşama değer katılabilir.

⁸ <http://durmaplay.com.tr/urunlerin-dogada-yok-olus-sureleri/> (29.03.2016)

4 R (Reduce, recycle, reuse, refresh) kuralı; Azalt, geri dönüştür, tekrar kullan ve ferahlık işletme için en önemli unsur olmalıdır.

Çeşitli bayrak proje yönetim sistemleriyle hem reklam olanağı sağlanır hem de koruma için teşvik edilir. Örneğin;

Mavi Bayrak Projesi: Göl, Akarsu veya deniz kıyısı tesis ve işletmelere sudaki doğal hayatın korunması, suyun korunması ve temiz tutulmasına göre verilebilecektir. Uluslararası bir bayraktır.

Yeşil Bayrak Projesi: Çevreyi koruyucu faaliyetlerine göre verilebilecektir.

Beyaz Bayrak Projesi: Temizlik ve hijyen durumuna göre işletme veya tesislere verilebilecektir.

Sarı Bayrak Projesi: Güneş enerji ve rüzgar enerji sistemlerinin kullanılması, enerji tasarrufu sağlayacak işlemlerin uygulanmasına göre verilebilecektir.

Yeşil Anahtar Projesi: Çevrenin korunması yönündeki her tür faaliyet duruma göre verilen uluslararası bir bayraktır.

Kahverengi Turistik Tabela Projesi: Tarihi özelliğe sahip Anıt ağaç, tarihi yapı, tarihi kalıntı vb. yerleri işaret etmek için kullanılır.

Atak Projesi: 1989 yılında başlamış olan ve kısmen Dünya Bankasınca finanse edilen Akdeniz ve Ege Turizm Altyapısı ve Kıyı Yönetim Projesi (ATAK), Ege ve Akdeniz kıyı ilçelerinin ve köylerin ilk önce kanalizasyon, atık su arıtma tesisi, çöp imha tesisi yapımı ve temiz su teminini ile altyapı eksikliklerini tamamlamak daha sonra ise yeni kıyı yönetim yöntemlerini tanımlamak amacıyla tasarlanmıştır. (Anonim (1992) : "Turizmde ATAK-Projesi" . Gözlem Gazetesi, S.5, 11 Mayıs 1992, İzmir.)

Ecolabel Sertifikası: Çevreye duyarlı uygulamaları olan otellere verilmekte olan bir sertifika olup otellere ve yöreye iyi bir reklam olanağı da sağlamaktadır.

ISO 14000 Çevre Yönetim Sertifikası: Çevre yönetim mevzuatına uygunluğu tespit edilir.

Yeşil Küre Sertifikası: Turizm sektörüne genel bir yaklaşım olup yerel ekonomi üzerinde etkisinin, güvenliğinin, yemek ve mimarinin, çevre eğitiminin ölçümü yapılarak verilen bir sertifikadır.

4.9. Atıl Malzemelerden Dekoratif Malzemeler Yapma

Atıl malzemelerin doğayı kirletmesine engel olmak, mekân ve alanların görsel cazibesini arttırmak, yeniden kullanılabilir hale getirilmesiyle maliyetleri azaltmak temel amaçlar arasındadır. Eko turistlerin ilgisini en çok çekecek unsurlardan biri bu konu olacaktır.

Şekil 10: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması⁹

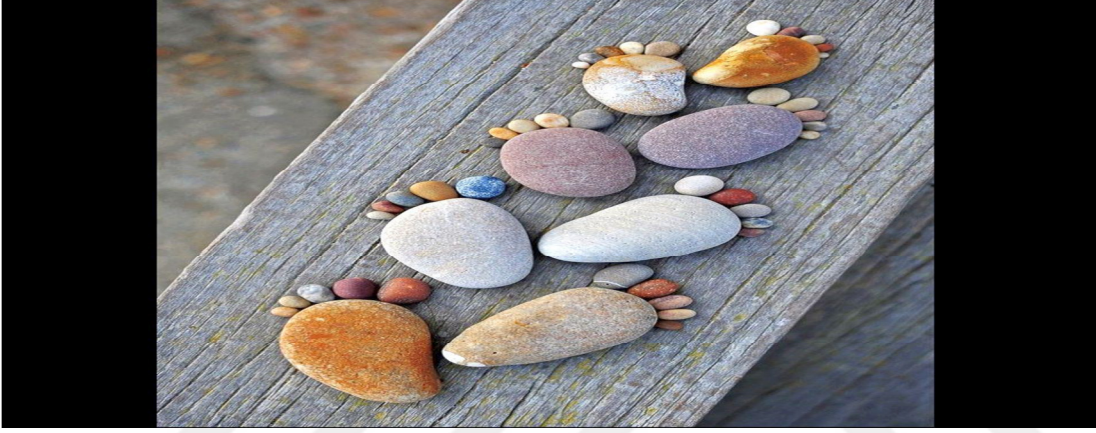
Şekil 11: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması¹⁰

⁹ <http://www.turkish-media.com/forum/topic/284607-kullanmadiginiz-eyyalari-geri-donusturun/>
(15.03.2016)

¹⁰ <http://www.turkish-media.com/forum/topic/284607-kullanmadiginiz-eyyalari-geri-donusturun/>
(15.03.2016)

Şekil 12: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması¹¹

Şekil 13: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması¹²

Şekil 14: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması¹³

¹¹ <http://www.turkish-media.com/forum/topic/284607-kullanmadiginiz-eyyalari-geri-donusturun/> (15.03.2016)

¹² <http://www.turkish-media.com/forum/topic/284607-kullanmadiginiz-eyyalari-geri-donusturun/> (15.03.2016)

¹³ <http://www.turkish-media.com/forum/topic/284607-kullanmadiginiz-eyyalari-geri-donusturun/> (15.03.2016)

Şekil 15: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması¹⁴

Şekil 16: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması¹⁵

Şekil 17: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması¹⁶

¹⁴ <http://www.turkish-media.com/forum/topic/284607-kullanmadiginiz-eyyalari-geri-donusturun/>
(15.03.2016)

¹⁵ <http://www.turkish-media.com/forum/topic/284607-kullanmadiginiz-eyyalari-geri-donusturun/>
(15.03.2016)

¹⁶ <http://www.turkish-media.com/forum/topic/284607-kullanmadiginiz-eyyalari-geri-donusturun/>
(15.03.2016)

Şekil 18: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması¹⁷

Şekil 19: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması¹⁸

Şekil 20: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması¹⁹

¹⁷ <http://www.happycenter.com.tr/tasarim/tag/atik-malzemelerin-degerlendirilmesi/page/3/>
(15.03.2016)

¹⁸ <http://www.happycenter.com.tr/tasarim/tag/atik-malzemelerin-degerlendirilmesi/page/3/>
(15.03.2016)

¹⁹ <http://www.happycenter.com.tr/tasarim/tag/atik-malzemelerin-degerlendirilmesi/page/3/>
(15.03.2016)

Şekil 21: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması²⁰

Şekil 22: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması²¹

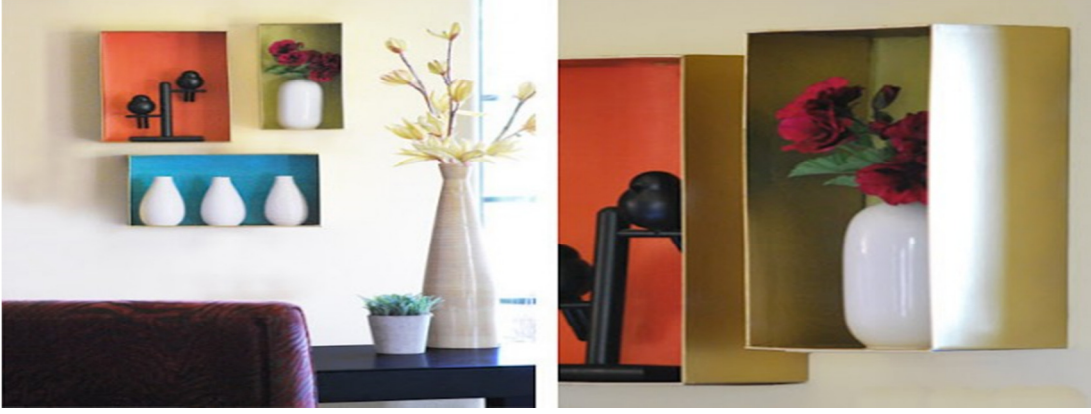

Şekil 23: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması²²

²⁰ <http://www.happycenter.com.tr/tasarim/tag/atik-malzemelerin-degerlendirilmesi/page/3/>
(15.03.2016)

²¹ <http://www.happycenter.com.tr/tasarim/tag/atik-malzemelerin-degerlendirilmesi/page/3/>
(15.03.2016)

²² <http://www.happycenter.com.tr/tasarim/tag/atik-malzemelerin-degerlendirilmesi/page/3/>
(15.03.2016)

Şekil 24: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması²³

Şekil 25: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması²⁴

Şekil 26: Atıl Malzemelerin Yeniden Kullanılması²⁵

²³ <http://www.happycenter.com.tr/tasarim/tag/atik-malzemelerin-degerlendirilmesi/page/3/>
(15.03.2016)

²⁴ <http://www.happycenter.com.tr/tasarim/tag/atik-malzemelerin-degerlendirilmesi/page/3/>
(15.03.2016)

²⁵ <http://www.happycenter.com.tr/tasarim/tag/atik-malzemelerin-degerlendirilmesi/page/3/>
(15.03.2016)

5.ÖNERİLER VE KARABURUN ÖRNEĞİ İÇİN STRATEJİLER

Şekil 27: Karaburun İzohips Haritası²⁶

Şekil 28: Karaburun Siyasi Haritası²⁷

²⁶ <https://maps.google.com/> (03.04.2016)

²⁷ Karaburun Belediyesi "Stratejik Plan 2015-2019"

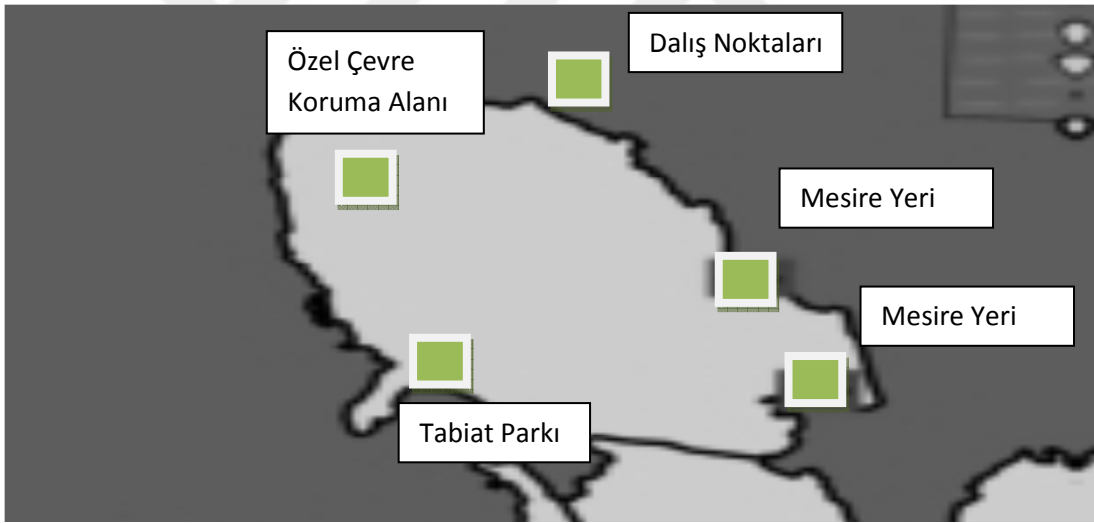
Karaburun Turizm Coğrafyası

Karaburun İzmir ilinin, İzmir kent merkezinin batısında, Urla yarımadasının kuzeyinde, Karaburun yarımadası kuzey kıyılarında bulunur. Karaburun ilçe merkezi denizden 2 km uzaklıktadır. Batısında yer alan Yunanistan'ın Sakız Adasına (Xios) 15 mil uzaklıktadır. Kuzeyinde Midilli Adası (Lesvos) bulunmaktadır. Sahip Adası ve Küçükada olmak üzere iki adaya sahiptir. Bu adaların kıyılarında dalış turizmi yapılmaktadır. Akdağ en önemli yükselti olup zirvesi 1218 m'dir. Yüz ölçümü 415 km karedir. Nüfusu 9456 (2015 sayımı), ilçe merkezi 2500 civarındadır. Yazın bu sayı 15000 civarına çıkmaktadır. Köyleri ve beldeleri Ambarseki, Saip, Bozköy, Eğlenhoca, Kösedere, İncecik, Tepeboz, Parlak, Salman, Sarpıncık, Haseki, Yaylaköy, Küçükbahçe, Mordoğan. İzmir kent merkezine 100 km, Urla 65 km, Çeşme (İldır yoluyla 70 km, Gülbahçe yoluyla 90 km), Adnan Menderes Havalimanı 110 km'dir. Yarımada tepelerin yamaçlarına 18. yüzyıl sonuna kadar kurulan Karaburun köy yerleşimlerinin en önemli özelliği denizden bakıldığı zaman kolay kolay görülmeyecek yamaçlara kurulmuş olmalarıdır. Bunun nedeni köylerin ilk kurulduğu dönemlerde denizden gelebilecek korsan saldırılarına karşı köyleri koruyabilmektir. 19. yüzyılda kurulan köyler ise denizden kolayca görülebilen sahil kesimlerine kurulmuştur. Kayıtlara göre köylerin çok uzun bir tarihi geçmişleri vardır. Geçen dönemlerde her birinin nüfusu çok daha fazla olan bu köyler, gerek mübadele sırasında gerekse ekonomik nedenlerle yaşanan göçler nedeniyle bugün çok daha az nüfuslara sahiptir. Bugün idari olarak haritalarda yer almayan ancak tarihi geçmişleri çok önemli olan eski köyler de vardır. Çullu, Hisarcık, Manastır (Kalecik) bu köylerdendir. İzmir'e uzaklığı nedeniyle Karaburun'da bağlı birçok köyün dokusu bozulmamıştır. Köylerin çoğu deniz ve doğa manzarasına sahip olduğundan ilgi çekici özelliklere sahiptir. Köy yollarında bisiklet turizmi, atlı doğa yürüyüşü faaliyetleri gerçekleştirilebilir. Köylerde ev pansiyonculuğu geliştirilerek yöre halkına ekonomik destek sağlanabilir. Yarımada çevresinde Akdeniz Fokunu da görmek mümkündür. Mordoğan ve Sarpıncık'ta Akdeniz Foklarının yavrulama mağaraları bulunmaktadır. Bu bölgeler Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı işbirliğiyle projelendirilerek koruma altına alınabilir. Karaburun Yarımadası sualtı dalış sporu için tercih edilen bir bölgedir. Ayrıca, Karaburun Yarımadası kıyıları deniz çayırları (*Posidonia oceanica*) açısından zengindir. (Karaburun Belediyesi Kültür Yayınları, 2013)

Şekil 29: Karaburun İris Gölü Sazlığı²⁸

Karaburun- Ildır yolu üzerindeki İris Gölü Sazlığı dikkat çekici özelliklere sahiptir. Göl farklı kuş türlerinin barındığı bir alandır. Potansiyel koruma alanları alttaki resimde işaretlenmiştir.

Şekil 30: Karaburun Potansiyel Koruma Alanları

Karaburun'a ulaşım: Üçkuyular otobüs terminalinden kalkan minibüslerle, ayrıca yazın Foça-Mordoğan-Karaburun feribot seferi ile ulaşım yapılabilmektedir.²⁹

²⁸ BATUR, Mustafa. (2013) "İzmir'in Ekoturizm Potansiyeli".

²⁹ Karaburun Belediyesi "Stratejik Plan 2015-2019".

Karaburun'dan	Nüfus (2015)	Alan (km2)	Yoğunluk
Saip :2.1 km	205	9.06	22.63
Hisarcık :3.6 km	-		
Anbarseki :4.9 km	195	16.51	11.81
Bozköy :5.7 km	147	19.36	7.60
Tepeboz :7.5 km	293	10	29.3
Yeniliman :9.2 km	-		
Yaylaköy :10.4 km	139	44.64	3.11
Hasseki :11 km	119	10.74	11.08
Sarpıncık :11.9 km	117	15.36	7.61
Parlak :12.5 km	134	31.32	4.28
Kösedere :13 km	350	39.36	8.89
Salman :14.5 km	102	13.47	7.57
İncik :15.1 km	167	2.66	62.78
Eğlenhoca :15.8 km	421	40.23	10.46
Küçükbahçe :16.5 km	504	86.71	5.81
Tolos :18.2 km	-		
Mordoğan :18.3 km	3754	54.32	69.11
Eğriliman :19.3 km	-		
Manastırköy :20.7 km	-		
Ağalarseki :21.5 km	-		
Aşağıovacık :22.5 km	-		
Çatalkaya :22.7 km			

Kaynak: Karaburun Belediyesi “Stratejik Plan 2015-2019”.

Karaburun Geçim Kaynakları: Yerel halkın temel geçim kaynaklarının başında tarım, turizm ve balıkçılık önemli bir yer tutar. Başlıca ürünleri zeytin, zeytinyağı, hurma, mandalina, üzüm, enginar, narenciye, badem, nergis, sümbül ve deniz mahsulleridir. Karaburun Yarımadasında arazinin büyük bölümü dağlık alanlardan oluştuğu için tarım yapılacak yerler oldukça kısıtlıdır. Avrupa Birliği'nin desteklediği projelerden yararlanılarak özellikle yamaç bağcılığının geliştirilmesi için girişimler sürdürülmektedir. Zeytincilik eski görkemli günleri kadar olmasa da bugün yine yarımada ekonomisi önem taşımaktadır. Karaburun'da yılda 3500 ton zeytinyağı üretilmektedir. Son yıllarda bölgede zeytin ağaçlandırılması giderek yaygınlaşmaya başlamıştır. Eğlenhoca Köyünde de zeytinyağı fabrikası bulunmaktadır. Karaburun'da 1930'lu yıllarda başladığı söylenen arıcılık da önemli gelir kaynaklarından biridir. Özel aroması nedeniyle çok beğenilen Karaburun balı köylere kadar gidilerek yerinde satın alınmaktadır. Ayrıca yarımada genelinde organik tarım bilinci de giderek gelişim göstermektedir. Halkın bir bölümünün uğraşısı da küçükbaş hayvancılıktır. Süt ürünleri arasında Karaburun'a özgü kopanisti peynir, kelle peynir, deri tulum peyniri ve söndürme (höşmerim) yer almaktadır. Karaburun geçmiş yıllarda bağları ve zeytinlikleri ile tanınan bir yöre iken, göçlerle birlikte bağlarının önemli bir bölümünü kaybetmiş, zeytinlikler de bakımsız kaldığı için verimleri düşmüştür. Yakın zamana kadar çekirdeksiz Sultaniye ve Razaki üzümler kamyonlarla yurtdışına gönderilmekteymiş. Ayrıca en kaliteli şaraplık üzümler Karaburun ve köylerinde yetişmekteymiş Rumların yaşadığı yıllarda yaygın olan 35-40 yıl öncesine kadar devam eden bağcılık, Karaburun'un en önemli gelir kaynaklarından biriydi. Eski yıllarda Karaburun'da üretilen ve Sultaniye Karaburuni olarak adlandırılan üzümler Osmanlı Devlet Sarayında bile aranan çok kaliteli üzümlermiş. Balıkçılık da yarımadanın en önemli geçim kaynakları arasındadır. Ülke sularında yaşayan bütün canlı türlerinin bulunduğu Karaburun sahillerinde yılda 250 ton balık avlanmaktadır. Açık denizden gelen mercanlar, barbunlar, çipuralar ve bölgenin "Topan" kefalleri her yıl kıyı balıkçıları tarafından yakalanmaktadır.

Sağlık ve Kültürel Tesisler: 1 sağlık ocağı merkezi, 1 sağlık ocağı, 3 sağlık evi bulunmaktadır. Karaburun Belediyesi Toplantı Salonu, Halk Eğitim Merkezi Toplantı Salonu, Mordoğan Belediyesi Toplantı Salonu, Öğretmenevi ve Lokali mevcuttur. (Karaburun Belediyesi Kültür Yayınları, 2013)

Doğal Rekreatyonel ve Turistik Çekicilikler: Karaburun Yarımadası'nın (Homeros'un Rüzgarlı Mimas olarak adlandırdığı yarımada) falezli kıyıları, yuvarlak burunlar, küçük koylar, temiz ve turkuaz renkli deniz, plajlar (Mordoğan, Kaynarçınar, Eşendere, Karaburun/Bodrum/Kuyucak, Yeniliman, Denizgiren, Tolas, Gerence vd.), Akdağ 1218 m, Uzundere Kanyonu, mağaralar (Peynirini, Yukarıdeveci, Dipsizkuyu, Hades Fareini vd.), Sazlı Göl/İris Gölcüğü (Karareis mevkiinde suyu tatlı, sığ, küçük birikinti gölü), 200'ün üzerinde kuş türü, soyu tükenmekte olan Ada Martısı ve Akdeniz Foku'nun beslenme, üreme ve yaşam alanı (yarımada kıyıları, Ayıbalığı Mağarası), doğal şifalı bitkiler, deniz ürünleri, nergis, bol oksijenli (Oksijen oranı %23), az nemli, rüzgarlı temiz hava, panoramik manzara güzellikleri (Ege Denizi, İzmir Körfezi ve Foça kıyıları, Sakız ve Midilli Adaları) mevcuttur. Ayrıca yarımadaı sahip olduğu "endemik" bitki örtüsünün korunması, ayrıca ilçe ile bütünleşen "Ada Martısı", "Akdeniz Foku" gibi nesli tükenmekte olan canlı türlerinin koruma altına alınması büyük önem arz etmektedir. Fotoğrafçılık ile ilgilenen eko turistler için ilgi odağı olacaktır. Karaburun'da bulunan 22 adet görülmeye değer koylar mevcuttur. Buralarda tekne turları, su üstü aktiviteleri yaygınlaştırılabilir. Bunalar; İki mavi bayraklı Bodrum Koyu (Merkez) ve Kuyucak Koyu (Merkez), Badembükü Koyu (Parlak Köyü), Hamzabükü Koyu (Sarpıncık Köyü), Yukarı Boyabağı Koyu (Kösedere Köyü), Aşağı Boyabağı Koyu (Kösedere Köyü), İçmekıyısı Koyu (Kösedere Köyü), Dereağızı Koyu (Eğlenhoca Köyü), Ardıç Koyu (Mordoğan), Körfez Koyu (Mordoğan), Manal Koyu (Mordoğan), Azmak Koyu (Mordoğan), Süngerci Koyu, Sıcağıbükü Koyu, Kumbükü Koyu, Akbük Koyu, Olcabük Koyu, Dikencik Koyu, Eğriliman Koyu, Karareis Koyu, Kocadere Koyu, Gerence Koyu. Karaburun yarımadasında birbiri ardınca dizilmiş, birer akvaryum kadar berrak sularıyla bilinen bu koyların bazıları yerleşim yerleri ile iç içe, bazıları ise yerleşimin olmadığı doğal koylardır. Özellikle bakir koyların koruma altına alınması eşek, kaplumbağa, tavşan gibi hayvanlarla anılmasını sağlayacak yaşam alanı oluşturulması ve turistik kontrollü geziler düzenlenmesi sağlanabilir. (Karaburun Belediyesi Kültür Yayınları, 2013)

Tarihi ve Kültürel Turistik Çekicilikleri: Eski Çullu Cami (16. yüzyıl), Eski Mordoğan Ayşe Kadın Cami (16. yüzyıl), Çatalkaya Cami (19. yüzyıl), Sazak Rum köyü kalıntıları, kırsal yaşam kültürü, yerel tarımsal ürünler, yerel el sanatları (tel kırma el işi, gelin süpürgesi, karanfilli kolye, iğne oyası vd.), yerel yemekler

(çullama, ot böreği, sarık burması, peynir helvası, balık ızgara vb.). Karaburun'un Kösedere Köyü, Boyabağı yakınlarındaki kalıntı ve buluntular M.Ö. 1000 ile M.S. 1000 yılları arasında bölgede yerleşildiğini göstermektedir. Karaburun ilçesinde günümüzde çok sayıda taş ocağı ve mermer işletmesi bulunmaktadır. Antik dönemde de bölge aynı amaçla kullanılmış ve eski taş ocakları bu nedenle tescillenmiştir. Ancak gürültü ve hava kirliliğine yol açmaktadır. Büyükkada'da Roma dönemine ait kaya mezarları tespit edilmiştir. Hisarcık altı mevkiinde kale kalıntısı, bölgede Doğu Roma İmparatorluğunun geç döneminde de yerleşke yerleşim olduğunu göstermektedir. Bölgedeki Eski Çullu Cami ve Eski Mordoğan Ayşe Kadın Cami erken dönem Türk hakimiyetini göstermektedir. Kültürel faaliyetler kapsamında yıl boyunca açık olan Ambarseki'de Tiyatro ve Sanat Atölyesi, Temmuz ayı ilk haftası Ütopycacılar Karaburun Toplantıları, Temmuz ayı ikinci haftası Akademiengenius Wokshop, Ağustos ayında Düzensiz Sistemler Sempozyumu, Eylül ayında Karaburun Bilim Kongresi. Bu gibi faaliyet ve organizasyonlar arttırılmalıdır.

Festivalleri: 6 Mayıs Karaburun Hıdrellez Şenliği, Mayıs ve Haziran ayı içinde Mordoğan Deniz Şenliği, Haziran-Temmuz ayları Keçi Kırkım Şenlikleri, Ağustos ayının ilk haftası Karaburun Şenliği, 16 Eylül Mordoğan Kurtuluş Şenliği, 17 Eylül Karaburun Kurtuluş Şenliği, Ekim ayı son haftası Küçükbahçe Mandalin Festivali.

Alışveriş Olanakları: Karaburun ve Mordoğan haftalık pazarları (Çarşamba, Salı), yaz aylarında Karaburun ve Mordoğan'da gece pazarları (hediyelik eşya sergileri, giyim, hurma zeytini, zeytinyağı, enginar reçeli, kelle peyniri, adaçayı, kekik, nergis, narenciye, enginar, balık, tel kırma el işi örtüler.

Konaklama Olanakları: 16 tesis, 982 yatak, Karaburun Öğretmenevi (19 yatak); otel, pansiyon, kiralık evler, kamping. Karaburun Kadınları Agro-Turizm Kooperatifi köy pansiyonları; Sarpıncık, Küçükbahçe ve Parlak'ta.

Yeme İçme Olanakları: Restoranlar, pastaneler, kafeler, çay bahçeleri

Spor ve Eğlence olanakları: 1 spor klübü (futbol, yelken, tenis şubeleri), Karaburun ve Mordoğan'da futbol sahası, yüzme, yelken, piknik, olta balıkçılığı, dalış, tekne gezileri, gece eğlence yerleri. (Karaburun Belediyesi Kültür Yayınları, 2013)

Karaburun Mitolojisi: Karaburun'un (eski adıyla Mimas (Windy Mimas) olarak geçen "Mimas Dağı", bugün Akdağ diye adlandırdığımız dağdır. Bu dağın eskiden Mimas olarak adlandırılması, "mitolojik tanrılarla savaşan devlerin başında ye alan

ve tanrı Zeus'u çok zorlayan Mimas isimli devin üzerine erimiş demir, bakır ve çelik dökülerek öldürüldüğü ve bir daha uyanmamak üzere söz konusu dağların altına gömüldüğü" hikayesine dayanmaktadır. Karaburun Yarımadasının ne kadar rüzgar aldığı ve tarih boyunca bu rüzgarı kullanarak sayısız değirmenler yapıldığı düşünüldüğünde aradaki ilişki rahatça kurulabilir. Karaburun yarımadası rüzgar enerjisinden yararlanma açısından son derece zengindir. Bu özelliğinin daha fazla kullanılması için girişimlerde bulunulabilir. Yine Narsius'un adını alan ve bugün aynı özelliklerle sadece Karaburun Yarımadası'nda yetişen "Nergiz" çiçeği arasında bir bağ kurulmaktadır. Bir su birikintisinde kendi aksini gördükten sonra kendisine aşık olan Narsius'un (narsizm kelimesi buradan türemiştir.) aşkıdan eriyerek nergiz çiçeğine dönüştüğü anlatılmaktadır. İlyada ve Odisse'nin yaratıcısı ünlü şair Homeros bu topraklarda doğmuş ve yaşamıştır. Yunan Mitolojisine göre Tanrıların tanrısı Zeus'un kıskanç karısı Hera, çapkın kocası Zeus'un ölümlü kadınlar ve Tanrıçalarla ilişkilerini gözetlemek ve kendisini haberdar etmek üzere, yüksek tepelere iki gözcü yerleştirdiğinde bunlardan biri olan İris'i (tanrıların habercisi olan tanrıça) Mimas'a göndermiş. İris Gölü'nün adını buradan alabileceği söylenebilir. (Karaburun Belediyesi Kültür Yayınları, 2013)

Karaburun Tarihi: Karaburun ve çevresinde yapılan kazıların sonuçları, bölgenin Anadolu'nun en eski yerleşim yerlerinden biri olduğunu göstermektedir. Karaburun ilçe merkezinin 3-4 km güneyinde Çakmaktepe mevkiinde yapılan kazılardan elde edilen taş el baltaları, bir takım öğütme araçları, kesici aletler, çanak ve çömlekler MÖ 4000 yılından itibaren bölgenin yerleşim alanı olduğunu göstermekte olduğu anlaşılmıştır. Bir belde ile 13 köyün merkezi durumunda olan Karaburun 1415'te Osmanlı topraklarına katıldı; 19. yüzyılın sonunda Aydın ilinin İzmir merkez ilçesine bağlı nahiye merkezi oldu. Daha sonra Çeşme ilçesine bağlı Ahırlı isminde bir bucak iken, 1910 yılında Çeşme'den ayrılarak ilçe haline getirildi ve Karaburun ismi verildi. Karaburun adının nereden geldiği konusunda çok değişik görüşler ve varsayımlar mevcuttur. Çok eski dönemlerde yarımada'nın adının "Capo Calaberno" olması, adının buradan değişerek geldiğini düşündürmektedir. Bir varsayıma göre ise; deniz yoluyla yarımada'ya ilk varışta "Kömür Burnu" denilen mevkiin görülmesi nedeni ile kayaların rengi esas alınarak "Karaburun" denildiği şeklindedir. Bir başka varsayım da eski Türk adlandırma usullerinde; kuzey yönünün "kara" güney yönünün ise "ak" olarak adlandırılması mantığına dayanmaktadır. Şimdiki ilçe

merkezi eski haritalarda “Karaburun”, Eşendere burnu ise “Akburun” olarak geçmektedir. Karaburun’da tarihi değerlerin, kültür öğelerinin oluşmasında 1400’lü yıllarda meydana gelen Börklüce Mustafa ayaklanması önemli yer tutar. İslam tasavvufunun Vahdet-i Vücut okuluna mensup ünlü Türk mutasavvıf, fiozof ve kazaskeri Simavne Kadıoğlu Şeyh Bedrettin’in düşüncelerini Karaburun’da yaymaya çalışan Börklüce Mustafa yaklaşık beş bin kişilik halk kitlesini de arkasına alarak yörede Osmanlı yönetimine karşı ayaklanma başlatır. Çelebi Mehmet döneminde uzun çabaların ardından Beyazıt Paşa’nın ordusu tarafından yakalanan Börklüce Mustafa Ayasuluk’a (Selçuk) götürülerek yandaşlarıyla birlikte öldürülür. Diğer müridi Torlak Kemal de Manisa’da ele geçirilip idam edilir. Ölümünün ardından Bedrettin’in halen yaşadığı söylencesi yörede yaygınlaşmış, birçok halk şiirine ve destanına konu olmuştur. Karaburun’un tarihi sürecinde önemli yer tutan bir başka olay da Balkan Savaşları’dır. Savaş sonrasında Batı Anadolu’ya hakim olan kargaşa ve kaos ortamında Karaburun ve köyleri de etkilenir. Bu topraklarda yüzyıllardır Türkler ile aynı ya da komşu köylerde yaşamış olan, yöresel deyimle Farisi Türkçe konuşan Rumlar bu yöreleri terk etmek zorunda bırakılmışlardır. Bu olaydan sonra 20. yüzyılın başından günümüze kadar bazı yörelerin adlarında değişiklikler yapılarak yeni yerleşim yerlerinin oluşturulduğu bilinmektedir. 1. Dünya Savaşı’nın ardından 23 Mayıs 1919 tarihinde Yunan kuvvetleri tarafından işgal edilen bölge 17 Eylül 1922 tarihinde işgalden kurtarılmıştır. Yuna askerlerinin çekilmesiyle birlikte yerli Rumlar da bölgeyi terk etmek zorunda kalmıştır. Bunun sonucunda bölgede ekonomik ve toplumsal alanda büyük değişiklikler meydana gelmiştir. Nüfus oldukça azalmıştır. (Karaburun Belediyesi Kültür Yayınları, 2013)

Karaburun Gelenek ve Görenekleri: Her ne kadar geçmiş yıllar ile kıyaslandığında yaygınlığını ve uygulanabilirliğini yitirmiş görünse de, yarımadanın sahip olduğu kültürel değerler, bugün hala pek çok köyde vatandaşlar tarafından yaşatılmaktadır. Eskiden her köyün bir ya da birden fazla ebesi bulunmaktaydı. Ebeler genellikle köyün yaşlı kadınlarından oluşur, doğum sırasında bebeğin dünyaya gelmesine yardımcı olurlardı. Doğduktan 7 gün sonra tuzlama denilen bir tören yapılırdı. Kimilerine göre “ter kokmasın”, kimilerine göre de “beyaz tenli” olsun diye bebek kaba tuza ovulurdu. O gün kurban kesilip yemekler pişirildikten sonra, kara kalemle bebeğin kaşı çekilir ve bebeğe nazar değmemesi için alnının ortasına çivit mavisi bir leke yapılırdı. Bebeğin ayaklanması yani yürümeye başlaması bir eğlenceye

dönüşürdü. Bebek yürümeye başladığında, annesi bademlerle süslü çörekler hazırlar, özenle süslenmiş içi çörek dolu sepeti başının üzerinde taşıyarak ev ev dolaşır, her eve bir dilim çörek ve şeker dağıtmış. Köylerde askerlik görevine gidecek gençler için “asker davulu” adı verilen törenler düzenlenir, yemekler pişirilirmiş. Eve gelen konuklar çeyizlik hediyeler getirirlermiş. Yemekler yenildikten sonra köy meydanında sabaha kadar eğlenirlermiş. Askerlik görevine gidecek gencin omuzlarına, diğer gençlerden farklı olsun diye pullarla süslü kırmızı bir yemen bağlanırmış. Köyün gençleri nişanlandıkları zaman, kız tarafının evinde duvara bir ayna ile birlikte çeyizler asılır, gelin damadın annesine “Kaynana minderi ile kaynana seccadesi ve karyola takımı alırmış. Kayınpeder için de bohçalar hazırlanırmış. Nişan için baş çöreği yapılır, çöreğin üzerine, nişanlanan gençlerin adlarının baş harfleri bademlerle yazılır ve boş kalan kısımlara karaca otu ve susam serpiştirilir, daha sonra çöreğin çevresine bir kurdele bağlanır ve kurdeleye kağıt para iliştilirilmiş. Baş çöreğini ilk olarak oğlan tarafı kız evine gönderir, bir hafta sonra kız tarafı da çörek hazırlar ve oğlan tarafının evine götürürmüş. Karaburun’da birçok evin pencere ve kapı kenarları mavi renge boyanmaktadır. Eski bir inanıştan kaynaklanan bu gelenek, eve kötü ruhların girmesini engellemek amacıyla sürdürülmektedir. Yine nazardan korunmak için gerek evlerin içinde gerekse pencere kenarlarında bulunan süs bitkilerine boş yumurta kabukları iliştilirdiği görülür. Karaburun’un özellikle batı köylerinde evli olanla evli olmayan kadınlar farklılıklarını göstermek için kırmızı ve kırmızının tonlarında şalvarlar giyerlermiş. Henüz evlenme çağına gelmemiş genç kızlar koyu kırmızı şalvar giyerken, kadının yaşı ilerledikçe kırmızı rengin yerini vişneçürüğü almaya başlar. Sarpıncık köyünde Ramazan ayının son gecesinde bütün bir yıl verdikleri adak sözlerinin adakları Sarpıncık Caminin altında bulunan ocak başına getirilir, kadınlar bütün gece boyunca hep birlikte getirilen adaklardan yemekler pişirirler ve böylece ertesi sabah Ramazan’ın sonunu simgeleyen Şeker Bayramı’nın ilk yemeğinde bütün köy sakinleri zengin yoksul ayrımı olmadan aynı yemeği paylaşmış olurlar. Her yıl Haziran ayında keçi sürüleri bir ağılın içine toplanır ve yazın sıcak günleri başlamadan kılları kırılır. Bu kıllar Yörük çadırı bezi üreten firmalara satılır. Kırkımda keçiler kesilir, pilavlar pişirilir, hazırlanan sündürmeler yenir. (Karaburun Belediyesi Kültür Yayınları, 2013)

Karaburun'da Doğal Yaşam: Karaburun faunası itibariyle çok zengindir. Gerek karada ve gerekse denizlerde çok değişik ve ender hayvan cinslerine rastlamak olasıdır. Yaban domuzu, tilki, sansar, su samuru, porsuk, tavşan, sincap, yırtıcı kuşlar (kartal, şahin, doğan gibi), çok sayıda çeşitli böcek ve kelebekler, tatlı su kaplumbağaları ve yengeçleri, bukalemun, kertenkele gibi bir doğal yaşam zenginliği vardır. Karaburun yarımadasının doğal zenginlikleri içerisinde en önemlileri şüphesiz ki tüm dünyada sayıları 500 ve yurdumuzda ise 100 civarında olan “Akdeniz Foku” ile yine nesli tükenmekte olan “Ada Martısı”dır. Yarımada kıyılarında çok sayıda fok mağarası mevcut olup, bunların bazıları foklar tarafından doğum amacıyla da kullanılmaktadır. Tümü, çok önemli ve yoğun bir çalışma ile koruma altına alınarak, nesillerinin devamı konusunda iyileştirici önlemler alınmalıdır. Sualtı fotoğrafçılığı yapılma imkanı sağlar. Akdeniz foku, fokgiller familyasından yeryüzünde sadece doğu Akdeniz sahilleri ile Batı Afrika'nın bir tek sahilinde yaşayan fok türüdür. Avrupa'da nesli tükenme tehdidi ile karşı karşıya olan en önemli deniz memelisidir. Akdeniz foku, ürkek ve diğer yüzgeçayaklı türlerine göre daha az sosyal bir canlıdır. Ülkemiz kıyılarında da yaşayan doğu Akdeniz bireyleri genelde tek tek dolaşırlar ve nadiren birlikte görülürler. Araştırmacıların Türkiye'de eskiden 2 ile 4 arasında Akdeniz fokunu birlikte gözlemlediği, hatta bu sayının çok ender olmakla birlikte 7-8'e kadar çıktığı da bilinmektedir. Akdeniz foklarının bazı dönemlerde bir araya geldiği ve sonra tekrar dağıldıkları konusunda varsayımlar mevcuttur. Ergin erkek bireyler genelde bir bölge belirler ve yaşantısını burada sürdürürler. Akdeniz'de bu türden yaklaşık 500 kadar yaşadığı tahmin ediliyor. Ayrıca bazı kuş türleri de görülmektedir. Kuş gözlemciliği faaliyeti yapılmasına imkan sağlar. Bunlardan biri kaya kartalıdır. Genç olanların gövdesi siyaha yakındır. Uçarlarırken beyaz kanat içi ve kuyruk dibiyle rahatça anlaşılır. Başını ve boynunu ileri uzatır, kanadı gövdesine doğru daralır, kuyruğu diğer kartallardan uzun ve deniz kartalları gibi kamalı değil, kütür. Tüm yaşamları boyunca bir tek eşleri olur ve genellikle her yıl aynı yuvayı tercih ederler, genellikle zor erişilen yerlerdedir. Kayalık dağlarda ve dağlık ormanlarda yaşar. Uçarken görkemli ve zariftir. Gerektiğinde avına ilerlerken pike yaparak saatte 320 km hıza ulaşabilir. Bu da onu Gökdoğan'dan sonra en hızlı kuş yapar. Diğer kartallardan farklı olarak süzülürken ve dönerek yükselirken kanatlarını yukarı kaldırır. Diğer bir kuş türü tarla ardıcısıdır. Tarla ardıç kuşu, karatavukgiller familyasından 25 cm boyunda; yaşam alanları ormanlar ve parklar olan orta boylu, ötücü bir kuş türüdür. Diğer benekli ardıçlardan başının ve kuyruk sokumunun mavi-

gri rengi, kızıl sırtı ve siyah kuyruğuyla ayrılır. Benekleri V biçimindedir. Ayrıca martıgiller familyasından gümüş martı da görülmektedir. 55-67 cm boyunda deniz kıyılarında yaşayan iri bir martı türüdür. Akdeniz ve Karadeniz kıyılarında yaygındır. Gagası parlak sarıdır ve ucunda bir leke bulunur. Kanat üstleri ve sırtı gridir. Bölgede görülen diğer bir kuş türü kukumav kuşudur. Tüyleri üst kesimde koyu kahve üzerine küçük beyaz lekelerle kaplıdır. Alt kısmında ise bu beyazlıklar geniş çizgiler halini alır. Sarı renk gözlerinin üstünde ona sert bir bakış kazandıran beyaz kaşlar bulunur. Alın kısmı ise düz ve alçaktır. Ev ortamına girdiğinde son derece dost canlısıdır. Kukumav yerleşik bir türdür. Kırsal bölgelerde tarlaların ve bahçelerin yakınlarında yaşarlar. Özellikle yeşillikleri severler. Ancak çok yoğun ormanlık alanlarda yaşamayı da sevmez. Çin'den başlayıp Türkiye'nin de içinde bulunduğu Akdeniz ve Batı Avrupa'ya kadar uzanan geniş Avrasya coğrafyasında ılıman bölgelerde yayılmışlardır. Diğer bir kuş türü ibibik kuşudur. Çavuş kuşu adı ile de bilinen, gökkuzgunumsular takımının ibibikler familyasında yer alan tek kuş türüdür. Uzunluğu 28 cm'ye kadar, gagası uzun yay biçiminde, tüyleri turuncu-kahverengi olup başı sorguçlu, kısa kanatlı bir kuştur. Yaşlı ağaç buluna açık yerlerde, çam orman veya yaprağını döken ormanlarda, meyve bahçelerinde ve bağlarda yaşarlar. Açık arazide bulunabildiği gibi şehir parklarında da rastlanabilir. Her çeşit oyukta ve kovukta yuvalarını yaparlar ve insana rahatlıkla alışırlar. Türkiye'de yazın kuluçkaya yatarlar. 16 günlük kuluçka sırasında erkek dişiyi besler. Sonbahar mevsiminde Afrika'ya göç eder. Göç zamanlarının dışında yalnız yaşamayı seven kuşlardır. Karaburun bitki örtüsü bakımından genellikle makilerden oluşur. Orman örtüsü bakımından çok zengin değilse de yaklaşık 27000 hektar kızılçam ormanı mevcuttur. Bölgesel bazı değişiklikler göstermekle birlikte bitki örtüsünü oluşturan bitkiler çoğunlukla deliceler, kocayemiş, sandal, menengiç, kermez meşesi, tesbih, akçaagaç, sakız, laden gibi bitkilerdir. Özellikle şifalı otlar açısından yarımadaının çok zengin olduğu bilinmektedir. Bölgede 67 tür şifalı ot mevcuttur. Sütleğen, yarpız, gelincikotu, kantaron otu, kapari, kekik, kenger, sığırotu, ada soğanı, bodurmahmutotu, civanperçemi, defne yaprağı, deniz razıyanesi, deniz börülcesi, dereotu, ebegümece, fesleğen (reyhan), ısırganotu, kebereotu, kocayemiş, kuşdili, kuzukulağı, lavanta, menengiç, mersin, nane, oğulotu, papatya, rezene, saatçiçeği, sütleğen, şevketibostan, tilkican, turpotu, yabani, yılanıyastığı bu tür bitkilere örnektir. (Karaburun Belediyesi Kültür Yayınları, 2013)

Yerel Ürünler: Karaburun'a sonbahar da giderseniz kahvaltıda ve her yemeğin yanında hurma zeytin de yiyebilirsiniz. Karaburun'a ve Foça'ya mahsus bir zeytin türüdür. Dalında olgunlaşan zeytinler kıvrıkcık ve küllü bir hal alır ve dökülür. Her biri olgun bir meyve haline gelmiş olur. Yerli halk hurma adını verdiği zeytini yalnız kahvaltıda yemez, çerez gibi de tüketir. Karaburun hurmasının çekirdeği küçük, gövdesi etlidir. Sonbahar ve kış aylarında en çok görülebilecek yeşillik enginarıdır. Karaburun enginarı doğal koşullarda yetişir ve çok lezzetlidir. Karaburun'da önemli yemekler zeytinyağlılardır. Pirinçli, mantarlı açma börek başta olmak üzere ot böreği, el böreği, kıyma böreği gibi çeşitleriyle Karaburun börekleri de ünlüdür. Karaburun dağları endemik bitkilerle doludur. Denize yakınlığı nedeniyle de orada beslenen hayvanlar tuzlarını tam aldıklarından eti lezzetlidir. Keçi peyniri, tulum peyniri, kelle peyniri ile yapılışı özel ve geleneksel bilgi gerektiren "kopanisti" peyniri buradaki ayrıcalıklı tatlılardır. Dağların çiçeklerinden arıların derlediği bal ise oldukça lezzetlidir. Karaburun'un karadut reçeli de ünlüdür. Yaz aylarının başında karadutu dalından koparmak mümkündür. Zeytin yarımada için büyük önem taşır. Yaklaşık 2560 hektar arazide 471000 zeytin ağacı bulunmaktadır. Ürün yıllarında yaklaşık 3500 ton ürün alınmaktadır. Yarımada genelinde organik tarım bilinci de yerleştirilmeye çalışılmaktadır. Üzümcülük ise 60 hektarı çekirdeksiz ve 10 hektarı çekirdekli olmak üzere devam etmektedir. En önemli tarımsal ürünleri kesme çiçekçilik, narenciye ve enginarıdır. Nergis ve sümbül olarak 156.3 dekar araziden 22000 çiçek elde edilmektedir. Enginar üretimi ise yaklaşık 140 hektar arazide yapılmakta ve 6.450.000 enginar kesilmektedir. Narenciye üretiminde ise limon, mandalina ve portakal olarak yaklaşık yılda 1600 ton ürün alınmaktadır. (Karaburun Belediyesi Kültür Yayınları, 2013)

5.1.Yöneylem Araştırması Modeli ve Pareto Analizi

Pareto Analizi: Çok önemli birkaç kategoriye, önemsiz diğer kategorilerden ayırmak için kullanılır. %80 -%20 prensibi veya ABC Sınıflandırması (ABC Analizi) olarak da bilinir. Birçok konuda kullanılmaktadır.

Aşağıda eko turist, yerel halk ve tabiatın ihtiyaçlarının anketlere göre öncelik sırası verilmiştir.

Eko turist ihtiyaçları (X)

Kalacak Yer (Kapasite-Talep): Sıfıra ne kadar yakınsa o kadar iyi.

Ulaşım: Mesafe veya ulaşım süresi ne kadar yakın ve kolaysa o kadar iyi.

Doğal Çekicilikler ve Çevre Yönetimi: Miktarı ne kadar fazla ise o kadar iyi.

Ekonomiklik: Fiyat/ Tatminkârlık ne kadar küçükse o kadar iyi.

Faaliyet Çeşitliliği (Eğitim, Spor, Anı, Şenlik, İletişim): Miktarı ne kadar fazla ise o kadar iyi.

Yöresel lezzetler ve ürünler: Miktarı ne kadar fazla ise o kadar iyi.

Reklam ve Bilgilendirilme: Etkinliği ne kadar fazla ise o kadar iyi.

Yerel Halk İhtiyaçları (Y)

Eğitim

Yaşam Alanlarının Korunması

Kalkınma

İş ve Ekonomik Gelir İmkânı

Müteşebbisler için Teşvik

Tabiat İhtiyaçları (Z)

Doğal Hayatın Korunması

Tabiat Tahribatının Önlenmesi

Biyolojik Çeşitliliğin Korunması

Belediye İmkânlarının Peyzaj Yönetimi ve Çevre Düzenlemesi İçin Kullanılması

Taşıma Kapasitesinin Sınırlarının Aşılmaması: Ekolojik, kültürel, biyolojik ve fiziksel sınırlamalar ya da havası, suyu kirlenmeden, yaban hayatı rahatsız edilmeden önce kaç kişinin bölgeyi ziyaret edebileceği (a), yerel halk tarafından kabul edilebilir ziyaretçi sayısı (b) veya ziyaretçilerin kendini kalabalık ortamda bulunma hissine kapılmadan bölgeyi ziyaret edebilecek kişi sayısı(c) baz alınarak bunlar arasındaki en küçük olan $\min(a,b,c)$ =optimum ziyaretçi sayımızı (kapasiteyi) belirler. Bu belirlenecek kapasite miktarına göre planlama yapılmalıdır.

Avrupa Çevre Düzenleme Konseyinin belirlediği km^2 başına 150 kişi.

Karaburun Nüfusu= 9456   Toplam km^2 alan= 393.74 km^2

$a = (150 - (\text{Nüfus} / \text{Toplam } \text{km}^2 \text{ alan})) * \text{Toplam } \text{km}^2 \text{ alan}$

$a = (150 - (9456/393.74)) * 393.74 = 49611$ kişi gelebilir. Yaz aylarında bu sayının 10000 civarında olduğu görülmektedir. Bu sayının büyük bir bölümünü yazlıkçılar ve günübirlikçiler oluşturmaktadır.

$b = \text{Min.}(\text{Günlük Ulaşım kapasitesi (vapur+minibüs+otobüs+özel araç), konaklama kapasitesi (otel, pansiyon, karavan, çadır)})$ bu kapasite talebe göre arttırılabilir.

$c = \text{Tüm faaliyet ve organizasyonların kapasitesinin toplamı}$ (bu sayıyı maksimuma ulaştırmak için programlı, dağılımlı bir modelleme kurulmak zorundadır. Çünkü gelecek eko turistler kendini kalabalık ortamda bulunma rahatsızlığı içine düşmemelidir).

Optimum kapasite= $\text{Min}(a,b,c)$

Kaynaklar (K)

Mevcut Otel ve Pansiyonlar, Kamp Alanları,

Özel veya Resmi Ulaşım İmkânları

Doğal Çekiciliği Olan Alanlar

Yöresel Lezzetler

Eğitim ve Rekreatif Faaliyet İmkanları

Doğal Yaban Hayatı

$\text{Max. Kar veya Fayda (F)} = X + Y + Z + K$

5.2.Sistem Yaklaşımı Modeli

Sistem yaklaşımı; sistemi oluşturan parçaların ayrı ayrı ele alınması yerine bir bütün olarak değerlendirilmesidir.

Girdiler (G): Eko turistler, yerel halk, tabiat

Süreç (S): Eko turizm faaliyetleri ve geri dönüşüm stratejilerinin uygulanması

Geri Besleme (B): Anketler, yorumlar, refah seviyesi artışı vb. olumsuz olduğu takdirde eksi olabilir.

Çıktılar (Ç): Memnuniyet, kar, doğanın korunması, sürdürülebilirlik.

Max. $\mathcal{C}=G+S+B$

Sistem Yaklaşımı modelinin Fethiye’de faaliyet gösteren bazı tesislerde başarılı bir şekilde uygulandığı görülmektedir. Özellikle eko turistik faaliyet alanlarındaki yerel işletmelerin birbirleriyle bir bütün içinde olmaları reklam, ulaşım ve iş gücü giderlerini azaltmakta ve maliyetlerin düşmesi dolayısıyla eko turist artışını sağlamaktadır.

Fethiye Doğadayız ve Fethiye Haydi Kampa Eko turizm Modelinde bunu açık ve net bir şekilde görebilmekteyiz. Modelde eko turizm ihtiyaçları bir bütün olarak ele alınmaktadır. Eko turist ilgilerine göre farklı gruplar oluşturulmuş, ulaşım ve kalınacak yer hizmetleri sağlanmış, faaliyetler planlanmış, reklam bir bütün olarak yapılmıştır. Maliyetlerin düşmesi sebebiyle fiyatların uygun olması, istenen kalitede dinlenme ve eğlenme olanağı sağlaması ve geri beslemelerin olumlu olması talebi devamlı kılmaktadır. Ayrıca yerel halka iş imkanı sağlanmış ve eko turistlerin doğanın korunması konusunda bilinçlendirilmesi de amaç edinilmiştir.

Eko turizm turlarına katılan gruplar genellikle küçük guruplardır. Gruplardaki kişi sayısı çoğu zaman 50 kişiyi aşmamaktadır. Eko turizm merkezlerinde yer alan konaklama üniteleri de büyük çoğunlukla 100 yatak kapasitesini aşmayan ünitelerdir. Bu alanda çalışan seyahat acenteleri ve tur operatörlerinin de ağırlıklı olarak küçük ve orta ölçekli işletmeler olduğu bilinmektedir. Böyle bir model Karaburun’da da uygulanabilir. İzmir’e yakınlığı sebebiyle yoğun ilgi görebileceği değerlendirilmektedir.

5.3.Altı Sigma Yaklaşımı Modeli

Max. Sürdürülebilirlik (S)=Eko Turist Beklentileri (E)+İşletme ve Yerel Halk Beklentileri(Y)

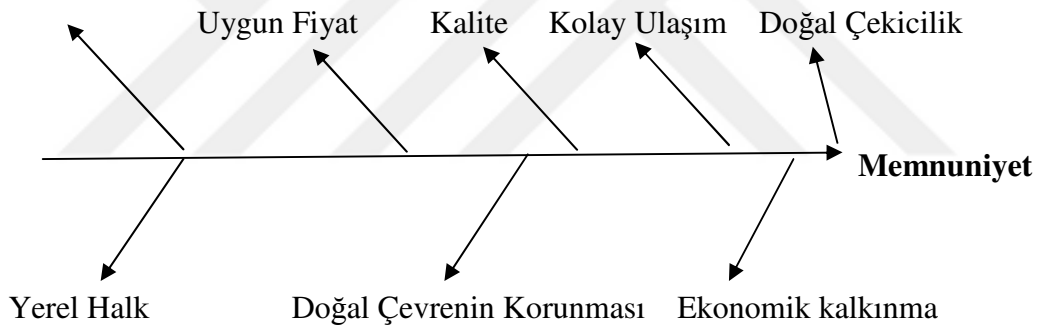
E=Uygun Fiyat+Uygun Kalite

Y=Kar+Doğanın Korunması

Burada önemli olan kusurların (doğaya tahribatın, geri beslemelerin kötü olmasının) en aza indirilmesidir. Üretilen hizmet hiçbir zaman aynı değildir. Dolayısıyla farklı zamanlarda anlık değişen durumlara değişkenlik gösterilebilmelidir. Örneğin; mevsimsel etkiler, ulaşım sal problemler, kapasite yetersizliği, gecikme, yerel halkın rahatsız olduğu hususlar vb. Çünkü geri beslemeler en önemli tanıtımdır ve sürdürülebilirliğin göstergeleridir.

5.4.Balık Kılıcı Diyagramı

Ekoturistler

5.5.Ağaç Diyagramı Modeli

Mevcut Eko Turizm Faaliyetlerinin Belirlenmesi → İyileştirmelerin Yapılması

Mevcut Konaklama Kapasitesinin Tespiti → İyileştirmelerin Yapılması

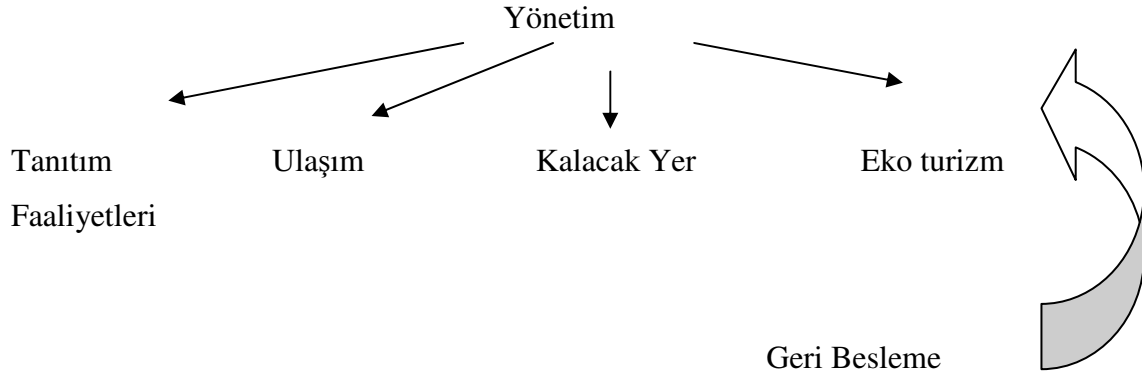
Mevcut Ulaşım İmkanlarının Belirlenmesi → İyileştirmelerin Yapılması

Alternatif Yapılabilecek Eko Turizm Faaliyetlerinin ve Alanlarının Tespit Edilmesi

Çevre Yönetimi Kapsamında Belediye ve Müteşebbislerin Yapabilecekleri

Eğitim ve Bilinçlendirme

Tanıtım ve Reklam

5.6.SWOT Analizi ile Karaburun

Karaburun eko turizm potansiyeli yönünden;

Güçlü yönleri: Dalış turizmi, balık avcılığı, temiz havası ve berrak denizi, sualtı zenginliği, fotoğrafçılık (çiçek, kelebek, manzara, nesli tükenmekte olan canlılar), kamp alanı potansiyeli olan bölge zenginliği, eğlence ve konaklama olanakları, alanın büyük olması nedeniyle alternatif turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesine olanak sağlaması ve kişi başına düşen alan kapasitesinin fazla oluşu, ikliminin doğa aktiviteleri için uygun olması, alternatif deniz yolu ulaşımının olması

Zayıf yönleri: Ulaşım mesafesinin uzak olması, aktivite, eğitim veya sportif faaliyetlerin yetersizliği, ağaçlık alanların çok fazla olmayışı, tarihi yapı ve kalıntıların korunamaması, yerel halkın eğitim seviyesinin yüksek olmayışı, köyler ve civarlarında yöresel ürünleri sunacak yerlerin az oluşu, organik sertifikalı çiftliklerin az sayıda olması, rehberlik hizmetinin olmaması, tanıtımların yetersizliği, geri dönüşüm stratejilerinin uygulanmasının ve teşvikinin azlığı, yerel halkın turizm eğitiminin olmaması, İngilizce veya farklı yabancı dilleri bilen sayısının çok az olması, genç nüfusun şehirlere yönelmesi, sinema, tiyatro gibi kültürel yerlerin olmaması

Fırsatlar: Her türlü eko turistik faaliyetin yapılabilmesi mümkündür. Çevre yönetimi konusunda eğitimler verilebilir. Belediyenin de imkânları kullanılabilir. Yat limanı oluşturularak yat turizminin gelişmesine olanak sağlanabilir. Tarihi kalıntılara yönlendirecek kahverengi tabelalar konulabilir. Tarihi yapılar ve kalıntıların mitolojik veya tarihi açıklamaları olmalıdır ve yabancı dile de çevrilmelidir. Anıt ağaçlar tespit edilmelidir. 300 yıllık Sarpıncık Çınar Ağacı koruma altına alınmalıdır.

Şekil 31: Karaburun Sarpıncık Çınar Ağacı³⁰

Endemik türleri koruma alanları tespit edilmeli ve uygun izleme noktaları oluşturulmalıdır. Ayrıca tarım koruma alanları da belirlenmelidir.

Şekil 32: Özel Koruma ve Tarım Alanları³¹

Eko turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Böylece hem yerel halka iş imkânı sağlanır hem de bölge ekonomisi canlanır. Bölgenin en yüksek yeri olan Akdağ'da yamaç paraşütü yapılabilir. Yarımada çevresinde günlük tekne turları düzenlenebilir. İlçe ve köyler arası doğa yürüyüşleri, at biniciliği, bisiklet turları, spor (koşu) yarışmaları, safari turları, paintball alanı oluşturulabilir. Saip kayalıkları bölgesinde dağcılık eğitim faaliyeti yapılabilir. Köylerinde kahvaltı, ızgara veya yöresel tatlar için otantik mekânlar kurulabilir. Yine deniz üstü aktivite sayısı artırılabilir. Karavan ve kamp turizmi için noktalar belirlenmeli, duş ve tuvalet

³⁰ <http://www.karaburun.bel.tr/> (30.03.2010)

³¹ <http://www.karaburun.bel.tr/> (30.03.2010)

ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri noktalar oluşturulmalıdır. Rotalar üzerinde dilek ağaçları belirlenebilir. Karaburun merkez yamaçlarında bulunan eski çöp alanı temizlenmelidir. Kuşadası'nda faaliyet gösteren Monkey Park tarzı eğlence, adrenalin ve spor imkânı sağlayan bir yer belirlenerek tesis kurulabilir. Ayrıca dalış turizmi ve sualtı yaşamına katkıda bulunabilecek batık gemi, uçak, tekne olması fayda sağlayacaktır. İzmir gibi büyük bir şehre yakın olması ziyaretçi potansiyelinin yükselmesi için büyük bir fırsat olmakla beraber reklamın kolay yapılmasına olanak sağlar. Özellikle üniversitelerle işbirliği içinde doğa koruma politikaları gerçekleştirilmeli ve bölgede ağaç dikme çalışmaları yapılmalıdır. Bölgede gerçekleştirilen faaliyetler belgesel kanallarında veya tanıtım programlarında da yer alması için girişimlerde bulunulmalıdır. Yöresel lezzetlerin sunulacağı yerler belirlenerek bölgenin yemek kültürü tanıtılmalıdır. Bölgeye ilk defa gelenler için danışma ofisi kurulmalı ve tanıtım broşürleri hazırlanmalıdır. Konaklama veya organizasyonlarda görev alan yerel halka turizm eğitimi ve yabancı dil eğitimi verilebilir. Yerli girişimcilerin finansman kaynağını nasıl bulacağına dair eğitim verilmesi ve yönlendirilmesi gerekmektedir. Bölgede sanayi tesislerinin fazla olmayışı hava kalitesini arttırmakta ve gürültü kirliliğine sebep olmamaktadır. Mevcut var olan şenlik ve festivallerin sayıları artırılmalı ve kapsamı genişletilmelidir. Ekolojik gıda, ekolojik temizlik temeline dayanan işletme anlayışı olacak şekilde düzenleme ve teşvikler yapılmalıdır. Yöreye özgü bir ürünün sadece o bölgeyle tanınmasını sağlayacak bir isim verilmesi ve reklamının yapılması fayda sağlayacaktır. Deniz yolu ve kara yolu ulaşımının kolay olması bölge için bir fırsat olup eko turizmin ilk basamağını oluşturmaktadır. Eko turizm faaliyetlerinin bütüncül bir anlayışla iyi bir internet sitesi üzerinden tanıtımının yapılması cazibeyi arttıracaktır. En önemli hususların başında bu tanıtım sitesi yer alması büyük önem arz etmektedir. İkliminin sıcak olması suyun verimli kullanılmasını ve enerji yönetimini zaruri kılmaktadır. Yağmur sularının değerlendirilmesi, güneşten yararlanılması için her türlü tedbir alınmalıdır. Çevre yönetimi, geri dönüşüm konularında yerel halka ve bölgedeki okullarda konferanslar verilerek bilinç seviyesi artırılmalıdır. Atık yönetimi belediye kontrolünde yapılmalıdır. Mimari olarak estetik kazandırılmalıdır. Renkli sokaklar veya düzenli taş yapılar, düzenli ahşap yapılar cazibeyi arttıracaktır. Buralarda yerel el sanatları da sergilenebilir. Geri dönüşüm tesisi kurularak hem yerel halka iş imkanı sağlanır hem de geri dönüşümü yapılan ürünler satılarak bölge ekonomisine ve doğaya katkıda bulunulur. Geri

dönüşüm yarışmaları uygulanarak teşvik arttırılabilir. Yerel sanatçılarla eğlence olanakları arttırılmalıdır. Ekolojik sertifikaların alınması için belediyelerin ve işletmelerin girişimlerde bulunması gerekmektedir. Açık hava tiyatro, sinema veya konser alanı tarihi mimariye uygun olarak yapılmalıdır.

Tehditler: Yeterli maddi destek bulunamaması, yerli halkın eğitime ilgisinin az oluşu, reklamın iyi yapılamaması, fazla talep nedeniyle çevrenin korunamaması, belediyenin yeterli desteği verememesi, yerli girişimcilerin ortak hareket edememesi, uygun sistem yaklaşımının uygulanamaması, eko turistlerin çevreye duyarlılığı

5.7.5N1K Yaklaşımı ile Eko turizm Faaliyetlerinin Bir Program Dâhilinde Yapılması

Ne? Yapılabilecek faaliyetler belirlenir.

Nerede? Bu faaliyetlerin yapılacağı alanlar belirlenir.

Ne zaman? Zaman etüdü yapılır.

Niçin? Minimum doğaya tahrip, minimum zaman kaybı, maksimum kar ve fayda,

Nasıl? Ulaşımın nasıl olacağı ve rota belirlenir.

Kim? Kimlerin ne iş yapacağı net bir şekilde belirlenir.

Örnek Eko Tur Uygulaması Programı (Hiking,Tracking)

Ekip Bilgileri (ad, soyad, telefon, nereden geleceği), buluşma yeri ve saati, faaliyet başlangıç yeri ve saati, ulaşım bilgileri, uyulması gereken kurallar, acil telefon numaraları varsa belirlenmeli ve herkes tarafından bilinmelidir. Rehberin yerel halktan olması tercih edilir.

Yanınıza alınması faydalı olacak malzemeler; 1.5 lt su, yiyecek (sandviç, bisküvi, simit vb. karbonhidrat ağırlıklı hafif gıdalar tercih edilmelidir), saat, ıslak mendil, telefon, yedek giysi ve çorap, sırt çantası, varsa harita, pusula, kibrit ya da çakmak, bıçak ya da çakı, hava durumuna göre güneş gözlüğü, düdük, el feneri, kalem, not defteri ve varsa faydalı doküman, fotoğraf makinesi, ip (çamaşır ipi, paraşüt ipi veya 6-7 mm dağcılık ipi), varsa ilk yardım çantası.

Faaliyet sırasında faydalı olacak bilgiler;

Giyinme: Faaliyet esnasında ince ve kat kat giyilmelidir. Aktivite esnasında vücudu tahriş edecek kazak, hırka türü yünlü kıyafetler giyilmemelidir. İdeal üst taraf giyim; en altta tshirt ya da ince penye vb. bir kıyafet, orta katmanda polar ya da benzeri pamuklu hareket kabiliyetini düşürmeyecek bir kıyafet ve en üst katmanda yağmurluk tarzı rüzgâr ve olası yağmurdan koruyacak kıyafet. Molalarda vücut ısısını korumak için bere, eldiven alınması tavsiye edilir. Eşofman, tayt, pantolon giyilebilir. Spor ayakkabısı veya bot giyilmesi tavsiye edilir.

Beslenme: 70 kg ağırlığındaki bir insanın günlük enerji ihtiyacı $24*70*1= 1680$ kcal dir. Yapılacak hareket miktarı bu enerji ihtiyacını arttırır. Faaliyet sırasında ihtiyaç duyacağımız enerji miktarı ağırlığımız, yaşımız, cinsiyetimiz, yürüyüşün toplam uzunluğu ve tırmanılan toplam yükselti gibi bireysel ve çevresel etkenler tarafından belirlenir. Etkinlik sırasında ihtiyaç duyulan enerji miktarı beslenme yoluyla karşılanmalıdır. Aksi takdirde vücut kendi deposundaki rezervleri kullanma yoluna gider ki bu da ekonomik bir seçenek değildir çünkü vücut rezervlerini kullanırken yorgunluk hissi gelişir. Ortalama bir Alpinizm (Hiking) faaliyeti saatte 600 kcal'ye gereksinim duyar. Günlük enerji ihtiyacımızın;

%60-65'i karbonhidrattan (makarna, pirinç, patates, buğday...)

%25-30'u yağdan (zeytin yağı, et ürünleri tercihen beyaz et)

%10-15'i proteinden (havuç, bezelye, et ürünleri...) karşılanmalıdır.

Uygulanan beslenmede büyük pay karbonhidratlarıdır. Yağlı besinler faaliyet sırasında alınmamalıdır çünkü sindirimleri zordur ve bol su gereksinimine neden olur. Kaslar glikojen ihtiyaçlarını en etkili biçimde faaliyetin sona ermesinden 2 saat sonra karşılamaya başlarlar. Az yağlı sandviçler, muz, bal, kurutulmuş meyveler, şekerli çay ve bisküvi bu süreç için en uygun gıdalardır.

Yürüyüş Teknikleri:

1-Yürüyüşe yavaş hareket ederek başlanmalı ve vücudun yürüyüş uyumuna imkân tanınmalıdır.

2-Ani hızlanmalar ve duraklamalar vücudu zorlar ve yorulmaya sebep olur. Sabit tempoda yürünmelidir.

3-Adımların dengeli ve kısa olması olası düşme ve yaralanmaları önler.

- 4-Zorlu geçiş yerlerinden sonra 5-10 saniye dinlenmekte yarar vardır.
- 5-Yarışmaktan kaçınılmalı ve kişi kendi sınırlarını zorlamamalıdır.
- 6-Yürüyüş sırasında mesafeyi düşünmemeye gayret edilmelidir.
- 7-Denge ve aniden çevreden gelebilecek zararlı etkilere karşı uzun bir sopa vb. alet taşınabilir.
- 8-Dik tırmanışlarda zemin kaygansa çok beklememeye özen gösterilmelidir.
- 9-Mola süreleri uzatılmamalıdır. Aksi takdirde yorgunluk belirtileri ortaya çıkacaktır.
- 10-Dinlenmek için mola vermeye gerek yoktur. Yavaş yürüyüş de dinlendirecektir.
- 11-Molalarda vücut soğuşa karşı korunmalıdır.
- 12-Molalar sırasında ve yürüyüş esnasında yeterli sıvı alınmalıdır.
- 13-Sık sık ve uzun molaların verilmemesine özen gösterilmelidir.
- 14-Vücuda hazmetmek için zaman verilip, yürüyüşe yemekten en erken yarım saat sonra başlanmalıdır.
- 15-Düşme tehlikesi olan veya kaygan bölgelerde tek sıra halinde yürünmelidir.
- 16-Taş düşme riski olan yerlerde yürünmemelidir.
- 17-Karlı zeminlerde kayaların yanlarındaki karlar yumuşak olduğu için batma riski yüksektir. Dikkat edilmesi gerekir.
- 18-Karlı zeminde yürünüyorsa tek sıra halinde yürümelidir ve öncünün yorulmaması için yer değıştirme yapılmalıdır.
- 19-Güvenli bir iniş için çıkışlarda burun saplama, inişlerde ise topuk saplama uygulanmalıdır.
- 20-İnişlerde parmak uçlarına yük bindiğinden ortopedik taban kullanılmalı ve bağcıklar sıkılmalıdır. Çapraz iniş uygulanmalıdır.
- 21-Mutlaka düdük bulundurulmalıdır.
- 22-Sisli havalarda pusula bulundurulmalı, badi sistemi uygulanmalı ve gruptan kimsenin ayrılmamasına özen gösterilmelidir.
- 23-Bilgi ve tecrübenin yetersiz kaldığı noktalarda gereksiz risk alınmamalı geri dönülmelidir.

Temel Dağcılık Bilgisi ve Dügümler:

Dağcılık çeşitleri

A) *Alpinizm*: İçerisinde kaya, kar buzul ve mix tırmanış özelliklerini bulunduran, dağcılık teknik malzemelerini kullanarak doğrudan zirveye yapılan tırmanıştır. Kendi içinde 3 ana kısma ayrılır.

Günlük yürüyüş (Hiking): Doğada sabah başlayıp akşam biten günü birlik yürüyüştür. Bu yürüyüşte genellikle teknik dağcılık malzemeleri kullanılmamaktadır.

Kamplı etkinlik (Trekking): Doğada yatılı olarak (genellikle hafta sonları) yapılan etkinliktir. Etkinliğin özelliğine bağlı olarak teknik malzeme kullanılır.

Expedition: Doğada uzun süreli yatılı olarak yapılan etkinliktir. Bu tür etkinlikler genellikle alpinizmin pek çok ögesini (kaya, kar ve buz) içinde barındırmaktadır. Yer ve zamana bağlı olarak dağcılık teknik malzemelerinin bir kısmı veya tamamı kullanılmaktadır.

B) *Kaya Tırmanışı*: Genellikle kaya üzerinde yapılan tırmanış şeklidir. Kendi içinde 4 ana kısma ayrılır.

Bouldering: Yerden fazla yükselmeden ve dağcılık teknik malzemelerini kullanmadan, kaya tırmanma tekniklerini kullanarak kaya üzerinde yapılan antrenman, ısınma ve yarışmalara yönelik çalışmalardır.

Kaya Tırmanışı: Kaya tırmanış tekniklerini ve emniyet malzemelerini kullanarak kaya üzerinde bir ip boyuna (50 m) kadar yapılan tırmanma şeklidir.

Uzun Duvar Tırmanışı: Kaya tırmanma tekniklerini ve emniyet malzemelerini kullanarak bir ip boyundan daha uzun olarak kaya üzerinde yapılan tırmanış şeklidir.

Ferrata: Tırmanış rotaları üzerinde dağcılık malzemeleri kullanılsa dahi geçilmesi imkansız alanlarda, tırmanmanın devam edebilmesi için kayaların üzerine sabitlenmiş metal merdivenler yardımı ile yapılan tırmanış şeklidir.

C) *Spor Tırmanış*: Genellikle kapalı alanlarda (bazen açık havada) kimyasal malzemeler kullanılarak yapılan sabit veya ayarlanabilen duvar sistemlerini içerisinde bulunduran, genellikle müsabakalara yönelik yapılmış değişik boyutlardaki duvarlarda yapılan tırmanış şeklidir. Değişik yapıda ve değişik uzaklıklarda basamak ve tutamakları içermektedir.

Ç) *Top Rope*: Üstten emniyetli veya duvarda ara emniyet malzemesi kullanılarak yapılan lider tırmanış çeklidir.

Temel Düğümler

1) Hareketli düğümler

Yarım kazık düğümü: İnişlerde kullanılır.

Pursik düğümü: Ana ip üzerinde emniyete almada kullanılır.

2) Hareketsiz düğümler

Sekizli düğümü: Emniyet noktası kurmada kullanılır. Çekeri en yüksek düğümdür.

Tam kazık düğümü: Emniyet noktası oluşturmada kullanılır.

Bulin (izbarço) düğümü: İp halkası yapmada kullanılır. Emniyet kemeri olmadığında emniyet kemeri görevi görür.

Kördüğüm: ipin çekerini çok düşürür. Fazla yük bindirilmeyecek faaliyetlerde kullanılır.

Kelebek düğümü: Hasar görmüş ip bölümünü kullanım dışı bırakmak için kullanılır.

Camadan düğümü: Aynı kalınlıktaki iki ipi birbirine bağlamada kullanılır.

Balıkçı düğümü: Aynı veya farklı kalınlıktaki iki ipi birbirine bağlamada kullanılan en emniyetli düğümdür.

Perlon bant düğümü: iki perlon ucunu birbirine bağlamak için kullanılır.

Üzengi düğümü: İp halkası yapmak için kullanılır.

Sancak düğümü: Farklı kalınlıktaki iki ipi birbirine bağlamada kullanılır.

3) Özel düğümler

Koyun bağı: İp boyunu kısaltmak, ip üzerindeki zayıf noktayı yükten kurtarmak için kullanılır.

Kelepçe düğümü: Esir tahliyesinde kullanılır.

Yön Bulma:

Pusula Yardımı İle Yön Belirleme

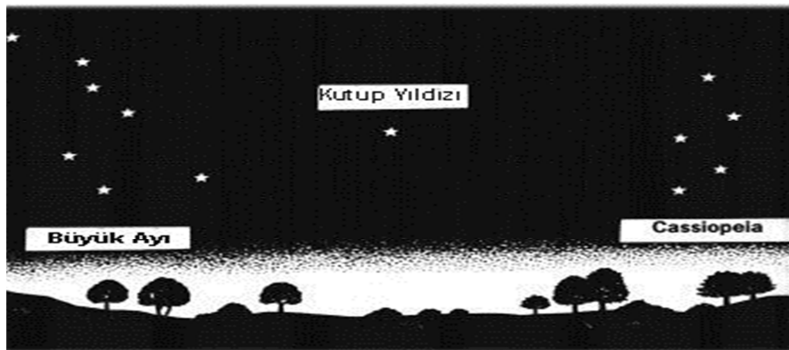
Yönümüzü pusula ile kolayca saptayabiliriz. Pusula ibresinin kırmızı ucu manyetik kuzeyi gösterir. Kuzeyinin yönü belirlendikten sonra, gidilecek yönde bulunan bir ağaç, iri kayalar, tepe gibi bir cisim hedef alınarak hedefe varılır ve o noktada gidilecek yönde yeni bir cisim saptanır. Bu sayede düz bir çizgide yol alınması sağlanır. Doğada gidilecek yöndeki cisim ve işaretler hedef alınıp yürünmelidir.

Şekil 33: Pusula ve Kerteriz Alma³²

Kutup Yıldızı İle Yön Belirleme

Küçük Ayı yıldız grubuyla bulmak en kolay olanıdır.

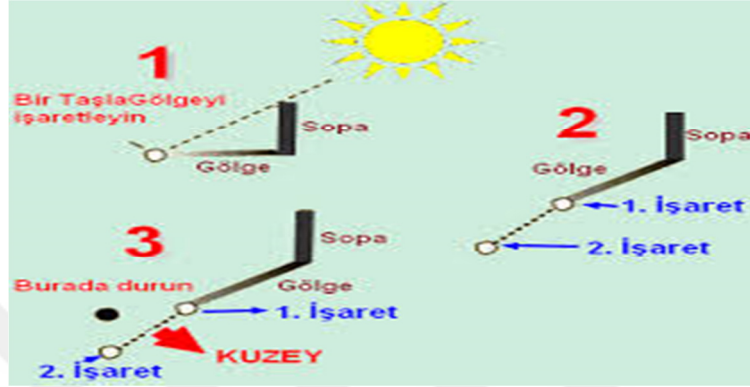
Şekil 34: Kutup Yıldızı ile Yön Bulma³³

³² <https://dogayakacis.com/2014/02/23/2727/> (15.02.2016)

³³ http://www.hkmo.org.tr/hakkimizda/meslegimiz/harita_bilgisi_yon_bulma.php (15.02.2016)

Güneş İle Yön Belirleme

Güneşli bir gün olmak koşuluyla bir sopa ve onun gölgesi ile yön tahmini yapılabilir. Sopa'nın gölgesi kısa süreli aralıkla işaretlenir. Bu işaretleri birleştiren çizgiye dik doğru kuzey güney eksenidir. Birinci işaret solda ve ikinci işaret sağda kaldığında yüzümüz kuzeye bakacaktır.

Şekil 35: Güneş ile Yön Bulma³⁴

Saat Yardımı İle Yön Belirleme

Güneşli bir gün kolumuzdaki saat yardımı ile yönümüzü belirleyebiliriz. Saatin akrebi güneşe çevrilir. Saatin 12 rakamı ile akrebin ortası Kuzey-Güney hattı olup, Güneş tarafı güney yönünü gösterir.

Şekil 36: Saat Yardımı ile Yön Bulma³⁵

Gidilecek yer hakkında bilgi; Karaburun-Çullu-Karaburun

³⁴ http://www.fenokulu.net/yeni/Fen-Konulari/Konu/Yonumuzu-Nasil-Buluruz_1173.html (15.02.2016)

³⁵ <https://dogayakacis.com/2014/01/12/dogal-yontemlerle-yon-bulma/> (15.02.2016)

Çullu'da Hidrelez şenliği kutlama alanı mevcuttur. Çeşme, panoramik manzara güzellikleri (Midilli Adası, Foça Kıyıları) mevcuttur; Otantik taş evler, eski yel değirmeni kalıntıları, Karaburun türküleri ve halk oyunları, terk edilmiş Çullu köyü harabeleri, Çullu Eski Köy Cami (16. Yy.).

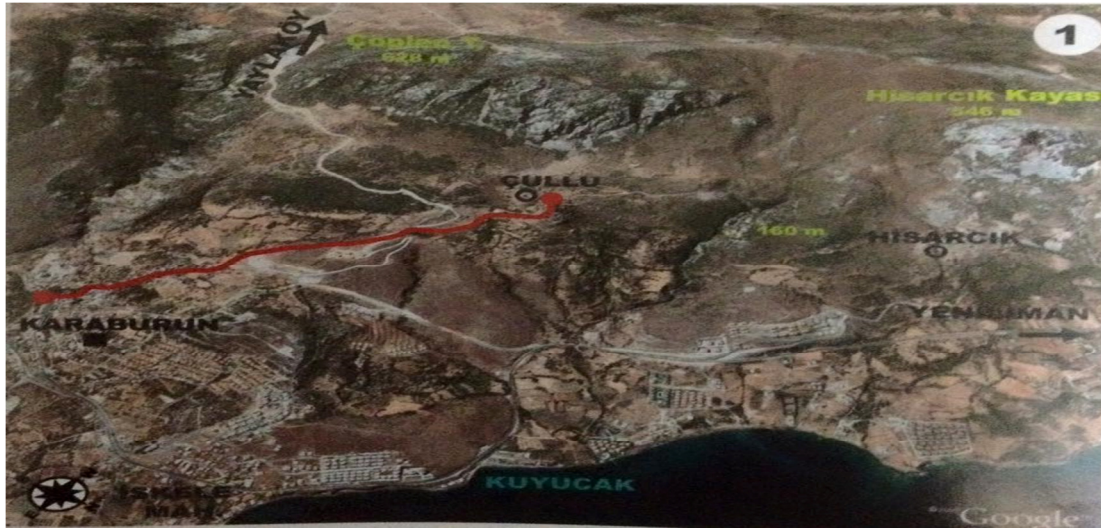
Gidilecek yer rota planlaması;

Güzergâh uzunluğu: 3 km, asfalt ve toprak yol

Zorluk derecesi: Kolay

Gezi süresi: 1 saat, bisiklet de kullanılabilir.

Önerilen Dönem: Nisan, Kasım

Şekil 37: Karaburun-Çullu Rotası³⁶

Eğitim ve bilgilendirme konuları; Yerel halkın yaşam tarzı, tarihi bilgiler, geçim kaynakları, geri dönüşüm uygulamaları, doğada hayatta kalma ile ilgili bilgiler, ekosistemin tanıtılması, fotoğraf çekim noktaları faaliyetin daha faydalı geçmesini sağlayacaktır.

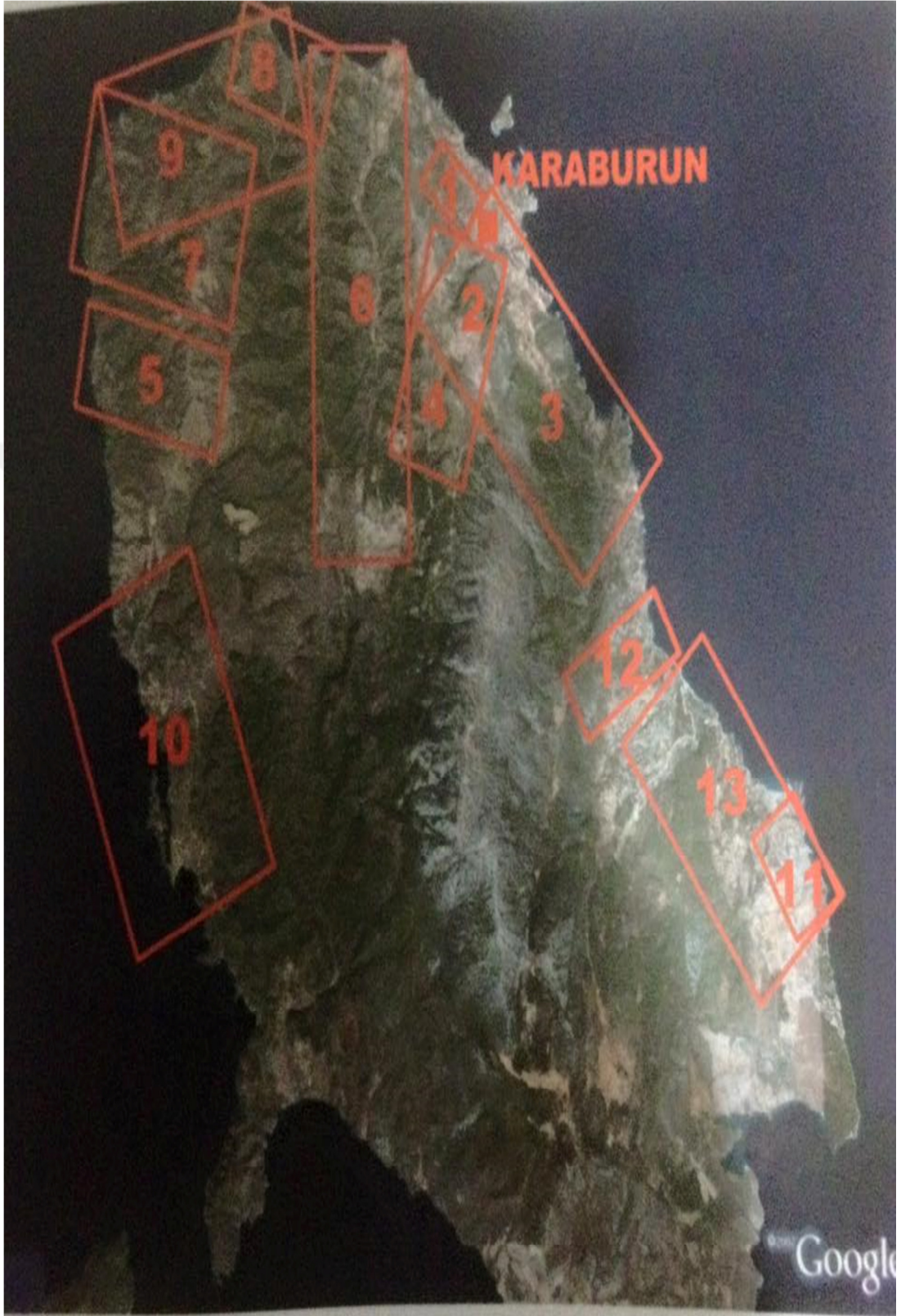
Bireysel ve grup uygulaması; Oyunlar, müzik, yarış, fotoğraf çekimi, yöresel tatlardan istifade etme, bilgi edinme, adrenalin içeren uygulamalar ve çevreye katkıda bulunacak faaliyetler eko turist memnuniyetini arttıracaktır.

Faaliyet sonu değerlendirmesi; Geri beslemelere göre talepler değerlendirilmelidir.

³⁶ (Ege Turizm Derneği, 2009).

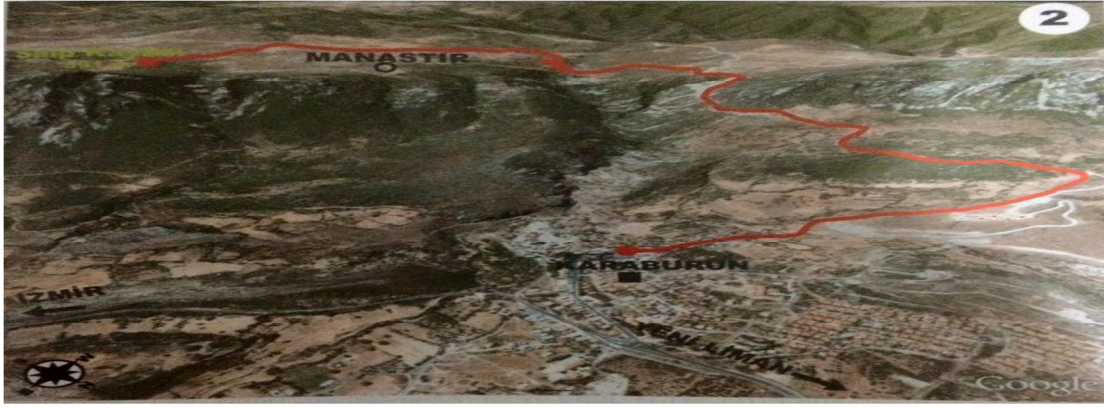
Bu amaçla Karaburun'da 13 farklı güzergah belirlenmiştir. Bunlar;

Şekil 38: Karaburun Güzergahları³⁷

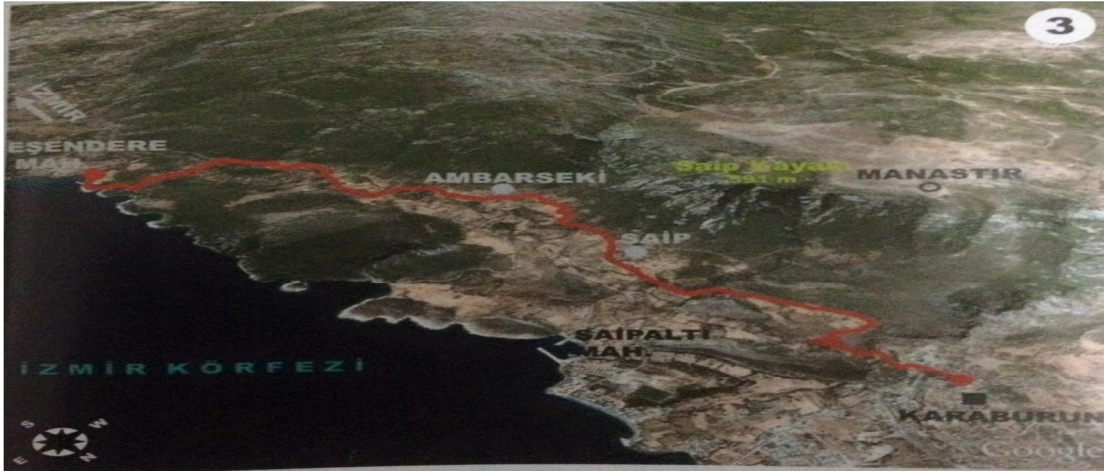
³⁷ (Ege Turizm Derneği, 2009)

2-Karaburun-Manastır-Saip Kayası

Şekil 39: Karaburun-Manastır-Saip Kayası

3- Karaburun- Saip- Anbarseki- Eşendere Mah.

Şekil 40: Karaburun-Saip-Anbarseki-Eşendere Mah. Rotası

Saip: ilçe merkezine 3 km uzaklıkta bulunan 205 nüfuslu Saip'in tarihi geçmişli çok eski yıllara uzanmaktadır. Sahip olduğu iskelesi ile (Saipaltı) eskiden çok önemli bir ticaret merkezi olan köydür. Geçmişte Rumlar ile Müslümanların bir arada yaşadığı köylerden birisi olan Saip'in nüfusu 1891 yılında 385 ve 1935 yılında 391 olarak kayıtlıdır. Genellikle ticaret ve hayvancılıkla uğraşılan köyün ahırları o dönemde, şimdiki Karaburun ilçe merkezinin bulunduğu yerde olduğu için burası "Ahırlı" olarak anılmaktaydı. Saip'te tarım ve hayvancılık önde gelen ekonomik değerlerdir. Denize kıyısı olması nedeniyle balıkçılık da yapılmaktadır. Saip Köyü içinde bulunan gezilmesi gereken çok sayıda tarihi ev, tarihi bir cami bulunmaktadır. Köy Karaburun merkezinin Ahırlı olarak bilindiği yıllarda bölgenin merkeziydi. İskelenin karşısındaki iki adanın isminin "Büyük Saip" ve "Küçük Saip" olmasının nedeni budur. Saip köyünde aşağı köy mahallesinde "Mahkeme Altı" denilen bir yer vardır.

Aynı mahallede ortaklaşa şarap üretilen yekpare taştan yapılmış, üzüm sıkarak şıra elde etmek için kullanılan yalak benzeri bir taş yapı bulunmaktadır. Köyün yukarı kısmında ise mübadele öncesi Rumları'na ait bir klise yıkıntısı vardır.

Anbarseki: Karaburun ilçe merkezinin doğusunda yer alan köy, geçmişte sadece Türkleri yaşadığı sanılan köylerden biridir. Karaburun Şer'iyeye Sicilleri'nde yabancılarla ilgili bir kayıt bulunmamaktadır. Nüfusu 1891 yılında 233, 1935 yılında 309 olarak görülmektedir. Bugün nüfusu ise 195'dir. İlçe merkezine 4 km uzaklıkta olup nergis yetiştiriciliği, bağcılık ve buna paralel olarak ev şarapçılığı, zeytin ve zeytinyağcılık yapılır. Orman alanlarından özel izinle toplanan defne çalılarında yılda yaklaşık 30 ton defneyaprağı ayrılır ve satılır. Köyde geleneksel el sanatlarından sepetçilik hala yaşatılmaktadır. Son yıllarda ev pansiyonculuğu hızla gelişmektedir.

4-Karaburun-Peynirini Mağarası-Yukarıdeveci Mağarası

Şekil 41: Karaburun-Peynirini Mağarası-Yukarıdeveci Mağarası Rotası

5-Parlak-Badembükü

Şekil 42: Parlak-Badembükü Rotası

Parlak: Boynak köyü olarak da bilinir. Nüfusu 134 kişidir. Köyün binaları genelde taş evlerdir. Köy 5 km ötede sahil kesimindeki koyu Badembükü ile ünlüdür. Pansiyonculuğun gelişmeye başladığı köyün mutfağında güveçte kuzu kapama, yoğurtlu katmer, lor böreği, patlıcan böreği, enginar dolması, kabak çiçeği dolması, fava, lor tatlısı, söndürme gibi yemek ve tatlılar ün yapmıştır. Parlak köyü yakınlarında keklik üreme sahası da bulunmaktadır.

6-Yaylaköy- Bozköy (Uzundere Vadisi)

Şekil 43: Yaylaköy-Bozköy (Uzundere Vadisi) Rotası

Yaylaköy: Karaburun ilçe merkezinden 10 km uzaklıkta denizden yaklaşık 1000 m yükseklikte engebeli bir arazi üzerindedir. Yarımada'nın tek dağ köyüdür. Kuruluş tarihi pek bilinmemekle birlikte, 1400'lü yılların başlarında Şeyh Bedrettin İsyamı'nın bastırılmasından sonra Türkmen aşiretlerinin bölgeye gelerek göçebe hayatı yaşadıkları daha sonra da Yaylaköy'ü yerleşim merkezi olarak kabul edip yerleştikleri bilinmektedir. Köydeki cami, çeşme ve mezar taşlarından, ayrıca yaşlı kişilerden öğrenildiğine göre köyün kuruluşu 400 yıl öncesine dayanmaktadır. Doğal yapısı dağlık olup bitki örtüsü araziye uygun küçük çalılardan ibarettir. Yaylaköylüler genellikle hayvancılıkla uğraşır. Mayıs ayında Kırkım adı verilen törenlerle keçilerin tüyleri kesilir. Kazanlarda yemekler pişer ve kırkım sahibi şölen adı verilen ve 6000 yıllık geleneğe uygun olarak misafirlerini ağırlar. Ayrıca burada keçinin ilk sütüne kırmız adı verilir. Yaylaköy'de yılın belirli dönemlerinde üretim fazlası zeytinyağından sabun yapılır. Tepedeki düzlük kırkım ve sabun yapımı için kullanılırken aşağıdaki düzlükte büyük çeşme ve eski mezarlık yer alır. Köy mutfaklarında et ve süt yemekleri çoğunluktadır. (Ege Turizm Derneği, 2009)

Bozköy: Karaburun'a 7 km uzaklıkta, bilinen geçmişi itibariyle yarımada'nın en eski

köylerinden biridir. Günümüzde en çok göç veren ve yaşlı nüfusun en yoğun olduğu köydür. Kayıtlara göre Türkler ile yabancıların birlikte yaşadığı köylerden biridir. Bozköy’de çok özel taşlar kullanılarak inşa edilmiş tarihi evler, çeşme, cami ve çok eski mezar taşlarına sahip bir mezarlık yer almaktadır. Tarımsal açıdan değeri ve doğal güzellikleri ile Uzundere vadisi mutlaka görülmesi gereken yerlerden biridir. Akça klise mevki ise tarımsal değeri yanında çok güzel koyları ve plajlarıyla önemli turizm potansiyeline sahiptir. Bölgede Akdeniz foku mağarası da bulunmaktadır. Nergis ve sümbül köyün en önemli ürünleridir. Narenciye, zeytin ve hayvancılık köyün önemli geçim kaynaklarını oluşturur. Eskiden yarımadanın en önemli bağcılık merkezlerinden biri olan Bozköy’de bağcılık yeniden canlandırılmaya çalışılmaktadır.

7- Sazak- Sarpıncık- Karaburun Feneri

Şekil 44: Sazak-Sarpıncık-Karaburun Feneri Rotası

Sazak: Mübadele öncesinde daha çok Rumların yaşadığı bu köyde zeytincilik, bağcılık ve şarapçılık gelişmiştir. Köy 1923 yılında terk edilmiştir. Şiddetli bir depremin ardından tamamen yıkılan köye karayolu ulaşımı yoktur. Ancak anayoldan yürüyerek 15 dakikada ulaşılmaktadır.

Sarpıncık: 1800’lü yıllarda kurulan Sarpıncık köyü yarımadanın batısında yer alır. İlçe merkezine uzaklığı 12 km olup 45 haneli köyde 259 kişi yaşamaktadır. Köy halkı geçimini hayvancılık ve zeytincilikle sağlar. Köyün sahilinde kurulu olan ve toprak yol ile ulaşılan Sarpıncık Feneri ilginç görünümü ile hem fotoğraf sanatçıları hem de günlük yürüyüşçüler için görülmesi ve gidilmesi gereken yerlerden biridir.

1938 yılında inşa edilen fenerin çevresindeki Ege Denizi'ne hakim yamaçlarda günbatımını izlemek bir ayrıcalıktır.

8- Tepeboz-Yeniliman-Kömürburnu

Şekil 45: Tepeboz-Yeniliman-Kömürburnu Rotası

Tepeboz ve Yeniliman: geçmiş yıllarda neredeyse yalnızca yabancıların yaşadığı yerleşim yerlerindedir. Köyde Türklere ait kayıtlara da rastlanmaktadır. Özellikle Yeniliman'ın bir iskeleye sahip olması nedeniyle köyün önemli bir ticaret merkezi olduğu bilinmektedir. 1923 yılında 19 hane olarak kayıtlarda yer alan köyde 3 hane ve 15 nüfus bulunmaktaydı. Halkın büyük bölümü tarım ve balıkçılıkla geçinen köyün bugünkü nüfusu 293'dür. Tepeboz'un Karaburun'a uzaklığı 8 km'dir.

9- Sarpıncık- Hamzabükü- Kumbükü- Kömürburnu- Yeniliman

Şekil 46: Sarpıncık-Hamzabükü-Kumbükü-Kömürburnu-Yeniliman Rotası

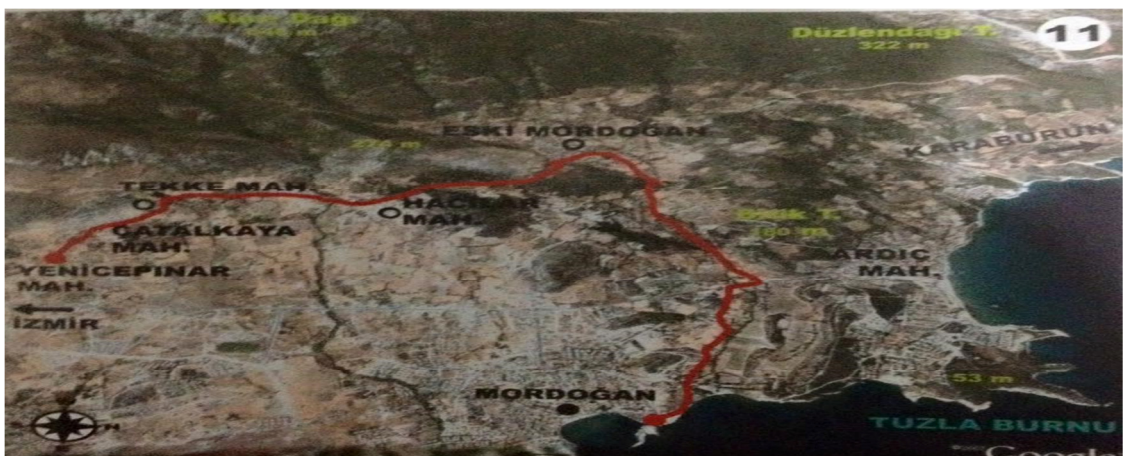
10- Küçükbahçe- Denizgiren- Tolas- Eğriliman

Şekil 47: Küçükbahçe- Denizgiren- Tolas- Eğriliman Rotası

Küçükbahçe: Yarımadaının Ege Denizine dönük yüzünde bulunan bir köydür. Henüz sayfiyecilerin tam olarak keşfetmediği bölge beton yapılaşmalardan uzak doğa ile iç içe bir Anadolı köyü görünümündedir. Güney'e giden sahil yolu ile Ildır'a ve Çeşme'ye bağlanır. Yakınlarında bulunan 1218 m rakımlı Akdağ, dağcılık ve kampçılık için idealdir. Bölge ayrıca av üretim sahasıdır. Beldenin başlıca geçim kaynağı mandalina, zeytin, enginar ve balıkçılıktır. Osmanlı döneminde Rum korsanların tehditleri nedeniyle iç kesimlerde bir tepenin yamacında kurulmuştur. 1970'li yıllarda meydana gelen depremin ardından evlerin çoğu yıkılmış ve daha sonra yapılan evler sahile yakın yerlere inşa edilmiştir. Burada Denizgiren adı verilen yerleşim yeri oluşturulmuştur. Küçükbahçe'de yaklaşık 504 kişi yaşamaktadır. 2 km'lik sahil şeridinin güzelliği nedeniyle bölgede yaz nüfusu artmaktadır.

11- Yenicepınar-Çatalkaya-Eski Mordoğan-Mordoğan

Şekil 48: Yenicepınar-Çatalkaya-Eski Mordoğan-Mordoğan Rotası

12- Kaynarıpınar-İncik-Kösedere

Şekil 49: Kaynarıpınar-İncik-Kösedere Rotası

İncik: Karaburun'a 13 km uzaklıktadır. Tarihi 1500'lü yıllara uzanır. Geçmişte bölgenin en kalabalık köyü olduğu halde 1970'li yıllarda kentlere doğru yoğunlaşan göç İncik köyünü de etkilemiş Kösedere, Eğlenhoca köylerinden daha az nüfusa sahip köy ahile gelmiştir. İncik doğal ve mimari dokusunu korumaya çalışan köylerden biridir. Kuzeyi Değirmentepe çam ağaçları ile kaplıdır. Tepenin doğusundaki Ayvaz Boğazından Uzunada ve iç körfez görünür. Tepenin batısında ise Ege denizi uzanır. Köyün geçimi tarım ve balıkçılığa dayalıdır. Köydeki bağlarda elde edilen üzümler, sofralık üzüm olarak ve pekmez üretiminde değerlendirilir. Bol miktarda zeytin ve incir ağacı da bulunmaktadır. Bardacık cinsi inciri çok ünlüdür. Kaynarıpınar iskelesi de balıkçılık için önemini korumaktadır.

Kösedere: Karaburun ilçesinin en büyük köylerinden biridir. Eski adı Ağalarsekidir. Bütün Karaburun köyleri gibi denize uzak kurulmuştur. Sahile 3 km uzaklıktadır. Boyabağı, Aşağı Boyabağı ve İçmekıyısı koylarında yerleşim vardır. Şu anda tarım yapılamayan Ovacık yaylası 1970'li yıllardan önce köy nüfusunun yarıdan fazlasının yaz aylarında göçtüğü 1000 dekar tarım arazisi olan bir yerdi ve bu yaylada 300 dekar üzüm bağı vardı. Hurma zeytin yöreye özgün dalında tatlılaşan bir sofralık zeytin türüdür. Hurma zeytinin dünyada sadece Karaburun yarımadasında yetişmekte olduğu söylenmektedir. Lezzeti tüm zeytin çeşitlerinden farklıdır. Kösedere mutfağı çok çeşitlidir. Kösedere mantısı, Masır böreği, Çullama, Zıngata, Bazına, Cizlembe, Kabak çiçeği dolması, Çiğ sarma, Etlı sıra, Pirinçli mantar böreği, Öküz köftesi, Peynirli pide, Katmer, Puf böreği, Körmen köftesi, Fırın böreği bu çeşitlerden bazılarıdır. Peynir çeşitlerinden Kopanisti, tatlılardan Sündürme, Damat tatlısı,

Oklavadan Sıyırma ve ev baklavası yörenin en beğenilen yiyecekleridir. Köy çevresinde yöre halkının yemek ve çay olarak yararlandığı birçok ot ve maki türü vardır. Bunlar arasında; gelincik, turp otu, hardal, radika, sinirli, sıra (arapsaçı), labada, dilfilcan, sarmaşık, görek, daladiken (ısırganotu), ebegümece, şevketi bostan, semizotu, tarhana otu, körmen, deniz kuruğu, deniz börülcesi, kapari sayılabilir. İturlu bitkilerden kekik, geyik elması, adaçayı, defne, mersin ve yaban çileği bölgede yaygındır.

13- Mordoğan- Eski Mordoğan- Eğlenhoca

Şekil 50: Mordoğan- Eski Mordoğan- Eğlenhoca Rotası

Eğlenhoca: Halkı tarım, hayvancılık ve bağcılıkla geçinen yarımada'nın en büyük köylerindedir. 250 haneli köyde 421 nüfus yaşamaktadır. 1505 yılında kurulduğu bilinen ve bölgenin en eski köylerinden biri olan Eğlenhoca da görülmesi gereken tarihi ve doğal değerlere sahiptir. (Ege Turizm Derneği, 2009)

5.8.İş ve Zaman Etüdü Çalışması

Daha az kaynak kullanarak daha fazla üretmeye verimlilik diyebiliriz. Burada verimlilik esas amaçtır. Her bir iş için gereken zamanlar belirlenir. Hangi gün, hangi işin kimler tarafından yapılacağı analiz edilir. Standartlaştırma yapılarak risk en aza indirilir ve süreç kontrol altına alınır. Faaliyet kapasitesi maksimuma çıkarılarak çevreye zarar verecek hususlar ortadan kaldırılır. Çalışan yerel halkın boş bekleme süreleri azaltılır ve adil bir işgücü, kar ve koruma hedefi izlenir. Koruma alanları netleştirilir.

Farklı mevsimlerde farklı programlar uygulanması gerekir. Hafta içi ve hafta sonu farklı programlar oluşturulmalıdır. İş etüdüde ilk olarak tanımlanabilirlik yani

başlangıç ve bitiş kesin olarak belirlenmelidir. İkinci husus ise ölçülebilirliktir. Her bir sürecin ayrı ayrı sürelerinin netleştirilmesi ve maksimum fayda, minimum zarar olacak şekilde analiz edilmesi gerekir.

Örnek bir program; Başlangıç: Pazartesi, Bitiş: Cuma

1.Gün Tekne Turu: Yarımada çevresinde çeşitli koylarda durma, balık tutma, yüzme ve çeşitli yarışmalar, öğle ızgara yemek, yarımadanın tanıtılması (9 saat), Akşam tanışma organizasyonu, oyunları (2 saat)

2.Gün Tüplü Dalış: 2 adet dalış ve hazırlık (3 saat), denizde yüzme (3 saat), öğle yemeği balık ızgara (1 saat), Akşam canlı müzik dinletisi-yerel sanatçı (1 saat)

3.Gün Dağcılık ve Günübirlik Yürüyüş (Hiking) Uygulaması: Belirlenecek bir rotada temel dağcılık bilgileri (1 saat), doğal yaşam bilgilerinin, tarihinin, yöresel geçim kaynaklarının anlatılarak yerinde görülmesi (2 saat), öğle yemeği yöresel yemeklerden olması (1 saat), güzergah üzerinde dilek ağacı, manzarada fotoğraf çekimi noktaları, mağara, göl, tarihi kalıntı veya yapıların gezilmesi (2 saat), köylerde yöresel el sanatlarının gösterilmesi (30 dk.) ve zirve noktasından yamaç paraşütü yapılması (15 dk.) Akşam canlı müzik dinletisi-yerel sanatçı (1 saat)

4.Gün Bisiklet sürme (1 saat), Atlı doğa yürüyüşü (1 saat), Paintball faaliyeti (1 saat): Başlangıç ve bitiş noktaları belirlenerek toplu bir faaliyet yapılır. Köylere yakın bölgelerden seçilmesi yöre halkı için önemlidir. Paintball alanı denize yakın ve yüzülebilecek alanda oluşturulması fayda sağlar. Deniz faaliyetleri (1 saat). Öğle yemeği yöresel lezzetler (1 saat) Akşam açık hava sineması (doğada hayatta kalma filmlerinden tercih edilebilir) veya tiyatrosu (2 saat)

5.Gün Kamping: Doğada hayatta kalma eğitimi (ateş yakma, barınak yapma ve yer seçimi, harita ve yön bulma, ilk yardım bilgisi, yiyecek bulma, su temini, işaretleşme, psikoloji ve fiziksel dayanıklılık, yaz ve kış arazide yürüyüş teknikleri, giyinme, hava tahmini, temel dağcılık bilgisi ve düğümler, beslenme bilgisi, doğadaki malzemelerden koruyucu malzeme üretebilme, avcılık bilgisi ve tuzak kurabilme, açık denizde, çölde ve buzulda hayatta kalma, sırt çantası yerleştirme, temel hayati malzemeler, tulum kullanma bilgisi), kuş gözlemciliği, kamp hayatı, geri dönüşüm ve çevrenin korunması bilgisi verilir. Adrenalin parkuru geçilir. Çeşitli su üstü aktiviteleri yapılır. Çeşitli uygulamalar ve eğlenceler düzenlenebilir. (24 saat)

Faaliyet sonu: Fotoğraf paylaşımı.

Her bir gün kapasitesi yaklaşık 100 kişi olacak şekilde hafta içi devamlı olarak 500 kişilik bir sabit eko turist kapasitesi oluşur. Avantajları; her bir organizasyonda görev alacak yerel halka iş imkanı, aylık 2000 kişinin bırakacağı yaklaşık 1.5 milyona yakın Türk lirası, yöresel ürünlerin tanıtımı, bölgenin ekonomik refah artışı. Bölgenin korunması için daha fazla teşvik imkanı başlıca avantajlarından. Dezavantajları; daha fazla çevre koruma politikası ve kaynak harcaması gerekecektir. Beraberinde trafik problemi de oluşabilir. Trafik problemlerinin oluşmaması için yol çalışmaları ve toplu ulaşım imkânları artırılabilir. Ancak bu kapasite sınırını aşmamalıdır.

5.9.Toplam Kalite Yönetimi

Sürekli iyileştirme temeline dayanan bir yönetim sistemi uygulanmalıdır. Geri beslemeler sonucunda derhal iyileştirme yapılmalı ve eko turiste geri dönüş yapılmalıdır. Geri dönüşüm uygulamaları konusunda bilinçlendirme ve eğitim faaliyetleri devamlı olarak yerel halka ve eko turistlere anlatılmalıdır. Planlama-Uygulama-Kontrol Etme-Ölçme süreci bir bütün olarak ele alınmalıdır.

Çeşitli spor müsabakalarının yapılabilmesi için girişimlerde bulunulmalıdır. Örneğin; triatlon yarışmaları, yüzme yarışmaları, bisiklet sürme yarışmaları, oryantring, yat, yelken yarışmaları için bölge elverişlidir. Belirlenen parkurlarda safari turları, bisiklet turları, atlı doğa gezileri yapılabilir. İssız koylarda kamping ve karavan turizmi yapılabilir En yüksek yeri 1218 m olup yamaç paraşütü ve dağcılık için idealdir. Ekosistem zenginliği açısından ağaçlandırılması gereken alanlar ağaçlandırılmalıdır. Karaburun merkez yamaçlarında bulunan eski çöp alanının temizlenmesi büyük önem arz etmektedir. Akşam için de faaliyetler düzenlenmelidir. Örneğin nostaljik açık hava tiyatrosu veya sineması cazibeyi arttıracaktır. Eko turistlerin de çevre koruma politikalarına dâhil edilmesi gerekir. Örneğin; dalışta su altından bir şey çıkarılmaması, fotoğraf çekiminde yaban hayatının ürkütülmemesi, doğa yürüyüşünde çevrede görünen küçük atıkların toplanması, kamp yapılırken bulunduğu daha temiz bırakılması, gelişi güzel odun kesilmemesi, kontrolsüz ateş yakılmaması, sigara içilmemesi vb. uygulamalarla yaşama değer katılabilir. Şehir merkezinden uzak olması sebebiyle mevcut Foça-Mordoğan-Karaburun vapur seferinin Karşıyaka-Foça-Mordoğan-Karaburun olarak düzenlenmesi bölgenin ekonomik kalkınmasını arttıracaktır. Ancak kapasitenin aşılmasına dikkat edilmesi gerekir.

İzmir şehrinde bulunan mevcut üniversiteler, askeri eğitim kurumları, emekli doğa tutkunları reklam bakımından büyük avantaj sağlamaktadır. Paket turlarla bölgenin teşvik edilmesi sağlanabilir. Ayrıca bölgede çekilebilecek bir film ya da dizi doğrudan tanıtım imkanı sağlayacağından eko turizme olumlu katkısı olacaktır.

Kamu, yerel halk, girişimciler, sivil toplum örgütleri sahip olduğu kaynakların önemini kavramalı ve bunlara sahip çıkarak korunması ve geliştirilmesini topyekûn desteklemelidir. Entegre bir şekilde birlikte çalışmaları eko turist memnuniyetini de arttıracaktır.

Ulaşım, konaklama yeri, faaliyet sahalarındaki işletmeler, dalış, yöresel lezzetler, paraşüt, dağcılık, günlük yürüyüş, rehberlik, at biniciliği, bisiklet sürme, su üstü aktiviteleri, kamping, fotoğrafçılık gibi faaliyet alanları bir bütün olarak ve birbirini destekleyerek hareket ederse eko turizm potansiyeli artacaktır. Her birinin ayrı ayrı sağlayacağı fayda ve karın toplamı, bir bütün halinde yapılacak faaliyet sonu fayda ve kardan daha az olacaktır.

Toplam kalite anlayışında ayırt edicilik yine önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Sadece o bölgeye özgü bir olgu eko turist çekmek için yeterli olacaktır. Örnek olarak İzmir Kemalpaşa taraflarındaki Nazarköy nazar boncuk yapımı el sanatlarıyla veya Şirince şaraplarıyla eko turist çekmektedir.

Köylerdeki peyzaj, renkli doku, otantik mekânları eko turistleri çekecek diğer bir önemli husustur. Bütün bu hususları toplam kalite anlayışı çerçevesinde gerçekleştirmek için örgütlenme birinci koşuldur.

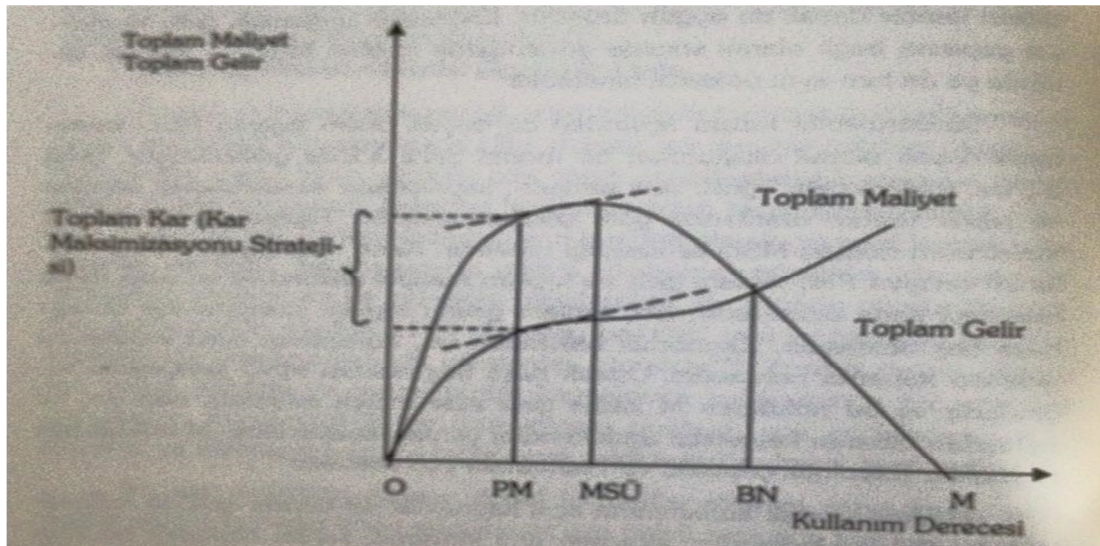
5.10.Ekolojik Ekonomi Yönetimi

Eko turizmin ekonomik olarak doğrudan yararı eko turistin bıraktığı maddi değerle ölçülür. Dolaylı olarak yararı ise kelebek etkisi ile tüm pazarı etkileme süreci olarak söyleyebiliriz. Burada önemli olan doğrudan ve dolaylı olarak parasal döngünün bölgede kalmasıdır. Eğer bölgeden dışarı sızıyorsa geri dönüşüm, çevre yönetim ve sürdürülebilirlik için ayrılan kaynak miktarı azalacaktır. Eko turizmde gıda, rehber, konaklama, faaliyetlerdeki iş gücü, ulaşım yerel halktaki girişimcilerle sağlanmalıdır.

Sürdürülebilir eko turizm pazarlama yaklaşımı gelecekte destinasyonun doğal, kültürel ve sosyal kaynaklarının bir bütün olarak korunmasını hedefler. Sürdürülebilir turizm planının oluşturulmasında belediye ve kamu olmak üzere özel teşebbüs, doğa koruma ve çevre konusunda faaliyet gösteren örgütlere büyük

görevler düşmektedir. Kamu bu konudaki müteşebbislere gerekli maddi ve hukuki desteği sağlamalıdır. Özellikle yerel halkın girişimciliğe teşviki, yerel halktaki kadınların da iş gücüne dahil olmasının sağlanması bölge ekonomisini canlandıracaktır. Ekolojik turizmde kısa dönemde ziyaretçi gereksinimlerini karşılayacak, uzun dönemde ise kaynakların sürdürülebilirliğini sağlayacak bir dengenin göz önünde bulundurulması gerekir. Turistik ürünü oluşturan doğal, kültürel ve sosyal bütün kaynakların kullanımında bir sınır söz konusudur. Sürdürülebilir bir ürün olarak bunların yok edilmeden, uzun dönemli ve maksimum fayda sağlayacak şekilde kullanılması gerekmektedir. Bu kaynaklardan doğal kaynakları dikkate aldığımızda ekonomik anlamda değerinin olması için korunması gerekir. Bu kaynakların sınırlı oluşu veya yenilenememesinden dolayı kıt kaynaklar olarak ekonomik değerleri daha da fazladır. Ozon tabakası, biyolojik çeşitlilik, yaban hayatı gibi yenilenemeyen kaynaklar hasara uğratıldığında bir daha ikamesi mümkün olmayacaktır. Bu kaynakların kendini yenileyemeyecek bir sınırın altına düşmemesi için doğal rezervlerin korunması gerekmektedir.

Sürdürülebilir ürün olarak yenilenebilir bir doğal kaynak sadece bir stok seviyesinde maksimuma ulaşabilir. Bu seviye Maksimum Sürdürülebilirlik Ürününün (MSÜ) elde edildiği noktadır. MSÜ sadece kaynaklardan elde edilen gelirler ve maliyetler bakımından ekonomik olarak değil, aynı zamanda biyolojik ve fiziksel temele dayalı en uygun üründür.

Şekil 51: Ekolojik Ekonomi Grafiği³⁸

³⁸ (Demir ve Çevirgen, 2006)

Toplam gelir eğrisinin maksimum noktası MSÜ ile kesiştiği noktadır. Karın maksimum olduğu kullanım seviyesi $PM = \text{Max.}(\text{Toplam gelir} - \text{Toplam maliyet})$. BN (baş başa noktası); Toplam gelir-Toplam maliyet=0 olduğu yerdir. Bu noktadan sonra kaynaklar kendini yenileyemeyecektir. M noktasında ise kaynaklar (biyolojik çeşitlilik vb.) tamamen yok olacaktır. MSÜ yaklaşımında ekolojik sürdürülebilirliğin devamı için dengeli davranılması gerekmektedir. Nehir, göl, orman, yaban hayatı gibi yenilenebilir doğal kaynakların hasar göreceği şekilde kullanılması veya koruma altına alınmaması telafisi mümkün olmayan kalıcı sonuçlara yol açabilecektir.

5.11.Risk Analizi

Mevcut beklenen eko turist sayısı (e)

Ekonomik gelir = F (e) (eko turist sayısı ile doğru orantılıdır.)

Kabul edilebilir kapasite (k)

$$O = e/k$$

Çevre yönetim ve geri dönüşüm stratejileri ve önlemleri (ç)

$$\text{Şiddet, doğaya tahrip } (\text{ş}) = 1/\text{ç}$$

Risk=Olasılık (o) x Şiddet, doğaya tahrip (ş)

$$\text{Risk} = e/k \times 1/\text{ç} = e/(k \cdot \text{ç})$$

Sürdürülebilirliğin temelinde riski minimuma indirmek yatar. Bunun için eko turist miktarının kapasiteyi aşmaması ve şiddetin azaltılabilmesi için çevre yönetim ve geri dönüşüm stratejilerinin uygulanması ve kontrol edilmesi gerekir.

6.ANKET UYGULAMASI VE İSTATİSTİKİ VERİ ANALİZİ SONUÇLARI

İnternet üzerinden ankete katılan 160 katılımcıdan elde edilen sonuçlar aşağıdadır.

(<https://www.onlineanketler.com/?url=survey>)

Cinsiyet:

73 (45.6%): erkek

87 (54.4%): kadın

Yaş:

0 (0.0%): 17 ve altı

31 (19.4%): 18-22

87 (54.4%): 23-28

26 (16.3%): 29-35

9 (5.6%): 36-40

7 (4.4%): 41 ve üstü

Eğitim Durumu (ilkokul-lise-yüksekokul-üniversite):

2 (1.3%): İlkokul

12 (7.5%): lise

9 (5.6%): yüksekokul

137 (85.6%): üniversite

Aylık Gelir Durumu:

56 (35.0%): 1000 ve altı

23 (14.4%): 1001-2000

28 (17.5%): 2001-3000

33 (20.6%): 3001-4000

13 (8.1%): 4001-5000

7 (4.4%): 5001 ve üstü

Çalışma Durumu (Çalışmıyor-Öğrenci-Çalışan-Emekli):

11 (6.9%): Çalışmıyor

68 (42.5%): Öğrenci

81 (50.6%): Çalışan

0 (0.0%): Emekli

	Pazartesi		Salı		Çarşamba		Perşembe		Cuma		Cumartesi		Pazar		Boş günüm yok	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%
Haftada boş olduğunuz günler	18x	11,25	14x	8,75	14x	8,75	20x	12,50	31x	19,38	118x	73,75	129x	80,63	12x	7,50

Haftada boş olduğunuz günler:

Sırasıyla Pazar, Cumartesi, Cuma, Perşembe boş günü olan kişi sayısı fazladır.

Hafta tatilinde neler yaparsınız (3 adet):

Genel olarak sosyal faaliyetler ağırlıklıdır. Nadiren bireysel faaliyetler yapanlar da mevcuttur.

Doğa ve kırsal alanlara ilgi düzeyinizi 1'den 10'a kadar bir değerde puanlayınız.

0=1

100 = 10

Aritmetik ortalama: **65,91**

Ortalama mutlak sapma: **27,54**

Standard deviation: **32,04**

Doğa ve kırsal alanlara ilgi düzeyi:

Erkek katılımcıların ilgi düzeyi 70.36 iken kadın katılımcıların 62.17 olup daha düşük seviyede olduğu görülmektedir.

18-22 yaş arası 65.19

23-28 yaş arası 64.67

29-35 yaş arası 71.04 (en çok talep eden yaş grubu)

36-40 yaş arası 62.44 dür.

Eğitimle ilgili olarak anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Özellikle 2016 senesi için geliri 4000 lira üzerinde olanların doğa ve kırsal alanlara ilgi düzeyinin fazla olduğu görülmektedir.

Çalışmayanlar 77.45 olup ilgi düzeyi fazladır.

Öğrenciler 67.94

Çalışanlar 62.63' dür.

Ankete katılan emekli olmadığı için bu konuda veri elde edilememiştir.

Tatil zamanı eko turizm aktivitelerinden hangi aktiviteleri yapmak istersiniz? (5 adet):

( ) Doğada hayatta kalma eğitimi: 35 (21.9%)

( ) Botanik turizmi: 16 (10.0%)

( ) Kuş gözlemciliği: 12 (7.5%)

( ) Doğa fotoğrafçılığı: 67 (41.9%)

( ) Mağara turizmi: 21 (13.1%)

( ) Dağcılık: 29 (18.1%)

( ) Kayak Turizmi: 22 (13.8%)

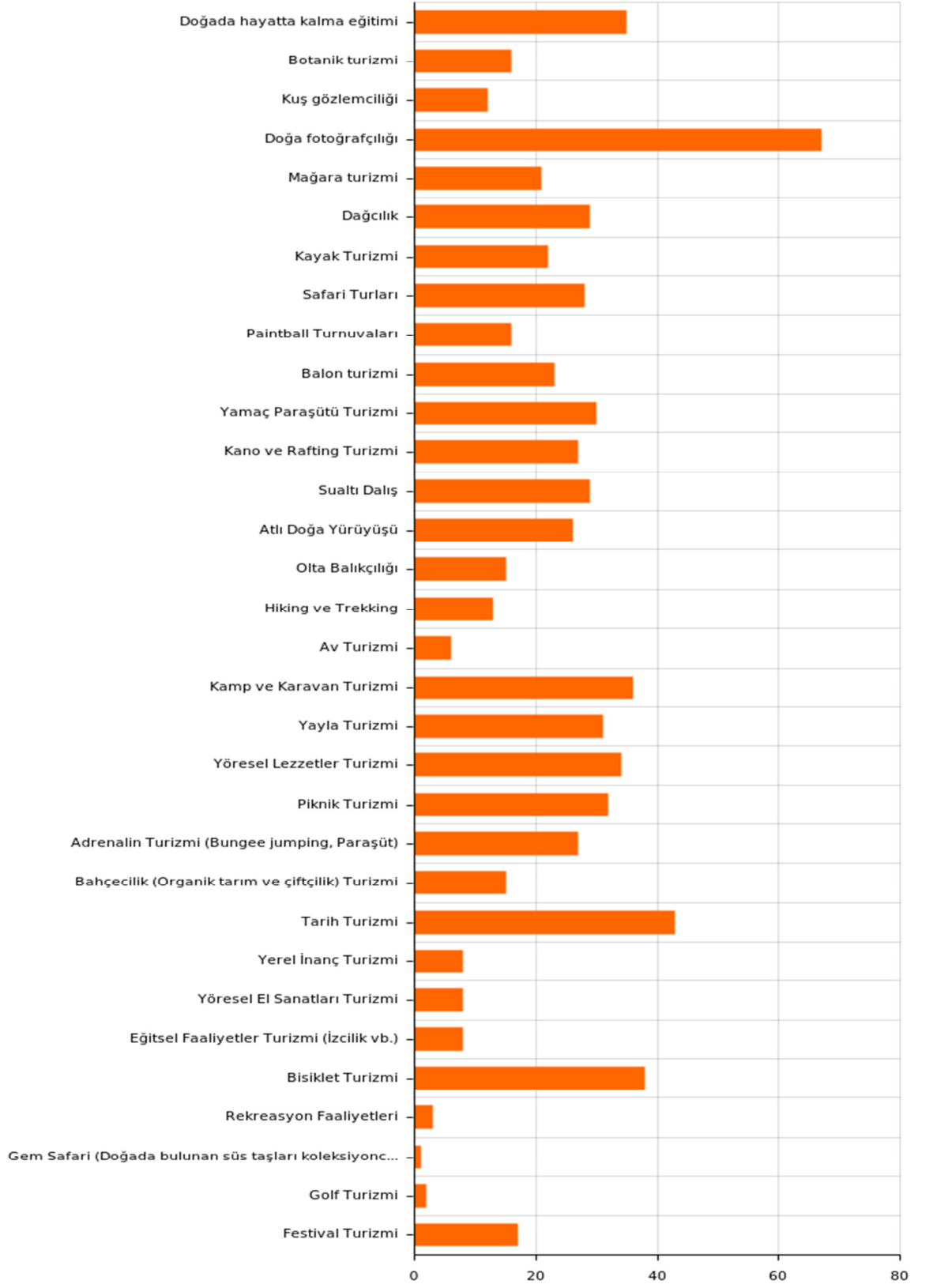
( ) Safari Turları: 28 (17.5%)

( ) Paintball Turnuvaları: 16 (10.0%)

( ) Balon turizmi: 23 (14.4%)

( ) Yamaç Paraşütü Turizmi: 30 (18.8%)

- ( ) Kano ve Rafting Turizmi: 27 (16.9%)
- ( ) Sualtı Dalış: 29 (18.1%)
- ( ) Atlı Doğa Yürüyüşü: 26 (16.3%)
- ( ) Olta Balıkçılığı: 15 (9.4%):
- ( ) Hiking ve Trekking: 13 (8.1%)
- ( ) Av Turizmi: 6 (3.8%)
- ( ) Kamp ve Karavan Turizmi: 36 (22.5%)
- ( ) Yayla Turizmi: 31 (19.4%)
- ( ) Yöresel Lezzetler Turizmi: 34 (21.3%)
- ( ) Piknik Turizmi: 32 (20.0%)
- ( ) Adrenalin Turizmi (Bungee jumping, Paraşüt): 27 (16.9%)
- ( ) Bahçecilik (Organik tarım ve çiftçilik) Turizmi: 15 (9.4%)
- ( ) Tarih Turizmi: 43 (26.9%)
- ( ) Yerel İnanç Turizmi: 8 (5.0%)
- ( ) Yöresel El Sanatları Turizmi: 8 (5.0%)
- ( ) Eğitsel Faaliyetler Turizmi (İzcilik vb.): 8 (5.0%)
- ( ) Bisiklet Turizmi: 38 (23.8%)
- ( ) Rekreasyon Faaliyetleri: 3 (1.9%)
- ( ) Gem Safari (Doğada bulunan süs taşları koleksiyonculuğu): 1 (0.6%)
- ( ) Golf Turizmi: 2 (1.3%)
- ( ) Festival Turizmi: 17 (10.6%)

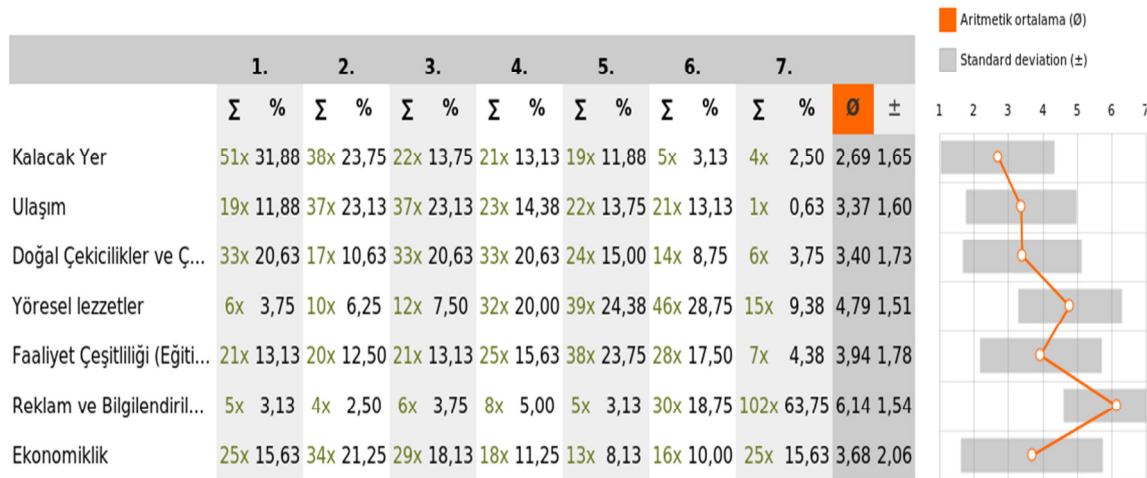
Şekil 52: Ekoturizm Aktiviteleri Talep Oranı

Kadınlar genellikle doğa fotoğrafçılığı, kamp karavan turizmi, tarih turizmi, bisiklet turizmi, yöresel lezzetler gibi daha sakin ve risksiz aktiviteleri yapmak isterken erkekler doğada hayatta kalma, doğa fotoğrafçılığı, mağara, dağcılık, yamaç paraşütü, olta, kamp karavan, tarih turizmi gibi çok çeşitli aktivitelere yönelebilmektedir. Yaş arttıkça adrenalin ve enerji gerektiren aktiviteler yerine daha sakin aktiviteler tercih edilmektedir. Eğitim seviyesi arttıkça bilgi ve dinlenme gerektiren aktivitelere yönelme olduğu görülmektedir. Gelir miktarı arttıkça aktivite çeşitliliği de artmaktadır. Daha maliyetli aktivitelere yönelme olduğu görülmektedir. Özellikle çalışan kişilerin doğa fotoğrafçılığına yoğun ilgisinin olduğu görülmektedir. Çalışmayanların maliyeti düşük aktivitelere yöneldiği görülmektedir. Öğrencilerde ise faaliyet çeşitliliği genişlemektedir.

Hangileri sizin için önemlidir her grubu 1 den başlayarak sıralayınız:

Eko Turist İhtiyaçları (X)

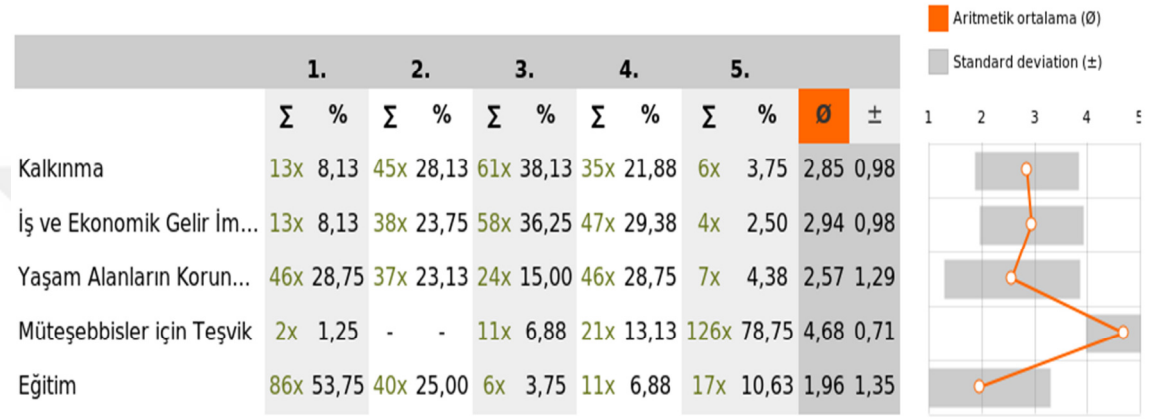
- ( ) Kalacak Yer
- ( ) Ulaşım
- ( ) Doğal Çekicilikler ve Çevre Yönetimi
- ( ) Yöresel lezzetler
- ( ) Faaliyet Çeşitliliği (Eğitim, Spor, Anı, Şenlik, İletişim)
- ( ) Reklam ve Bilgilendirilme
- ( ) Ekonomiklik

Şekil 53: Ekoturist İhtiyaçları

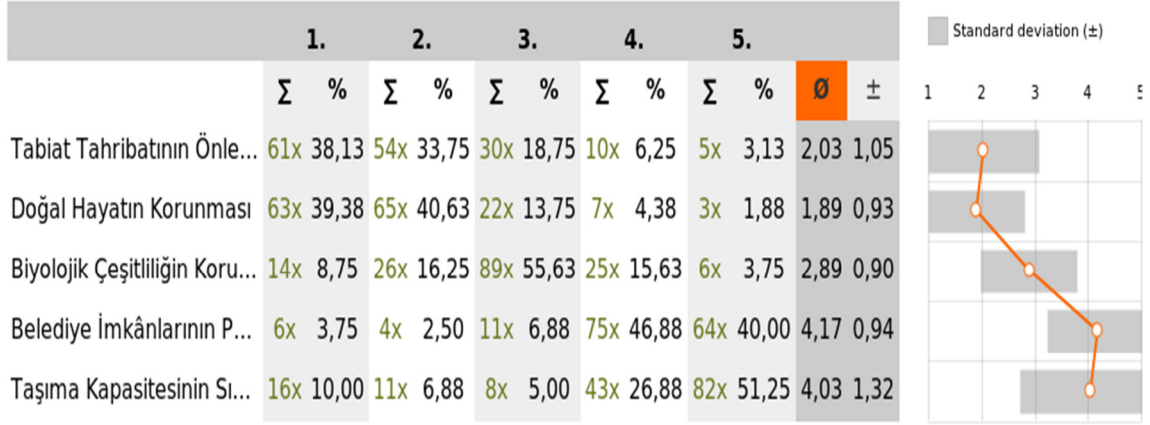
Yerel Halk İhtiyaçları (Y)

- ( ) Kalkınma
- ( ) İş ve Ekonomik Gelir İmkânı
- ( ) Yaşam Alanlarının Korunması
- ( ) Müteşebbisler için Teşvik
- ( ) Eğitim

Tabiat İhtiyaçları (Z)

- ( ) Tabiat Tahribatının Önlenmesi
- ( ) Doğal Hayatın Korunması
- ( ) Biyolojik Çeşitliliğin Korunması
- ( ) Belediye İmkânlarının Peyzaj Yönetimi ve Çevre Düzenlemesi İçin Kullanılması
- ( ) Taşıma Kapasitesinin Sınırlarının Aşılmaması: Ekolojik, kültürel, biyolojik ve fiziksel sınırlamalar ya da havası, suyu kirlenmeden, yaban hayatı rahatsız edilmeden önce kaç kişinin bölgeyi ziyaret edebileceği (a), yerel halk tarafından kabul edilebilir ziyaretçi sayısı(b) veya ziyaretçilerin kendini kalabalık ortamda bulunma hissine kapılmadan bölgeyi ziyaret edebilecek kişi sayısı(c) baz alınarak bunlar arasındaki en küçük olan min (a,b,c)=optimum ziyaretçi sayımızı (kapasiteyi) belirler.

Şekil 55: Tabiat İhtiyaçları

7.SONUÇ VE TARTIŞMA

Tüm dünyada hızlı nüfus artışıyla beraber sınırlı kaynakların kullanımı ve geri dönüşümü büyük önem kazanmaya başlamıştır. Turizm anlayışı tüm yıla yayılmaya ve çeşitlenmeye başlamıştır. Bu kapsamda şehir hayatının getirmiş olduğu kirlilik, israf, gürültü büyük bir sorun haline gelmeye başlamış ve insanların doğaya özlemi artmıştır. Bu bağlamda sınırlı doğa alanlarının korunması ve sürdürülebilirliği büyük önem kazanmaya başlamıştır. Bu cazibe yerlerinde yapılacak faaliyetler eko turizm potansiyelini oluşturmakta ve ekonomiye büyük katkı sağlamaktadır.

Tüm dünyada eko turizm anlayışının gelişmeye başlaması ve eko turistlerin bilinçlenmesi sonucunda enerji verimliliği, ekonomiklik, geri dönüşüm, temiz hava, macera, yöresel organik ürünler, sakinlik, doğal hayat gibi kavramlar elzem hale gelmiş ve eko turizm bu temeller üzerine kurulmaya başlamıştır. Bu konuda önde olan işletmeler daha çok talep görme eğiliminde olacaktır.

Seyahat destinasyonlarının seçiminde çoğu kez kadınlar etkili olmaktadır. Bireysel aktivitelere ilgi konusunda kadınlar ve erkekler arasında farklılıklar vardır. Genellikle erkekler fiziksel mücadele gerektiren aktivitelerden hoşlanırken kadınlar doğa, kültür, özellikle eko turizm gibi doğanın değerini anlamaya yönelik olanaklar sunan aktivitelerle ilgilenme eğilimindedirler. Eko turistik aktiviteleri genellikle eğitim seviyesi yüksek, ekonomik durumu orta ve yüksek seviyede kişiler tercih etmektedir.

Otellerin dışına çıkılmadan tatil yapma anlayışının giderek terk edildiği, alternatif turizm seçeneklerinin hızla geliştiği günümüzde “tertemiz ve bakir doğası”, yozlaşmamış insani değerleri, konukseverliği binlerce yıldan süzülüp gelmiş sentez kültürü ile Karaburun yeni turizm yaklaşımlarının en cazip merkezlerinden biri haline gelmeye adaydır. Karaburun, deniz, sualtı sporları, doğa aktiviteleri, eğitim faaliyetleri, ekolojik ve agro turizm gibi turizm seçenekleri için ideal özellikleri taşımaktadır.

Sürdürülebilirliğin temelinde iyi bir ekonomik gelir, iyi bir çevre yönetimi ve bilinçlenme yer almaktadır. Bu konularda ilerleme kaydetmiş olan bölgeler yakın zamanda daha çok talep görme durumunda olacaktır. Özellikle doğa aktivitelerine olan ilginin artmasıyla yakın zamanda daha fazla modellemeye ihtiyaç duyulması gerekecektir. Ancak bilinçsiz ve programsız kullanma veya kapasite aşımı olduğu

takdirde sürdürülebilirliği olumsuz yönde etkileyecektir. Bu nedenle sistematik modellemelere ve bütüncül bir yönetime ihtiyaç duyulacaktır. Daha fazla kaynak, çevre yönetimi ve koruma için ayrılması gerekecektir. Özellikle yerel halkın da işgücüne katılması sonucu ekonomi büyüyecek ve işsizlik azalacaktır.

Toplumların istekleri zamanla değişmektedir. Dolayısıyla ekoturist ihtiyaçları veya beklentileri de değişmektedir. Ancak doğanın istekleri her zaman aynıdır. Her zaman doğal afetlerle kendini düzlemeye çalışmakta, doğaya kötü davranıldığında doğa da farklı yollarla güzel yanlarını ortadan kaldırmaktadır. Bu sebeple ekoturist beklentileri ile doğa beklentileri her zaman güncellenmeli ona göre yeni koruma politikaları veya ekonomik kalkınma modellemeleri kurulmalıdır.

Ekoturizm aktiviteleri devamlı olarak çeşitlendirilmeli ve herkese fayda sağlayacak hale getirilmelidir. Dünyada uygulanan çevre yönetim stratejileri takip edilmeli ve çok büyük reklam olanağı sağlayan çeşitli sertifikaların alınması sağlanmalıdır. Bu konuda devletin ve belediyelerin çeşitli kanun veya yönetmeliklerle adım atması, teşvik edilmesi, yönlendirmesi, eğitim vermesi gerekmektedir.

Ekoturizm potansiyeli yönünden zengin olan Türkiye’de öncelikle çevre yönetimi ve geri dönüşüm stratejilerine uygun evler, tesisler, yollar, peyzaj alanları yapılmalı, ağaçlandırılmalı ve kanunlarla koruma altına alınan yerler arttırılmalıdır. Bu konuda en büyük sorumluluk belediyelere aittir.

KAYNAKLAR

AKIN, H.Murat (2002) “Türkiye’de Ekoturizmin Sürdürülebilir Gelişimi Kaçkar Dağları Milli Parkı Örneği” Mustafa Kemal Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hatay.

AKPINAR, Elif, ve Yahya BULUT (2010) “Ülkemizde Alternatif Turizm Bir Dalı Olan Eko Turizm Çeşitlerinin Bölgelere Göre Dağılımı Ve Uygulama Alanları”, 3. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi.

BATUR, Mustafa (2013) “İzmir’in Ekoturizm Potansiyeli”, İzmir Kent Sempozyumu.

ÇELİK, Tuncay (2015) “Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Türkiye Genelinde Toplanması Etkinleştirecek Altyapıların Kurulması Toplama Sisteminin Optimizasyonu”, Yıldız Teknik Üniversitesi, Bitirme Çalışması, İstanbul.

Çevre ve Orman Bakanlığı (2009) “Çevresel Gürültü Eylem Planı (2009-2020)”, Ankara.

ÇOLAK, Alper Hüseyin (2001) “Ormanda Doğa Koruma” Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü Yayını, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, Ankara.

DEMİR, Cengiz ve A. ÇEVİRGEN (2006) ”Turizm ve Çevre Yönetimi”, ”Ekoturizm Yönetimi” Nobel Yayınları, Ankara.

DKMP (2010). Türkiye Korunan Alan Sistemi, Korunan Alanlar İklim Çalıştayı.

Ege Turizm Derneği (2009) “İzmir Ekoturizm Güzergahları” Ege Turizm Derneği Yayınları, İzmir.

ERDOĞAN, Nazmiye ve Özgür YAĞCI “Sürdürülebilirlik Bağlamında Ekoturizmin Sosyal, Ekonomik Ve Çevresel Etkiler Bakımından Değerlendirilmesi” Başken Üniversitesi, Ankara.

HIDİR, Ali ve Ali YILMAZ (2014) “Doğu Karadeniz Ekoturizm Kriterleri Araştırma Raporu Projesi” Uluslararası Ekoturizm Uzmanları Sosyal Ekolojik Enstitüsü, Giresun.

İNANÇ, Sevim (2014) “Camili Biyosfer Rezerv Alanının Sosyal Dokusu ve Yönetimsel Sorunları” Artvin Çoruh Üniversitesi, Artvin.

Karaburun Belediyesi Kùltür Yayınları (2013), Karaburun Belediyesi, İzmir.

Karaburun Belediyesi “Stratejik Plan 2015-2019” Karaburun Belediyesi, İzmir.

KOÇOĞLU, Pınar (2008).” Ekoturizmin Sùrdürülebilir Turizm Politikasındaki Yeri: Dünyadaki Ekoturizm Destinasyonlarının İncelenmesi”, Kùltür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü, Ankara, Mart.

ÖZEL, Mehmet Ali (2010) “Turizmin Çeşitlendirilmesi Kapsamında Doğa Turizmi”, Kùltür ve Turizm Bakanlığı, Uzmanlık Tezi.

RAGHAVENDRA, Swami, ve Shivangi SHARMA (2011) “Hotel Industry Embraces Green Revolution Across The Globe”, International Transactions in Applied Sciences.

SELİMOĞLU, Öykü (2004) “Dünyada ve Türkiye’de Ekoturizm” İstanbul Ticaret Odası, Etüt ve Araştırma Şubesi Yayınları.

ŞEREFÖĞLU, Coşkun (2009) “Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü- 2007-2013 Yılları Arasında Ülkemizde Uygulanacak Olan IPARD Kırsal Kalkınma Programındaki Yeri, Önemi ve Beklenen Gelişmeler”, Uzmanlık Tezi.

TETİK, Nuray (2012) “Turist Rehberlerinin Ekoturizm Alanındaki Yeterlilikleri Doğu Karadeniz Örneği” , Doktora Tezi.

TOJEİRO, Maria Cidalia (2011) “The Ecotourism Sustainable Strategy: Engagement and Overcoming” Universidade Federal Fluminense, Rio de Janeiro, Brasil.

TUROĞLU, Hüseyin, ve Hasan Özdemir (2005) “Bartın İlinin Ekoturizm Potansiyelinin Belirlenmesi /Determination of Ecotourism Potential in Bartın City.” Doğu Coğrafya Dergisi 10.13.2005.

TÜRE, Cengiz, Arzu ÇİÇEK (2012) “Ekoloji ve Turizm” Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

YURİK, Özkan (2005) “Turizmin Geleceği Ekoturizm”, Türkiye’nin Alternatif Turizm Potansiyeli ve Güncel Sorunları Konferansı, 3-4 Mayıs, Çankırı.

YURİK, Özkan (2003) “Turizmin geleceği: ekoturizm”, Standard Dergisi, Ajans Türk Matbaacılık Sanayi A.Ş., Yıl:42, Sayı:500, Ankara.

İnternet Kaynakları;

<http://www.ecocycle.org/> (10.12.2015)

<http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,11596/cevreye-duyarlilik-kampanyasi-yesil-yildiz.html> (08.01.2016)

<http://www.polietder.org.tr/?p=669> (24.02.2016)

<http://bilimiz.tubitak.gov.tr/bilimFuariOrnekProjeler.htm> (24.02.2016)

http://www.baskent.edu.tr/~nerdogan/eko_turizm.html (24.02.2016)

<http://www.ekodenge.org.tr/tr/?p=260> (24.02.2016)

<http://www.happycenter.com.tr/tasarim/tag/atik-malzemelerin-degerlendirilmesi/page/3/> (24.02.2016)

<http://www.turkish-media.com/forum/topic/284607-kullanmadiginiz-esyalari-geri-donusturun/> (24.02.2016)

<http://www.projehocam.com/cevre-projeleri/284-cocuklar-icin-priz-korumaligi-yapimi.html> (28.02.2016)

<http://environmentallyfriendlyhotels.com/> (28.02.2016)

<http://www.yesilist.com/kategori.php?url=geri-donusum-dunyasi> (28.02.2016)

<https://tr.pinterest.com/sirencalls/eco-cycology/> (28.02.2016)

<http://egeturizmdernegi.org/> (18.03.2016)

<http://www.kultur.gov.tr/TR,72481/izmir-eko-turizm-guzergahlari.html> (18.03.2016)

http://www.eko_turizmgrubu.org/ (18.03.2016)

https://dogadayiz.net/?lang=tr_tr (18.03.2016)

<http://www.geziciyak.com/> (18.03.2016)

http://www.parkilica.com/eko_turizm.asp (18.03.2016)

http://www.festravel.com/tr/eko_turizm (18.03.2016)

<http://dogaburada.blogspot.com.tr/2012/10/geri-donusum-nedir-geri-donusum.html> (18.03.2016)

<http://www.sistematikyonetimi.com/bilgi-bankasi.html> (18.03.2016)

www.milliparklar.gov.tr (26.03.2016)

https://www.onlineanketler.com/?url=result_det&uid=589153 (18.05.2016)

<https://dogayakacis.com/2014/02/23/2727/> (15.02.2016)

http://www.hkmo.org.tr/hakkimizda/meslegimiz/harita_bilgisi_yon_bulma.php (15.02.2016)

http://www.fenokulu.net/yeni/Fen-Konulari/Konu/Yonumuz-Nasil-Buluruz_1173.html (15.02.2016)